

КІТАП ПАТШАЛЫГЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ТЕХНИКАЛЫҚ
КІТАПХАНА

Айбатыр СЕЙТАҚ

Азат елдің ар-намысы – Ата Заң!

Еліне арналатын тілегі шын,
Ей, ұлым – Отанымның түлегісің!
Іргесін туған елдің тіреп тұрган
Қадірін Ата Заңың білемісің?!

Ешкім де мін таға алмас елдігіме!
Дауласып жармаспайды белдігіме.
Бойында Ата Заңың өріліп тұр
Даламның кеңдігі де, теңдігі де!

Бағынған өз заңына жұмыр ғалам,
Сондықтан Күннен Жерім сұынбаған.
Қоғамның сан саласын реттейтін
Әрбір заң Ата Заңнан туындаған.

Бастайтын болашаққа бақ кемені,
Осы жол халықтың да нақ сенері!
«Халқыма адалмын!» деп Ата Заңға
Елбасы қолын қойып Ант береді!

Болғанмен бұл Өмірде айлаң күшті,
Ел үшін кім тыңдыраң қайран істі?!

Еліңнің дамуы мен дағдарысы
Ол-дағы Ата Заңға байланысты!

Нұр шашқан жас үрпақтың ұғымына,
Тікелей әсер еткен ғұмырына
Айналды Ата Заңым мұзғымайтын
Тәуелсіз мемлекеттің тұғырына!

Әр бабы, әр тармағы жойылмайды,
Шектеу де және тегін қойылмайды!
Келісім-шарт жасасқан барлық шетел
Қазақтың Ата Заңын мойындаиды!

Өмірден әділдік пен бақ табатын,
Құқығым қорғалды деп шаттанатын,
Өзіндей жас өркендер келеді өсіп
«Бұл біздің – Ата Заң» деп мақтанатын!

Өркендең өз қолына алған ісі,
Биікке қазағымның самға, құсы!
Халық бол қадір тұтып, қастерлеген
Ата Заң – Азат елдің Ар-намысы!

Жүрмөтті оқырман!

30 тамыз – Ата Занымыздың туған күні!

Алтын ережемізге арналған алғашқы бет ақын Айбатыр Сейтақтың «Азат елдің ар-намысы – Ата Заң!» атты жыр жолдарымен ашылды.

Бірінші белімде ИФЛА-ның 78-ші Бас конференциясы, қарагандылық жас кітапханашылардың I форумы бойынша маңызды материалдар берілсі, «Жеке кітапхана» айдарымен жазушы, қоғам қайраткері Шерхан Мұртазаның «Өмірдегі ең асыл дүние – кітап, көркем дүниеден жинаған мол білім» тақырыбындағы сұхбаты санаңызға сәуле құяры сәсіз.

ҚР Президенті Н. Назарбаевтың «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» бағдарламасында ҚазҰЭК қорын үлғайту көзделді. Анығында, «Ақпараттық Қазақстанды» ақпараттар провайдері – кітапханасыз елестету мүмкін бе? Кітапхананың кемел келешегі ҚР Үлттүк академиялық кітапханасының Бас директоры Жанна Шаймұханбетованың материалында баяндалады.

«Персона» айдарының кезекті кейіпкері – Кама Фазизқызы. Кесіби кітапханашының қызмет жолындағы құпия-қызықтарымен, қыр-сырымен беліскініз келсе, Гүлжанат Жұбаниязовының «Моя жизнь — моя профессия» атты очеркін оқыңыз.

Сондай-ақ осы тарауда қазіргі сандық қоғамға қарай кітапхананың кескін-келбеті, технологиялық прогресстердің кітапханалық қызметтерді түрлендіру тәсілдері түсіндіріледі. Журналымыздың №2 санында Мәскеу Мемлекеттік Мәдениет және өнер университеті Электронды кітапханалар, ақпараттық жүйе және технологиялар кафедрасының профессоры Вадим Степановтың «Цифрлы контентті ресми тарату жүйесіндегі кітапханалар» атты материалы мемлекеттік тілде ұсынылған болатын. Алайда ресейлік өріптестер арасында ғалымның кез-қарасына қарама-қайшылықтар да туындал, сол сын-ескертулерге автор ғылыми әңгіме жанрында жауап береді. Сізді де «сандық дәуір және кітапхана ісі» бойынша пікірталасқа қатысуга шақырамыз.

Ушінші белімнің «Пәлсапа тамшылары» айдары арқылы дінтануши Еркінбек Көрімбекұлы Сәдуақас қажы Ғылмани жазбаларының ерекшеліктерін жүйелесе, астарлы да алмастай өткір тармақтарды төгілткен адудынды ақын Асылзат Арыстанбектің «Өмір – кітап» атты өлең теориясы тамаша тәсілмен өрнектелді.

Ал Айдана Берғазденова «кітапхана – ғашықтардың жүрек үнін жеткізетін аллеяға» айналғанын әңгімелейді.

Қымбатты оқырман «Кітап патшалығының» кірпияз тағы Сіздерді дә тандамалы танымдық тақырыптар тізімінен күтеді!

Жүрмөтпен, Фалия БӘКЕЙҚЫЗЫ

КІТАП ПАТШАЛЫГЫ

ФЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ, ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Редакциялық алқа төрдімдік
Жанна ШАЙМУХАНБЕТОВА

Әкім ТАРАЗИ
Бағлан МАЙЛЫБАЕВ
Дархан ҚЫДЫРӘЛ
Жанна ҚҰРМАНҒАЛИЕВА
Иманғали ТАСМАҒАНБЕТОВ
Майи ЖИЕНБАЕВА
Сауытбек АБДРАХМАНОВ
Тұрсын ЖҮРТБАЙ
Тілеутали ҚЫШҚАШБАЕВ
Хабиба АҚЖІПТОВА

Бас редакторы
Галия БӨКЕЙҚЫЗЫ
Бас редактордың орынбасары
Гүлжанат ЖҰБАНИЯЗОВА
Редакторлары
Айсұлу СЕЙЛОВА
Азamat ЕСАЛЫ
Беттеген Баспа-редакция орталығы
Жетекші –
Балнұр ТӘҮЕКЕЛОВА
Дизайнер
Санель АМАНОВА

Меншік иесі:
Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі Мәдениет комитетіне қарасты «Астана қаласындағы Қазақстан Республикасының Үлгітық академиялық кітапханасы» республикалық мемлекеттік мекемесі

Журнал Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігінде тіркеліп, 2009 жылғы 12 қарашадағы №10493-Ж күелігі берілген

Журналға жарияланған авторлық материалдарға редакция жауапты болып табылмайды. Журналға жарияланған

материалдар көшіріліп басылған жағдайда сілтеме жасалуы міндетті.

“Print house GERONA” баспаханасында басылды.

Мекен-жайы:
Алматы қаласы, С.Сейфуллин даңғылы, 458-460, 201-205 кеңсе.
Тел.: 8 (7272) 504 740, 662 919

Жазылу индексі: “Евразия Пресс”,
“Қазпошта” 74330

Редакцияның мекен-жайы:
Астана қаласы, Достық көшесі, 11
тел.: 8 (7172) 285266, 8 (7172) 446241
e-mail: kp_2009@nabrk.kz

МАЗМҰНЫ - СОДЕРЖАНИЕ

Айбатыр СЕЙТАҚ Азат елдің ар-намысы – Ата Заң!.... 2	ЖЕКЕ КІТАПХАНА Есет ДОСАЛЫ «Өмірдегі ең асыл дүние – кітап, көркем дүниеден жинаған мол білім».....30	БИБЛИОТЕЧНОЕ ПОЛЕ Куралай АЛТЫНБЕКОВА Библиотека – центр духовной жизни Жетысу.....56
Бас редактор бағаны.....3		
ИФЛА Гульшат ДАРИБАЕВА Время действий; вдохновлять, удивлять, поддерживать!.....6	ПЕРСОНА Гулжанат ЖУБАНИЯЗОВА Моя жизнь – моя профессия.....36	ЮБИЛЕЙ Салима АЙТМАНОВА Библиотека сквозь призму времени.....58
ИФЛА Дариха ДЮСИБАЕВА.....12 Бибиғұль ШАГИЕВА.....13 Перизат НҰРАЛИЕВА.....13 Кульмария МУКАШЕВА.....14 Звайда УТЕШЕВА.....15 Джим ЭЙДЖИ.....16 Риза БЕГИМОВА.....17	20 ШАГОВ К ОБЩЕСТВУ ВСЕОБЩЕГО ТРУДА Жанна ШАЙМУХАНБЕТОВА Библиотекам до всего есть дело!...40	IT КІТАПХАНАДА Вадим СТЕПАНОВ Цифрлы контентті ресми тарату жүйесіндегі кітапханалар.....62
КӘСІП КЕЛБЕТІ Баян УАТАЕВА Жас кітапханашы – кемел келешегі- міздің көпілі!.....18	КРАЕВЕДЕНИЕ Валерий СТАРОДУБ Знать прошлое, устремляясь в будущее.....45	ПӘЛСАПА ТАМШЫЛАРЫ Еркінбек КЕРІМБЕКҰЛЫ С. Фылмани колжазбаларында кездесетін хадис түсіндірмелерінің мәтіндік ерекшіліктері.....70
КӘСІП КЕЛБЕТІ Оразалы ЖАҚСАНОВ Кітапті байлыққа санайтын әркениетті ел.....24	МҰРАFAT Загия МАҒАУИНА Библиографиялық зерттеулердегі мұрагаттың ролі.....48	ӘҢГІМЕ ӘЛЕМІ Айдана БЕРҒАЗДЕНОВА Кітапхана – махабbat аялдамасы.....74
БІР ЕЛ – БІР КІТАП Гулнар ШАЙХАШЕВА Тәрбие тамыры – кітапта!.....28	ОПЫТ Любовь САМСОНОВА За знаниями и общением.....50	ПОЭЗИЯ ПАТШАЛЫҒЫ Асылзат АРЫСТАНБЕК Өмір-кітап.....76
	ОПЫТ Виктория ХОВАНСКАЯ Центр правовой информации – архитектор общества знаний.....52	

Время действий: вдохновлять, удивлять, поддерживать!

(Профессиональные заметки об участии в 78-ой
Генеральной конференции ИФЛА)

Гульшат ДАРИБАЕВА,
заместитель генерального директора
по библиотечной работе и информационным
технологиям Национальной академической
библиотеки Республики Казахстан

Многие из нас помнят замечательный фильм «За спичками», снятый по одноименному произведению финского писателя Майю Лассила. Автор мастерски наполнил свою повесть юмором, наделил своих герояев колоритными характерами и добавил в сюжет иронии. Посмотрев фильм или прочитав повесть, начинаешь понимать, что за люди жили в деревеньках Финляндии, как шутили и чем занимались. Группе казахстанских библиотекарей, участников международной профессиональной встречи посчастливилось поближе познакомиться с этой северной европейской страной, ее людьми, ее достопримечательностями и библиотеками ...

Очередная ежегодная конференция ИФЛА проходила в августовские дни уходящего года в Хельсинки – столице Финляндии. «Библиотеки сегодня! – Вдохновлять, удивлять, оказывать поддержку» – так была обозначена главная тема конференции. Место проведения ежегодного собрания мирового библиотечного сообщества было выбрано не случайно. История развития Финляндии с XV века нашей эры создала благоприятные условия для активного развития финской культуры, в том числе библиотечного дела: в 1640 году была основана Академия Турку, с XVII века началось активное развитие сети общественных библиотек. А с 1917 года – момента приобретения независимости в стране и по настоящее время библиотеки играют важную роль в развитии открытого и демократического общества.

В приветственной речи Президента ИФЛА (2011-2013) Ингрид Пэрент (Ingrid Parent) «Библиотеки – движущая сила перемен – Вдохновляя ... удивляя ... предоставляя новые возможности» была дана положительная оценка финских библиотек, которые смогли сделать библиотеки важной составляющей демократического развития общества. Президентская тема включала четыре принципа:

Инклюзивность, когда библиотеки находятся в

центре процесса демократизации доступа к информации для всех членов общества, независимо от их этнического происхождения, религиозного вероисповедания, возраста или языка.

Перемены, которым будут способствовать библиотеки, ведущие к изменениям жизни людей. Библиотеки станут не только центрами для саморазвития, образования и чтения, но и местом собрания людей, способствующим социальному взаимодействию и диалогу между народами и их соседями.

Инновации, когда мы используем креативный подход, реализуя ожидания наших пользователей.

Слияние ресурсов и инициатив для объединения сил в сфере информационных профессий.

По словам Президента ИФЛА, воплощение этих принципов в жизнь станет важнейшей задачей всего мирового библиотечного сообщества на ближайшие несколько лет, чтобы библиотеки действительно смогли стать движущей силой позитивных перемен. Г-жа Пэрент привела несколько примеров того, что наблюдала за один год своего президентства в библиотеках мира, вдохновляющих, иногда удивляющих, но всегда предоставляющих новые возможности людям. Возможно, наибольшее значение имеет то, что библиотеки хранят аккумулированное знание и мудрость всех поколений. Будучи репозитариями истории, культуры, наследия и самобытности, библиотеки дают возможность своим пользователям осознать свое прошлое, найти место в настоящем и сохранить надежду на будущее.

№3 - 2012

В своей речи г-жа Президент затронула и проблемы сегодняшнего дня. Слабая экономика, постоянно развивающиеся информационно-коммуникационные технологии продолжают оказывать непосредственное, зачастую отрицательное влияние на библиотечную деятельность в мире. Одна из проблем – ограничения и исключения в авторском праве. Жизнеспособность библиотек, как надежных посредников между создателями и пользователями в XXI веке, зависит от сбалансированного и ориентированного на развитие законодательства в области авторского права на национальном и международном уровнях. В этом плане ИФЛА ведет большую работу с государствами – членами WIPO (Всемирная организация интеллектуальной собственности) по принятию исключения и ограничения в авторском праве для библиотек и архивов. Мы четко осознаем, что правовая определенность позволит библиотекам сохранять коллекции, поддерживать образование и научную деятельность и представлять электронные материалы. В заключение своей речи Президент ИФЛА призвала участников Конгресса к коллективной работе, объединению усилий на общественном и государственном уровне для того, чтобы библиотеки могли стать конечными пунктами сообществ, центрами обучения, общественных действий, социального участия и демократических ценностей.

Традиционно в дни работы конференции работала выставка, где можно было ознакомиться с последними достижениями техники и технологий, использующих в библиотечной сфере. Более 100 фирм, издательств, международных организаций представили свою продукцию. А перед выставкой был оформлен настоящий библиотечный бульвар, где буклеты, постеры, книги и журналы знакомили с миром финских библиотек и библиотеками Эстонии, Латвии, Литвы и России. Широко было представлено оборудование для оцифровки документов, обесспыливания книжного фонда, станции самообслуживания читателей, аппараты для чтения и оцифровки микрофиш, аксессуары для создания комфортной и функциональной среды библиотеки.

Свыше трех тысяч участников конференции имели возможность работать на сессиях, заседаниях, круглых столах и неформально общаться в перерывах между заседаниями. Мы, библиотекари, как часть общества являемся свидетелями того, что оно быстро меняется и трансформируется в силу многих внешних факторов: цифровая революция, массовые демократические движения, мультикультурализм, культурная интеграция и др. Обозначенные темы дали обилие информации для размышления, переосмысления, выработки нового взгляда и изменения профессионального сознания и понимания (в этом большая ценность участия в работе подобных профессиональных встреч). И в связи с этим позвольте обозначить тренды в современной библиотечной практике:

Библиотека - единственное доступное и безопасное место получения новых знаний, навыков и проведения качественного досуга.

«Мирное» сосуществование печатных коллекций с цифровыми, т.е. наступило время гибридных библиотек.

Время требует нового подхода к формированию фонда, в основе которого девиз «Всё от потребностей читателей!», а также преобладание е-ресурсов, объединение разных форматов фонда за счет визуализации, рост использования МБА как средства удовлетворения интересов современных читателей.

Тенденция роста темпов оцифровки документов при наличии проблем с соблюдением копирайта, с созданием полноценных библиографических записей (несовершенство стандартов описания), с обеспечением качества оцифровки, надежных мест хранения, форматов хранения и эффективного поиска документа. Во избежание дублирования – необходимость КООПЕРАЦИИ.

Активация мобильного обслуживания читателей (смартфоны, мобильные устройства, технологии веб 2.0, мобильные библиотеки) с условием соблюдения надежности доступа к информации.

Обеспокоенность милитаризацией киберпространства: проблема сохранения свободы частной жизни.

Тренд «Библиотека - Третье Место»: это место, где можно встретиться, пообщаться, поразмышлять, заняться любимым делом с

единомышленниками.

Время требует создавать инновационные модели обслуживания, предполагающие изменения в организационной культуре библиотеки и непрерывном совершенствовании ее деятельности.

Приоритет: организация обслуживания мультикультурного населения с использованием разных подходов и инструментов, а также воспитание толерантности к каждому участнику этого процесса.

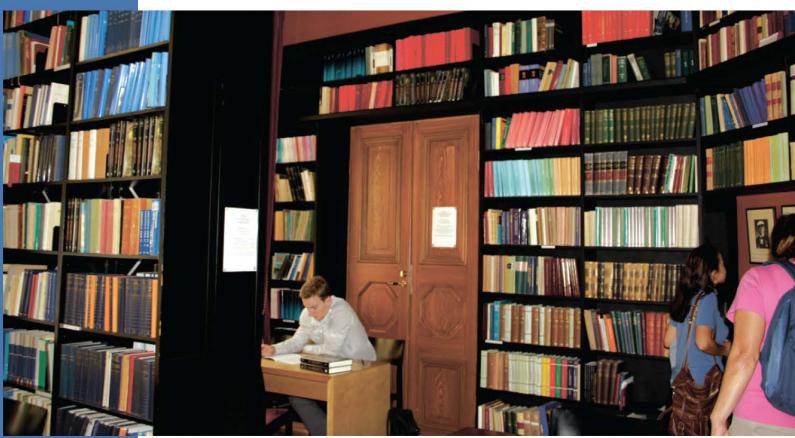
Время активизации общественных профессиональных объединений, в нашем случае библиотечных ассоциаций. И призыв ИФЛА «Построим сильную библиотечную ассоциацию!» здесь как нельзя кстати.

Визиты в библиотеки, пожалуй, были самой долгожданной и интересной частью в программе конференции. Современные библиотеки Финляндии в оказании информационной поддержки максимально отвечают девизу конференции: «Вдохновлять, удивлять, поддерживать!». В этом мы убедились воочию при непосредственном знакомстве с академическими университетскими и публичными библиотеками страны. Наше знакомство началось с Национальной библиотеки Финляндии (www.nationallibrary.fi). Библиотека с богатой историей сегодня успешно работает над

улучшением общего доступа к информации, позитивно влияя на продуктивность финских исследований и качество жизни всех граждан страны. Особо отмечу Славянскую библиотеку, которая входит в ее состав и располагает самой обширной русской коллекцией XIX века, находящейся за пределами России. По словам персонала, интерес к изучению постсоветских стран (в т.ч. и Казахстана) присутствует и там. Музикальная библиотека была заполнена посетителями, несмотря на будничный день. Вход в библиотеку свободный, в ней созданы комфортные условия для пребывания всех, кто любит и живет музыкой - специально оборудованные места для прослушивания виниловых пластинок, аудиодисков, игры на музыкальных инструментах и пр. Пространство библиотеки организовано таким образом, что при предоставлении разных возможностей и услуг, никто никому не мешает. В Турку мы побывали в академических университетских библиотеках, которые поддерживают образовательный процесс и научные исследования. Библиотеки имеют древнюю историю, богатые старинные коллекции, открыты и работают до сих пор на средства меценатов и их потомков. В Финляндии большая сеть муниципальных библиотек. Они оставили самые

приятные профессиональные впечатления. Прежде всего, поразило большое количество посетителей (несмотря на лето), и, конечно же, сама организация пространства: просто, функционально, красиво и удобно как для читателей, так и для библиотекарей. Процессы все автоматизированы: читатели самостоятельно возвращают книги, пользуясь станциями возврата; копируют и распечатывают материалы, пользуясь оргтехникой без помощи библиотекаря; выбирают в открытом доступе книги, журналы, аудио-видеоматериалы, читают в удобных креслах свежие газеты и журналы. Библиотекари выступают чаще в качестве консультантов в затруднительных случаях. Одним словом, библиотеки Финляндии – замечательные места, где люди могут собираться, учиться, работать, играть, и сегодня, и в будущем.

Хотелось бы остановиться еще на одной модели библиотек, которые распространены в этой стране, – это мобильные библиотеки. Каждое утро к зданию, где проходил Конгресс ИФЛА, подъезжал красочный библиомобиль, куда можно было зайти, посмотреть интерьер и пообщаться с персоналом: библиотекарем и водителем. В небольшой по населению Финляндии (5 млн. человек) сегодня уже более 200 библиомобилей! Они

обслуживают не только сельскую местность, но и такие большие города, как Хельсинки и Турку. И это вопрос комфорта. Городским жителям, которые заняты работой, удобнее, чтобы библиотека в обозначенное время приезжала к ним. Так же библиомобили регулярно приезжают к городским школам и больницам. Не правда ли, замечательный опыт, достойный подражания?! Кстати, этот вид обслуживания становится популярным в библиотечном мире. Сегодня и казахстанские библиотеки задумывают приобретать библиомобили и использовать эту форму обслуживания. Почему? Мобильные библиотеки игра-

ют большую роль в социуме, давая возможность всем и каждому познавать радости чтения, помогают преодолевать социальную и географическую изоляцию, получать необходимые знания. То есть, главная цель - обеспечить равный доступ к библиотечным услугам, книгам и чтению, особенно среди детей и подростков.

Каждый день конференции был пронизан ключевыми принципами ИФЛА: программа цифрового контента, программа лидерства, развитие профессии библиотекаря, программа восстановления разрушенного культурного наследия, многоязычие, кооперация. Также внимание было акцентировано на использовании возможностей в поиске нужных и влиятельных людей в обществе, которые окажут поддержку в развитии библиотеки, лоббировании библиотечной деятельности в высших структурах власти. По словам Президента ИФЛА, только объединившись, можно изменить место библиотеки в современном мире и внести свой вклад в исключение «информационного недоведания» жителей планеты.

Одним словом, у нас остались самые приятные и незабываемые впечатления от посещений музеев и исторических достопримечательностей Хельсинки, от неспешной и размеренной жизни финнов, которые бережно хранят и передают старые традиции и обычаи от поколения к поколению и трепетное отношение к родной природе.

Дариха ДЮСИБАЕВА,
ученый секретарь Костанайской
ОУНБ им. Л. Толстого

Мне удивительно повезло принять участие в работе 78-ой Генеральной Конференции Международной Федерации библиотечных ассоциаций и учреждений ИФЛА-2012 в Хельсинки.

Неизгладимое впечатление оставило официальное открытие мероприятия. Заворожили Каролина Кантолинен, исполнительница фольклорных песен, сопровождавшая выступление игрой на кантеле (финский народный инструмент), а также инструменталист Инго Рантен.

Наиболее ярким в церемонии открытия, на мой взгляд, был доклад Президента ИФЛА Ингрид Перент и особенно ее слова: «Думать глобально, действовать локально».

Тронул меня и доклад Хелены Ранта, финского судебного стоматолога и профессора Университета Хельсинки «Уничтожение культурных объектов как другое лицо геноцида». Очень эмоционально она говорила об уничтожении культурной собственности, менее известном виде геноцида, а также о важности восстановления культурного наследия после войны.

На секции новичков мы получили возможность познакомиться с историями членов, которые тоже когда-то были новичками: пришли молодыми в ИФЛА, учились вместе с ИФЛА, взрослели вместе с ИФЛА и старятся вместе с ИФЛА, т.е. ИФЛА – это их образ жизни.

Программа конференции была настолько плотной, что посетить все мероприятия и пролушать все доклады было практически невозможно.

Библиотечно-информационное обслуживание в Финляндии относится к категории базовых услуг, которым охвачено все население. Деятельность публичных библиотек регулируется Библиотечным законом и постановлением 1998 г. В современном финском обществе библиотеки призваны поощрять интернационализм и обучение в течение жизни, разрабатывать и предоставлять интерактивные ресурсы и услуги культурно-образовательной направленности.

Система библиотек Финляндии включает национальную, публичные, которые иногда функционируют как школьные, библиотеки сферы образования и специальные.

На самом деле, библиотеки Финляндии востребованы и открыты для всех жителей и гостей страны. Здесь созданы все условия для удобства посетителей. Каждая библиотека уникальна - ни в одной из них я не увидела одинаковой мебели или интерьера. Дизайн продуман весьма тщательно и каждый участок использован для того, чтобы читатели чувствовали себя комфортно. Пользователю нет необходимости подходить к библиотекарю, чтобы записать или сдать книги – все это делается в автоматизированном режиме. Посетив Национальную библиотеку, я с гордостью узнала, что к нашей стране есть повышенный интерес, как успешно развивающемуся, в экономическом и политическом отношении, государству и поэтому приобретается литература о Казахстане, имеющая ценность для ученых. Удивило меня, что в библиотеках работает много мужчин и наша профессия в Финляндии пользуется авторитетом и востребована. И в какую бы библиотеку мы не приходили везде мы видели полные залы читателей: взрослых и детей, мужчин и женщин, людей разных национальностей.

Участие в Конгрессе, выступления коллег из разных стран подтвердило, что библиотеки - наиболее открытый общественный институт общества. Возможности безграничны: мы владеем информацией.

Мне по сердцу пришли слова Президента ИФЛА Ингрид Перент: «Я верю, что конференции, подобные нашей, имеют свою жизнь, продолжающуюся после их завершения. Они являются сигналом к действиям».

Бибиғуль ШАГИЕВА,
заместитель директора Восточно-Казахстанской
областной библиотеки имени А.С.Пушкина

На мой взгляд, одной из главных линий конгресса этого года является расширение и интенсификация сотрудничества библиотек. Нам нужно объединять технологии, чтобы удивлять, объединить человеческие ресурсы, чтобы вдохновлять, объединить финансы, чтобы поддерживать самые широкие слои населения. И я уверена, тогда это будет мощная сила, способная и удивлять, и восхищать, и поддерживать людей в их желании развиваться и использовать современные изменения на улучшение своей жизни.

Безусловно, чтобы построить в обществе устойчивые взаимосвязи библиотеке самой нужно быть достойным партнером, а это значит постоянно развиваться и соответствовать интересам потенциальных партнеров. Я думаю, финские библиотеки преуспели в этом. Это доказывает их статистика. Например, центральная библиотека г. Турку (первая столица Финляндии, культурная столица Европы в 2011 г.) и ее 8 филиалов ежедневно регистрируют более 5 тысяч визитов, 4 миллиона веб-посещений, свыше 3 миллионов книговыдачи. И всю эту работу ведут 150 библиотекарей. Впечатляет, не правда ли? И это реальный пример для вдохновения и развития наших библиотек.

Перизат НҰРӘЛИЕВА,
С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан Мемелекеттік
Университеті Ғылыми кітапханасының директоры

Финляндия. Хельсинки қаласы. Халықаралық кітапханалық ассоциациялар федерациясының (ИФЛА) 78-ші Бас конференциясы.

Әлемнің 140 елінен 4 мыңнан аса кітапханашының басын қосып, кітапхана ісі туралы зерттеулер мен пікірталастар өрбітүге мүмкіндік берген бұл шараның ауқымы таңғаларлық!

«Бүгінгі кітапханалар! – рухтандырады, таңданадырады, көмек көрсетеді» тақырыбымен өткен конференция фин кітапханасының кескін-келбетін көрсетті.

Кітапхана – ежелден оқымыстырылғымен ерекшеленген өртегі ендегі ең ірі құндылық.

Төл тарихы төрт жұз жылға бойлаған фин кітапханалары білім, оқу-ағарту саласының бәлімі болып саналады. Сондықтан қалалық кітапханалардың барлығы да оқу орындарынан қашық емес.

Күн сайын қатары көбейіп келе жатқан фин кітапханаларына тән тағы бір құбылыс – ғаламторға қолжетімділік. Мұнымен қоса, қорларды, қызметтердің нақты әрі виртуалды формаларын қолдану да бәріне бірдей ақысыз ұсынылады. Қарттар мен мүгедектер үшін үйлеріне дейін кітаптар жеткізіледі. Сондықтан халықта кітапханаға оң көзқарас, ал билікте кітапхананың ақпараттық қоғамдағы маңызы мен рөліне толымды түсінік қалыптасқан.

Кульмария МУКАШЕВА,
заместитель директора Восточно-Казахстанской
областной детско-юношеской библиотеки г.Усть-Каменогорска

Городу Хельсинки выпала большая часть стать местом проведения Всемирного конгресса библиотекарей и информационных работников 2012 года. Форум собрал более 3000 участников со всего мира и привлек 800 волонтеров.

Что я открыла для себя? Чем привлекли меня библиотеки Финляндии?

Прежде всего, огромная поддержка библиотечной системы и библиотекарей со стороны государства и любовь к книге, которая воспитывается с пеленок. К сведению, по данным Пиза, Финляндия - самая читающая страна в мире.

Сойдя с трапа самолета, я уже была поражена красотой, практичностью, удобством окружающей меня обстановки. Недаром Хельсинки объявлен мировой столицей дизайна.

Библиотеки в Финляндии, как правило, размещены в отдельных зданиях, имеют большие пространства, типа ангаров. Они получают помещения и в торговых комплексах, но и там занимают немалые площади. И еще хочется сказать, что библиотеки Финляндии постоянно реконструируются, изменяются, чтобы достойно представлять собой социальный и мультимедийный центр, обеспечивающий доступ к знаниям и информации.

Поразила ситуация со строительством здания библиотеки в городе Турку, где наравне с архитекторами в проектировании принимали самое активное участие и сами библиотекари. Результат на лицо: все сделано с любовью для читателя.

Это и выделение изолированных комнат-студий, где молодежь может монтировать самодеятельные фильмы, проигрывать свое произведение, прослушивать записи концертов и пр. Для читателей предусмотрены различные зоны. Отведено место для всевозможных игр.

Еще Мамин-Сибиряк в очерках о Суоми восхищался бережным отношением финнов к детям. Они здесь - высшая ценность и высший приоритет. Это мы видели во всех библиотеках. Огромные пространства, удобная мебель и современный дизайн всей обстановки с национальным колоритом позволяют читателям чувствовать себя свободно и раскрепощенно: они приходят в куртках, с рюзаками, могут сидеть, сняв обувь и положив ноги на соседний стул. Перед подростком может стоять бутылка с водой, соком, лежать бутерброды. Уют и комфорт, внимание и теплое отношение привлекают как маленьких, так и взрослых читателей в этот удивительный волшебный мир библиотеки.

Попутно хочется сказать, что кроме библиотек в городах Финляндии не счесть объектов, разработанных специально для детского и семейного отдыха: аквапарки, парки развлечений, детские научные центры, стадионы, бассейны, велосипедные дорожки, картинги и даже центры верховой езды, и все они отличаются неповторимостью дизайна.

Президент ИФЛА Ингрид Пэрент сказала, что конференции, подобные нашей, имеют свою жизнь, продолжающуюся после их завершения. И я, впервые побывавшая на подобном форуме, получила огромный заряд творческого вдохновения, который хочу воплотить в деятельность детских библиотек региона.

Звайда Утешева,
директор областной детско-юношеской
библиотеки им. Х. Есенжанова г. Уральск

Очередная 78-я Генеральная конференция и ассамблея Международной федерации библиотечных ассоциаций и учреждений (ИФЛА) оставила у меня яркие впечатления: от страны, людей и коллег. Я прослушала массу докладов, выступлений, сообщений. В большинстве из них акцент ставился на то, что библиотека в своей работе должна ориентироваться на пользователя, клиента. Конечно, особенно меня интересовало детское и юношеское чтение. И здесь что-то меня порадовало, а что-то заставило задуматься.

До сих пор нахожусь под впечатлением от финских библиотек. Библиотеки – это место встречи людей с книгами и культурой, входящие в систему библиотеки города Хельсинки. Здесь сами библиотекари определяют направления своей работы, выбирают и реализуют проекты. Например, осуществляется программа «Кем вы хотите быть – певцом, музыкантом, актером?». Проводится Манга-фестиваль, проект «Пульс» реализуется вместе с Министерством просвещения. Не ставится задача всех сделать читателями – хотя это весьма престижно, но читают далеко не все пользователи библиотеки. Главное – приучить пользователя ходить в библиотеку для решения всех своих проблем (в том числе проблем досуга, увлечения). Их девизы – «Библиотека должна усиливать удовольствие посетителя от жизни», «Информация плюс радость – вот наша задача». Интересна позиция библиотекарей, выраженная в слогане: «Пока другие планируют, мы уже делаем». И еще – «Мы не больница, наши ошибки не грозят никому смертью».

Библиотеки делают заметный акцент на использовании музыки в своих стенах и вне ее, считая, что это, прежде всего, значимо для современной молодежи. В целом эстетическое развитие занимает видное место в деятельности библиотек в Финляндии. Отсюда выделение, например, изолированных комнат студий, где молодежь может монтировать самодеятельное кино, проигрывать свое произведение, прослушивать записи концертов и пр. Предусмотрены разные зоны для пользователей. Отведено место для всевозможных игр, от карт до шахмат и консольных игр, которые проходят в особых помещениях и в определенные часы. Игры воспринимаются как поддержка учебе. Как правило, библиотеки в Финляндии размещены в отдельных зданиях, имеют большие пространства, типа ангаров, для размещения своих фондов и организации информационно-библиотечного обслуживания. Преимущественное развитие получают «детские зоны» и «молодежные зоны» в публичных библиотеках. Появляются первые специализированные библиотеки для молодежи – как правило, на базе филиалов городских библиотечных систем. При формировании «молодежных зон» и молодежных библиотек прослеживается желание максимально дистанцироваться от системы образования, учебных программ. В городской библиотеке города Турку есть прекрасный отдел для детей - Сага. В тени сказочных занавесей можно поиграть, погрузиться в захватывающие приключения или выполнить домашнее задание. В читательских «гнездышках» дети съезжаются, запоем читая ужастики и комиксы. Взять детские книжки на дом можно с помощью маленьких роботов-автоматов.

Джим ЭЙДЖИ,
заместитель директора
библиотеки Назарбаев Университета

Среди многочисленных библиотечных конференций, существующих на данный момент в качестве возможностей для обучения и развития, как профессионала, - Международная Федерация Ассоциаций Библиотек (IFLA) - является уникальной в своём роде. Какие-то из них именуются "конференциями", другие - "съездами", некоторые же и вовсе в европейских традициях - "конгрессами". Так или иначе, различия между тремя названиями едва различимы. Под конференцией обычно подразумевается собрание, в ходе которого лидеры и эксперты своих отраслей дают множество презентаций. В данных случаях профессионалы собираются "совещаться, обсуждать, сравнивать точки зрения и вести дискуссии" (<http://dictionary.reference.com>) в группах, в большинстве случаев с

целью ведения дел в библиотечных отраслях. Термин "конгресс", европейского происхождения отображает подход законодательных групп, собирающихся для ведения дел организации. Различие в данных терминах в наше время едва заметно, но стоит отметить, насколько Конгресс IFLA, проводимый ежегодно отличается от традиционно принятых собраний.

Очень важно осознавать, что кроме управленческой работы IFLA это место, где делаются креативными решениями общих библиотечных проблем, проходят серьезные дискуссии опытных специалистов о современных библиотечных трендах. В этом году тема конференции была: "Библиотеки сегодня! – Вдохновлять, удивлять, оказывать поддержку".

На конференции также работала Выставка информационных ресурсов и библиотечного инновационного оборудования. Во многих странах не легко встретиться и обговорить волнующие вопросы с представителями поставщиков услуг и товаров. Выставочный зал, с участием поставщиков ресурсов и оборудования позволил собрать в одном месте лучшие продукты. В дополнение к 125 выставочным стендам, некоторые коммерческие представители проводили для фокус групп опросы, семинары и дискуссии.

В этом году 24 участника из Казахстана представили свою страну. В составе группы были представители из академических, национальных и региональных библиотек. Они участвовали в деловых встречах, пленарных сессиях, выставочных семинарах и встретили коллег со всех точек земного шара. Также они сумели выкроить время для изучения местности, открытия для себя местных библиотек, ресторанов, достопримечательностей и магазинов. Более 300 библиотекарей-волонтеров со всей Финляндии помогали в изучении местностей, работы общественного транспорта и активно поддерживали интерес участников к местной культуре. В качестве примера небольшой факт. Двое библиотекарей приехали на поезд в Хельсинки, и искали дорогу в Конференц-Центр. К их приятному удивлению, их коллега-волонтер, держа флаг "IFLA", стояла на очень людном вокзале и объясняла кратчайшую дорогу к Конференц-Центр. Увидеть волонтера вне Центра на местном вокзале, одетую, как волонтер, с флагом доказывает эффективность работы волонтеров и организацию конференции.

Церемония открытия включала в себя выступление известной финской исполнительницы Каролина Кантелинен и певицы Ииро Рантала, приветственные речи от президента IFLA Ингрид Парент, мэра города Хельсинки Джусси Пажунен, председателей национального комитета Майя Бернхтсон, Синикка Сипилла и Киммо Туоминен, а также приветствия от министра образования и науки Финляндии Жукка Густафсон и министра культуры и спорта Пааво Архинмаки.

Основной ценностью проведённой конференции был обмен знаниями о многих аспектах библиотековедения. Было представлено более 200 научных статей.

Некоторые сессии были небольшими, только для 20-30 участников, в то время как главная пленарная сессия заинтересовала сотни библиотекарей. Там было огромное множество научных работ вынесенных на обсуждение, в целом они охватили все сферы библиотековедения и внесли большой вклад в развитие библиотечного дела. Вот некоторые направления, которые обсуждались:

- Открытый доступ и цифровые ресурсы;
- Положения, Правила, Стратегия;
- Открытый доступ и обслуживание пользователей;
- Идеи, инновации, внедрение.

Как было упомянуто выше, принимали участие разные типы библиотек, в том числе сельскохозяйственные, государственные, юридические, национальные, публичные, школьные.

Недельная конференция координировала вопросы IFLA, предоставила возможность обучения через презентации и дискуссии, распространяла инновационные идеи, организовала местные культурные мероприятия для изучения культуры Финляндии. Каждый участник обогатился знаниями, опытом, и возможностью быть включенным в это важное собрание библиотекарей.

Следующая конференция IFLA будет проходить в Сингапуре, о чем было объявлено на Закрытии конференции. Франция была выбрана для проведения Конференции IFLA в 2014 году. Участие на конференции уже должно быть запланировано!

Риза БЕГИМОВА,
руководитель библиотеки
Восточно-Казахстанского государственного
технического университета имени Д. Серикпаева

Глава государства Н.А.Назарбаев всегда подчеркивал важность молодого поколения для будущего страны: «Государство делает всё для того, чтобы каждый молодой человек обязательно был востребован в своей стране» и необходимо создавать «эффективную систему адаптации молодых казахстанцев к самостоятельной жизни, инициативному труду». И деятельность нашего университета направлена на достижение этой цели. Как же библиотека университета может участвовать в этом процессе? Мировой конгресс ИФЛА дал мне некоторые ориентиры для решения этого вопроса.

В августе этого года впервые мне посчастливилось участвовать в работе 78-го Международного библиотечно-информационного конгресса, который проходил в столице Финляндии Хельсинки. Плодотворными были заседания секций по профессиональным вопросам. Я посетила заседание для новичков, которое помогло больше узнать о деятельности IFLA, как о ведущей международной организации, представляющей интересы библиотечных и информационных служб и их пользователей. Были полезны пленарные сессии, где делали доклады ученые, исследователи, архитекторы и IT специалисты. На сессиях для вузовских библиотек поднимались такие злободневные задачи, как доступ к информации, качество информации. Вузовская библиотека должна поддерживать не только учебный, но и научный процесс, поэтому уделялось много внимания обеспечению свободного доступа к удаленным полнотекстовым базам данных.

В рамках конференции мы посетили библиотеку Хельсинкского университета, Национальную библиотеку Финляндии, Городскую библиотеку г. Хельсинки и другие библиотеки города. Поразили открытость и либерализм библиотек, доступность информации. Все построено по принципу «тет-а-тет», библиотекарь и пользователь могут вместе за одним монитором искать информацию. Свою задачу библиотекари видят в том, чтобы ненавязчиво и на высоком уровне обслуживать посетителей, видеть в них партнеров. В библиотеках много библиотекарей-мужчин. Большое внимание уделяется детям, в общении с которыми библиотекарь выступает и как психолог. Запомнилась выездная сессия в Турку – старейший город Финляндии со средневековыми замками и соборами. В городской библиотеке Турку прошел семинар для русскоговорящих участников Конференции, в котором соорганизатором выступил ГПНТБ России.

Меня приятно удивило, что, несмотря на сезон отпусков, в финских библиотеках много пользователей. Здесь и дети, и взрослые, и молодежь – кто-то пришел за книгой, кто-то – поработать в Интернете, кто-то изучает языки, а кто-то просто пришел пообщаться с друзьями или послушать музыку. В библиотеках созданы все условия, чтобы каждому человеку было комфортно, интересно. Поэтому библиотечные услуги очень востребованы, а библиотеки пользуются уважением в финском обществе.

Конечно, незабываемы впечатления и о самой стране. Свободные часы мы посвящали знакомству с Хельсинки, столицей Финляндии и мирового библиотечного конгресса этого года. Это динамично развивающийся европейский мегаполис с музеями, парками, хорошими гостиницами и развитой инфраструктурой. Хельсинки стоят на гранитных скалах, поэтому здесь много камня: каменные здания, мощенные камнем улицы. Очень понравились сами финны – внешне спокойные и холодные, под стать своей стране, но очень добрые и отзывчивые.

Конечно, мы не могли не посетить столицу Эстонии – г. Таллинн, которая находилась всего лишь в полутора часах езды от Хельсинки. Аура этого прибалтийского города позволяет окунуться в эпоху средневековья: мощенные узкие улочки, старые крепостные стены и башни.

Посещение этого грандиозного по своим масштабам библиотечного мероприятия – мирового конгресса, оставило неизгладимый след в моей профессиональной карьере. Я еще раз убедилась в важности моей профессии в воспитании гармонично-развитой личности, нацеленной на личный успех. Библиотечный конгресс укрепил мое видение будущего библиотеки, направленного на «созидание конкурентоспособного и сильного ОБЩЕСТВА ВСЕОБЩЕГО ТРУДА», к чему призывает наш президент Н.А.Назарбаев.

Баян УАТАЕВА,
Н. В. Гоголь атындағы Қарағанды ОӘФК кітапханаларды дамыту белімінің инновациялық-әдістемелік жұмыс бойынша аға кеңесшісі

Шілденің аяғында Қарағанды облысы Мәдениет басқармасының қолдауымен қарағандылық жас кітапханашылардың I форумы өтті.

«Форумға кім қатысады?», «Жас кітапханашы» үгымының аясына неше жастағы кітапханашылардың інгіземіз?», – деген сөкілді сұрақтарға жауап ізделеп, облыстың кадрлық құрамын сарапқа салдық.

Қазақстан Республикасы «Мемлекеттік жастар саясаты туралы» Заңының 1-бабы 1-тартмағында: «Жастар – Қазақстан Республикасының он төрт жастан

Жас кітапханашы – кемел келешегіміздің кепілі

жиырма тоғыз жасқа дейінгі азаматтары», – деп жастардың жас шамасын анық көлтірген. Алайда, кітапхана саласында бұл басқаша... Кітапханадағы жастардың көбі кітапханашылықты «уақытша» қызмет ретінде қарастырып, жалақысы көбірек жұмысты қалайтыны құпия емес. Сондықтан жастар кітапханада 1-1,5 жылдан артық тұрақтамайды. Салага салыстырмалы түрде «сіңісіп» кеткен кітапханашыларды 29-дан асқандар арасынан іздедік, осы тұрғыда жас кітапханашылар санатына 35 жасқа дейінгі мамандарды қосу туралы шешімге келдік. Бірақ бұл шешіміміз біреулерге қате көрінер. Десек те, кітапханадағы кадрлық мәселелер – басты себеп.

Қазіргі кезеңде облысымыздығы 335 мемлекеттік кітапханада 999 кітапханашы қызмет атқарды, соның ішінде 35 жасқа дейінгі кітапханашы саны – 257 (25,7%).

Кейінгі екі жылда 35 жасқа дейінгі кітапханашылар қатары біртіндеп тұрақталды. Жалпы, 35 жасқа дейінгі кітапхана қызметкерлерін (25,7%) кітапхана үшін қолайлы деп санауға кейбір шетелдің кадрлық зерттеулері тұрткі болғанын да атап өтуге болады. Айталық, Франциядағы кітапхана ісінде соңғы онжылдықта мемлекеттік кітапханалардағы білікті қызметкерлердің басым бөлігін орта жастағы мамандар құрайды екен, ал американцы өріптестеріміз де білікті кадрлардың кемуін өзекті мәселе деп көрсетеді. Бұл елдегі 25-34 жас аралығындағы кітапханашылар саны 12%-ды ғана құрайды екен.

Кітапханашылар форумы кеңекті жыын болып, статистикалық тұрғыда ғана аталатын іс-шараға айналмауы – негізгі мақсатымыз. Сондықтан форум аясында «Кітап және оқу туралы» үздік бей-

нероликтер байқауы мен ең үздік инновациялық жобалар байқауын еткізу жоспарланған-ды.

Бейнероликтер жасау барысында кітапханашылар Movie Maker, Pinnacle, Virtual Dub, Videomatch, Adobe Premiere бейнероредакторларында жұмыс істеуді үйреніп, ролик жасаудың көсіби жақтарымен жете танысып, қырысын менгеруге мүмкіндік алды.

Байқауға ұсынылған бейнероликтер www.kiwi.kz сайтына тіркеліп, әлемдік ғаламтор арқылы кітап және оқу мәселе сін жарнамаудың тағы да сөті түсті.

Форум жас кітапханашылар біліктілігін арттырудың маңызды бір белесі болып, есте қалуы үшін шығармашылық алаңдар үйимдастыруды жән көрдік. Ресей кітапханашыларының озық тәжірибелеріне талдау жасай келе, төрт алаң үйимдастырылды. «Келешектегі кітапхана», «Инновациялық жобалар – кітапханалар кескін-келбетінің жаңа көрінісі», «Кітапханалықдебаттар», «Кітапханашы мамандығының болашағы және заманауи кітапханашы қандай болулы керек?» Skype-лабораториясы шығармашылық алаңдары жас кітапханашылардың көсіби есүіне септесетіні анық.

Байқауға «Кітап нағырморты» (2 бейнеролик), «Қазіргі заман кі-

тапханасы» (4 бейнеролик), «Кадрдегі кітап» бүктрейлер (9 бейнеролик) атты үш номинация бойынша 15 бейнеролик ұсынылды. Осы орайда, кітапханашылар шығармашылық ізденістері мен коммуникациялық технологиялар жетістіктерін үштастыра білді. Бірақ барлық жұмыс байқау ережелеріне сайжасалып, жоғары деңгейде орындалды дей алмаймыз. Десек те, жастардың еңбектерін елеңескерген жән.

Бейнероликтерді бағалаған қазылар алқасы жұмыстың сюжеттіне, техникалық орындалуына, өзектілігіне, мазмұндылығына назар аударды.

Осылайша, форумның ашылу салтанатына дейін бейнероликтер байқауының қорытындысы шығарылды. Атап айтсақ, ҚР Ұлттық академиялық кітапханасының арнағы жүлдесін (book-reader – буридер) «Великие битвы кочевников» бейнеролигінің авторлары Қарағанды облыстық зағылжәнешар көретін азаматтарға арналған кітапхананың тиғиппедагог-реабилитолог С. Фалежинский мен инженер-бағдарламашысы Д. Үбыраев иеленді. Бұл роликте «Великие битвы кочевников» кітабы көрет жарнамаланғанын және техникалық тұрғыдан, дизайнерлік бәзендеріліпімен барлық роликтер

арасынан ерекшеленгенін атап өту қажет. Бас жулде «Краже века в библиотеке» бейнеролигінің авторлары Саран ОҚЖ кітапхана-шылары А. Федороваға, Н. Смирноваға, И. Мирошниковаға бұйыrsa, «Я – человек-загадка» бейнеролигінің авторы Абай ОҚЖ орталық қалалық кітапханасының кітапханашысы Ш. Сұлтанбекова I орында танылды. Байқауға қатысушыларды негұрлым көбірек марарапттау үшін екі II орын және үш III орын тағайындалғанды. II орынды «Книга в cadre» бейнеролигінің авторы Осакаров ОҚЖ жүйе техникі В. Кошевец пен «Кітапхана–бабалардыңарманы» бейнеролигінің авторы Қаражал ОҚЖ Жайрем кентінің кітапханашысы А. Нақыпова еншілесе, «Кітап – насиҳат» бейнеролигінің авторы Бұқар жырау ОҚЖ суретшісі А. Ақышев, «Сказка на ночь» бейнеролигінің авторы Шахтинск ОҚЖ кітапханашысы С. Малмакова және «Читайка» бейнеролигінің авторы Нура ОҚЖ аудандық балалар кітапханасының менгерушісі А. Никитова III орын жеңімпаздары атанды.

Форумның алғашқы күні Қарағанды академиялық музикалық драма театрында пленарлық мәжіліспен басталды.

Пленарлық мәжілісте «Қазақстан кітапханаларындағы жас кадрлар саясатының меселелері және онышешүжолдары» тақырыбында ҚР Ұлттық академиялық кітапханасының Бас директоры Ж. Шаймұханбетова, «Қарағанды облысы кітапханаларындағы жас кадрлар қоры» тақырыбында Н. В. Гоголь атындағы ОӘFK директоры Д. Аманжолова, «Бұқар жырау аудандық ОҚЖ-дегі жас кітапханашылардың кәсіби жеңістіктерін қалыптастырудың негізгі факторы – қолдау көрсету»

тақырыбында Бұқар жырау аудандық Мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің бастығы М. Шибаева, «Роль колледжа искусств им. Таттимбета в подготовке молодых специалистов библиотечного дела: проблемы и пути решения» тақырыбында Тәттімбет атындағы өнер колледжінің директоры Р. Киманова, «Инновационная деятельность библиотек в формате проектной работы» тақырыбында Абай аудандық ОҚЖ директоры Н. Филипенко, «Управление молодыми кадрами: новый взгляд на решение проблемы» тақырыбында Шахтинск қалалық ОҚЖ директоры И. Калинина, «Шет аудандық ОҚЖ кітапхана жастарының кәсіби дамудағы жаңа бағыттары» тақырыбында Шет аудандық ОҚЖ жас кітапханашысы Ж. Батыршинова және «Приемы библиотечной работы с читателями девиантного поведения: из опыта работы Сатпаевской ЦБС» тақырыбында Сәтпаев ОҚЖ директорының орынбасары А. Қойшыбаева баяндама жасады.

Форум әрі қарай Н. В. Гоголь атындағы облыстық әмбебап ғылыми кітапханасында жалғасты. Кітапханада 4 шығармашылық алаң жұмыс істеді.

«Келешектегі кітапхана» алаңында «Келешектегі кітапхана: 10 даму бағыты» тақырыбында Қарағанды облыстық загип және нашар көретін азаматтарға арналған кітапхананың тиғлопедагог-реабилитолог С. Фалежинский бейнебаяндама жасады. Автор кітапханаларда коммуникациялық технологияларды (коммуникаторлар, iPod планшеттер, электронды кітап оқуға арналған ридер-құрылғылар, iPod плеер, бейнекамералар, MP3-плеерлер және т.б.) қолдану аясындағы жобалар мен пікірталастарға баса назар аударды. Сонымен қатар шығармашылық алаңда Flip Book Maker бағдарламасында «3D кітап жасау» шеберлік сағаты үйімдас-тырылды.

Н. В. Гоголь атындағы ОӘFK автоматтандыру бөлімінің менгерушісі А. Болдыш Flip Book Maker

бағдарламасының мүмкіндіктерін пайдалана отырып, парақтарды аудару мүмкіндігіне ие 3D форматындағы флэш-кітап жасауды үрттеді.

Мемлекет тарапынан қолдау тауып, құрылыш жатқан www.ikitap.kz Қазақстанның ашық кітапханасында да осы бағдарлама көнінен қолданылып отырғанын айта кету керек. Шығармашылық алаңынан басты нәтижесі – 26 жас кітапханашы жасаған 3D пішінін-

мамандығының болашағы мен мамандықта қойылып отырган талаптар да әңгіме өзегіне айналды.

Сонымен, жас кітапханашылар мен тәжірибелі мамандар мынадай мәселелер бойынша сұхбаттасты:

Кітапхана ісінде Сізді не қызықтырыды? нәмесе Сіз неге кітапханашы мамандығын таңдадыңыз? Алдағы 10-15 жылға Сіздің жоспарлаған істеріңіз? Сіздің

мандар басқа қызмет табылып қалса, кітапханадан кететіндерін аңғартты. Сонда да, кітапханалық тәжірибелері әрдайым көмекке келетінін ескереді.

Қысқасы, кітапханашы мамандығы қоғамға қажет деп тұжырымдалды.

«Кітапханалық дебаттар» алаңында «Кітап және интернет – қайсысы озық түр?» тақырыбында бүгінгі күннің тартысты мәселесі қозғалды.

Дебатқа барлығы 25 жас кітапханашы қатысЫП, екі команда құрылды. Бір топ кітапты жақтаса, екіншілөр қазіргі қоғам жетістігі интернетті қолай көрді.

Осылай, жас мамандар кітап пән интернетті көп қырынан талқылады, олар: қолжетімділік, ақпараттылық және ақпарат іздеңдіру мүмкіндіктері, белгілі бір тақырыптың толықтанды ашигуы, маңыздылығы, мазмұнын пайдалану мүмкіндіктері, дәнсаулық, әмір сүргіштік қабілеті.

Форум аясында ең үздік инновациялық жобалар байқауы 5 бағыт бойынша («Окудың болашағына көз салсақ», «Ақпараттық технологиялар және шығармашылық», «Қазақстан Республикасының 2010-2014 жылдарға арналған үдемелі индустриялық-инновациялық даму бағдарламасын» ақпараттық қолдау», «Көсіби деңгейді көтерудегі жаңашылдықтар», «Кітап қорын қалыптастырудың интернет ресурстары») жарияланғаны жоғарыда аталған болатын. Байқауға барлығы 30 жоба ұсынылды, тек «Кітап қорын қалыптастырудың интернет ресурстары» номинациясы бойынша жоба ұсынылмады. Жобалардың өзектілігі мен сапасы да әр түрлі. Қазылар алқасы әрбір жобаны мұқият қарап шығып, 13 жобаны көпшілік алдында қорғауға,

дегі дайын мультимедиялық дисқілер.

«Кітапханашы мамандығының болашағы және заманауи кітапханашы қандай болуы керек?» тақырыбында ұйымдастырылған шығармашылық алаң Skype-лабораторияға айналды.

Шығармашылық алаңда Балқаш және Шахтинск қалаларының кітапханаларына бейнекоңырау шалынып, «Кітапханашы мамандығының болашағы және заманауи кітапханашы қандай болуы керек?» тақырыбында пікірталас ұйымдастырылды. Кітапханашы

кітапханада орнығып қалу ойындыза бар ма?

Кітапханашылық мамандықпа? Өткен ғасырдағы кітапханашының және қазіргі кітапхана мен кітапханашының қоғамдағы орны: үқастықтары мен айырмашылықтары.

Көсіби шындалған кітапханашы кім? Ол қандай қасиеттерге ие болуы керек?

Сіздің мамандығыңыз, оның болашағы туралы не ойлайсыз? Сіз өзеге өз мамандығыңызды тандауға көнестерер мекедіз?

Өкінішке орай, кейбір жас ма-

нәтижесіне қарай жүлдегерлерді анықтауды ұсынды.

«Инновациялық жобалар – кітапханалар ке- скін-келбетінің жаңа көрінісі» шығармашылық алаңында ірікten алынған жобалар қорғалды.

Нәтижесінде «Преодоление информационного барьера читателями с глубоким нарушением зрения» жобасының авторы Қарағанды облыстық зағип және нашар көретін азаматтарға арналған кітапхананың тифлопедагог-реабилитологі С. Фалежинский Бас жүлдөні иеленсе, «Құнды кітаптар әлеміне саяхат» жобасының авторы Жезқазған ОҚЖ-не қарасты С. Сейфуллин атындағы орталық қалалық кітапхананың кітапханашы М. Жұмаділләеве I орынға қолжеткізді. II орында «Сделай бизнес успешным» жобасының авторы Бұқар жырау ОҚЖ орталық аудандық кітапханасының кітапханашы О. Рощупкина мен «Арқаның алтын сандығы» жобасының авторы Н. В. Гоголь атындағы ОӘФК кітапханашы А. Баянова тұрақтады. Саран ОҚЖ орталық қалалық кітапханасының кітапханашы Н. Смирнова («Мир для всех один»), Абай ОҚЖ орталық қалалық кітапханасының кітапханашы Ш. Сұлтанбекова («Формирование корпоративной культуры») және Ақтөгай ОҚЖ Қызыларай ауылдық кітапханасының кітапханашы А. Эбдуәлиева («Ауылым – алтын бесігім») III орынға ие болды.

Форумның екінші күні шығармашылық алаңдардағы жұмыстар қорытындыланып, қарар қабылданды. Форумға қатысушылардың пікірінше, бұл жының жас кітапханашылар өміріндегі ең қызықты және біліктілікті арттыру бағытындағы ең маңызды басқосу болды.

Айнагул МЕКТЕПОВА,

ҚР Ұлттық академиялық кітапханасы
Кітапханаларды дамыту орталығының
әдіскері

Жас кітапханашылар форумының алғашқы күні пленарлық мәжілісте кітапхана ісіне, осы көсіпке қатысты өзекті де қызықты баяндамалар тындалды. Кадр саясаты және мамандық имиджін көтеру мәселесі де көтерілді.

Форумдағы қызықты сәт – тақырып бойынша шығармашылық алаңдарға бөлініп жүргізілуі. Ал талқылау алаңына 30 жобаның ішінен іріктеліп 13 жоба ғана қатыстырылды. Әрбірі өзіндік ерекшелік-ке ие.

Әз басым осы форумға қатыса отырып, білгенімді қосып, білмегенімді үйрендім. Жезқазған қалалық кітапханасы мен Қарағанды облыстық зағип және нашар көретін азаматтарға арналған кітапхананың жас мамандарының жобасын тәжірибеліде пайдаланамыз деген ойдамын.

Анна НИКИТОВА

I Форум молодых библиотекарей Карагандинской области явился ярким подтверждением стремления молодого профессионального общества к консолидации сил для развития библиотечной системы. В программу Форума вмешались отдельно, что потянуло могли только действительно талантливых: дебаты, мастер-классы, творческие площадки.

Участники Форума пополнили свой багаж знаний новыми идеями и получили практические навыки. Макс, как участнику творческой площадки «библиотека будущего», заинтересовалась аргументированная презентация тифлопедагога-реабилитолога областной специбиблиотеки для неслышащих и слабослышащих граждан Файзакенского СА., где он представил 10 трендов библиотеки в будущем.

Мастер-класс «Как создать 3D книгу» захватил нас настолько, что время пролетело не заметно. Несмотря на название программы Kibrof Flip Book Maker, мы не испытывали затруднений при работе, благодаря профессиональному замедляющей сектором автоматизации ОУНБ имени Н.В.Гоголя Болдыс А.А.

Мультимедийные издания в библиотеке на сегодняшний день – это самое комплексное хранилище ценных ценностей культуры. Оно востребовано, как современный источник информации. С их

применением библиотечные мероприятия будут восприниматься пользователями ярче и образнее.

Две дня плодотворной работы, обсуждений актуальных вопросов, неформальных встреч, позволили довести до молодых библиотекарей мысль, что нужно не ждать, а приводить изменения.

Такие встречи библиотекарей позволяют обмениваться мнениями и опытом, укрепляют партнерские связи, дают возможность обсудить важные профессиональные проблемы. Уверена, что этот Форум поможет привлечь в библиотечную сферу молодых библиотекарей. Ведь именно молодежи как самой мобильной и активной части общества предстоит обеспечить прогрессивное развитие страны. Сегодня особенно важно предоставить нам возможность реализовать таланты и профессиональные знания, проявить себя в общественной деятельности!

Виктория КОШЕВЕЦ

Очень понравился форум молодых библиотекарей, особенно мастер класс по созданию 3d книги. Побольше бы таких практических занятий. Теория это одно, а практика совсем другое. Колossalное удовольствие получила от того, что практически сканами руками создала мультимедийное гифбом. Вообще очень отрадно, что вернулась с новыми знаниями и навыками!

Ерболат ҚУАТБЕКОВ

27-28 шілде аралығында Караганды қаласында өткен жас ітепознаныштар форумы – тарих орын. Караганды облысты; Н. В. Гоголь атындағы ынбағының кітапханасы және Караганды облысты; Медиамен балғардың мұрындық болған форумда 130-дан естен кітапханашы бар күні. Форумың мақсаты – жас кітапханашылардың өлеуетті арттыру. Қалалық, мудансыз, күнделік, кітапханадан калпен кітапханашылар және бір липтен өзіненің байрлады. Эрнін, арасында жаңа технологиялар мен инновациялардан алушы, кітапханашылар да кездесті. Оны жасырмайтындар көрек. Жүрек-турғы шаш тузылады.

Мен күнегер болған инновациялық хобелар алемы үш көз қырынан көрінгендай болды. 1) Жонарыда айтқандай, инновацияның сұлтына жетер жетпес; 2) Инновацияның көңілдерін, бірақ оның идея байдырындар; 3) Инновацияның көңілдерін, идея бер, бірақ ее жобасын көрлей алғанғандар болды. Осындай жайттарғын күндер болдын. Соныннан китар, отар-етір суреттер қойылып жатты. Назарда 13 жаға үткілан Балатын.

Ал байникарлікес жиһетін болсаң, Шілде идея мен тәсілдер астасын жаса, жайбасу! жарісін. Мысалы, Гран при алған Фелюксесіндің «Кешкенділер шайері» бергілігінен шыбыны деген сіздемін. Тарихи сауаттылығы бар, тақырыбы мәндерлі, балтымында сергін тың дүние. Шыбыны көрек жалғызы ушынды. Дүниемен, кашпоға формула және толықндардан тын серпіліс күттегіз.

Кітапты байлыққа санайтын өркениетті ел немесе
Америкадағы конференцияға қатысқан облыстық Л. Толстой
атындағы кітапхананың директоры, Қазақстан Республикасының
Бұлжамерия Қазинамен мәдениет қайраткері
сырласу

**Американың грантын
жеңіп алдық**

– Сіз облыстың бас кітапханышы ретінде өлемнің бірқатар елдерінде болдыңыз. Осы жуырда ғана талай кіслерге арман болып жүрген АҚШ-тан сапардан оралдыңыз. Осы жайлы оқырмандарға тарқатып айтып берсөңіз?

– Бұл өзі кепке дейін айтып жүретін ете нәтижелі де таңғажайып сапар болды. Ол үш аптаға

созылды. Онда дүниежүзінің түкпір-түкпірінен өзім секілді руханият саласында қызмет атқарып жүрген өріптестерім бас қосты.

Аталмыш жыны АҚШ-тың мемлекеттік департаментінің жобасы бойынша жүзеге асырылды. Осына тағылымды жағы мол жүздесуге Қазақстаннан 5 адам қатысу бақытына ие болдық. Олардың қатарында Қарағанды, Атырау, Павлодар, Алматы қаласынан бас кітапханашылар болды.

Астанадан Вашингтонға үшақпен үштық. Бізге 2 аудармашы бекітілді.

– Ұмытпасам, сіздің осы мұхиттың арғы жағындағы мемлекетке баруыңызға өзіңіз басшылық ететін кітапханадағы «Америка бұрышының» тікелей ықпалы ти-ген секілді?

– Эрине, баршага мәлім, 2009 жылдан бері аталмыш бұрыш біздің кітапханада ашылып, жұмыс істейді. Откен жылдың қоры-

тындысы бойынша біздің атап-ған бұрышымыз елімізде бірінші орынды женіп алды. Табыс оңайлықпен келе ме? Кітапхана қызметкерлері оқырмандар тарту үшін қашама тың ізденістермен жұмыс істеді.

Сол себептен біздің сінірген еңбегімізді АҚШ-тың Қазақстан Республикасындағы Төтенше және өкілеттік елшілігі жоғары бағалады. Бұл үшін біз өте қуандық. Сол көтпен көкейде бір көрсек деп жүрген алып мемлекетке барып қайтуға грантты женіп алдық. Сондықтан біздің барлық жүріп-тұруымызды, жол қаражатын, жатын орнымызды әлгі шақыруышы жақ өз мойындарына алды.

— Осы сапар барысында сол мемлекеттің қандай қалаларында болып, ғибратты тағылым алдыңыздар? Соған қысқаша тоқтала кетсөніз?

— Мұндай алып мемлекетке қуніге жолың түсे бермейді. Сондықтан осы сапарымызда біз әр-бір сағатты барынша мағыналы да мәнді өткізуге тырыстық. 21 күнде атап-ған елдің 6 штаты, 8 қаласында болдық. Алған әсерімізді тілмен айтып жеткізу өте қын.

Билл Клинтонның туған жерінде болдық

— Жаңа бір сөзінде айтулы мемлекеттегі біртуар тұлғалар шыққан шаһарларға да жолдарыңыз түскендігін әңгіменің орайы келгенде баяндан берсеніз артық болмас еді?

— Шынында да жолымыз түскен мемлекет қай жағынан болмасын дараланады. Бұл ел тұрғындары бұрыннан руханиятқа аса көніл бөлөді деп естуші едім. Осы сапарымда соған көзім айқын жетті. Енді бос сөзге салынбас үшін нақты мысалдарға жүгінгенім дұрыс шығар.

Өздерінізге белгілі, Билл Клинтон кезінде осы АҚШ-та Президент болды. Осы жолы әлгі азamat президенттікке сайланған Арканзас штатындағы Литл-Рок деген шаһарға да соқтық. Сонымен қатар осы елдің әлемге танымал әншісі Элвис Преслидің туып-өсқен өңірі Тейннеси Мемфис шаһарында да болып, үлкен әсерге бөлендік.

— Байқауымша, біраз шаһарларға ат басын бұрыпсыздар. Оның берін бір сұхбатта айтып беру мүмкін еместігін де жақсы білеміз. Сондықтан газет оқырмандарына тәлімдік жағы молтұстары жайлы сыр шертсөніз?

— Сіздің ойыңызды түсіндім. Біз әлемнің қай түкпірінде жүрсөк те, езіміздің қандастарымыздың тұрмыс-тіршілігі жайлы да білуғе тырысамыз. Бірақ бұл жолы баяуырларымызбен жүздесудің реті келmedі. Өйткені біздің жұмыс сапарымыз алдын-ала жоспарланатыны да белгілі фой.

Дегенмен, сол алып елде де мұсылмандар тағым ететін киелі орын яғни, мешіттер бар екендігін білдік. Атап-ған мемлекетте қазақтың оқыған, түрлі саланы менгерген бесасспап азаматтары жұмыс істейді. Білім алып жатқан жастар да аз емес. Олар түбі сол

жақтан алған білімдерін қазақ елі мен жұртының игілігіне арнайды деген сенімдемін.

Осы сапарымызда «Қанына тартпағанның қарысынсын» демекші, өз ұлтымыздың жігіттері басқаратын дәмханадан ас-су іштік. Жалпы, олардың сыртта жүрсе де намысты қолдан бермей, өркениетке деген ұмтылысина тәнті болдық.

Америкада күн сайын екі-үш кездесу болып тұрды. Солардың ішінде Вашингтондағы Конгресс кітапханасының жөнібөлек. Бұл парасат ордасының қызметкерлері жергілікті шығармашылық өкілдерімен кездесуге ерекше назар аударады екен. Бұл да бізге үлкен ой салды.

Қазақ баласына тегін білгізу үшін

— Сіздің сол ел жайлы өте мәнди әңгіменізден мына бір жайдың өзімді елең өткізгенін жасырмаймын. Өйткені өзіңіз бір сөзінде біздің елден қазақ баласын асырап алған бір отбасының әлгі ұлдың өзінің ана тілін, шыққан тегін білдіру үшін жоғарыдағы бас кітапханадан кітап сұрағанын айттып қалдыңыз.

— Бұл рас. Сол АҚШ-та қазақ

баласын асырап алған бір отбасы Вашингтондағы Конгресс кітапханасына арнайы келіп, 16 жасар ер баланың ендігі алдағы өмірінде өз үлтynың шыққан тегін білдіру үшін кітап сұрағаны белгілі.

Еріне, кітапхана қызметкерлері олардың талап-тілегін қанағаттандырыды. Қазақ халқының бай салт-дәстүрін, әдет-түрлін терең білу үшін сұраған кітаптарын тауып беріпті. Шынында да әлгі отбасының үлдің келешегін ойлап, мұндай игі қадамдарға баруы бәріміздің де жүргегімізді жылытқанын жасырмаймын.

– Өзіңіз де байқаған боларсыз, америкалықтардың Қазақстанға көзқарасы қалай екен? Сол жөнінде бірер сөз?

– Қазіргі таңда Тәуелсіздігінің 20 жылдығын атап өткен мемлекетіміздің бүкіл әлем мойындағы. Мұны осы сапарда да айқын сезіндік. Олар еліміздің қарқынды дамып келе жатқандығын жақсы білетін секілді.

Ондағы зиялды қауым мен қарапайым жүртшылық Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың есімінде де әбден қанық. Оның қазақ халқын өркениетке бастап, елордамыз Астананы өркендеп жатқан іс-әрекетінде де үлкен қы-

де ерекше кітапқұмар деп ести міз. Сіз соның бөрін көзбен көріп, көнілмен түйдіңіз емес пе? Осы жөнінде де баяндай кетсеңіз?

– Жалпы, ол жақтан үйренер тұстарымыз өте көп. Үлкені де, кішісі де ерекше кітапқұмар екен. Өзімді таңқалдырығаны, Америкадағы кітапханалар біздікі секілді тек екі-үш қабабтығанда емес, көпқабабты болып келеді. Оқырмандар үшін барлық жағдайлар қарастырылыпты.

Мәселен, онда көдімгі кітапхана оқырмандары мен ақын-

зығушылықпен қарайтын секілді.

Қазакстаннан барған біз де қазақ елінен екенімізді білсін деп, мойнымызға кекшіл орамалды тағып жүрдік. Бұл да болса үлтжандылығымызды, бойымыздары патриоттық сезімнің жоғары екендігін айғақтайтын сияқты.

Бай адамдардың кітапқұмарлықтары таңқалдырыды

– Америкалықтар қазіргідей ғаламтор, жалпы компьютерлік техникалар аса дамыған кезде

жазушылардың кездесулерін биік лауазымды шенеуніктердің, губернатордың жұбайы немесе қалталы бай әйелдер үйінде өткізетіндігін білгенде қалайша таңқалмайсың. Міне, мұның бәріде біздің еліміздегі зиялды қауымға үлгі-өнеге іспетті.

Сонансоңтағы біrbайқағаным, ондағы меценаттар жалпы, руханият саласына қамқорлық танытуды өздерінің азаматтық ісі деп түсінеді. Осы жолда қаражатты да аямайды.

Сонан соң тағы түйгенім, сол мұхиттың ар жағындағы елде

біздікіндей балаларға арналған жеке кітапхананы көре алмадым. Олардың қызметін кітапханалардағы белгімдер атқарады екен. Тіпті кітапхана шылар жас булдіршіндерге дауыстап кітап та оқып береді. Осылайша, балалардың бойында да руханиятқа деген талпыныс сянатын секілді.

Әрине, осындай ізгі ниеттер мен үмтұлыстар адамдардың

ма? Мен де Қостанайға оралған соң, сол жақтан көргенім бойынша «Кітапхана достары» деген қор ашқалы отырмын.

— Біздің байқауымызша, сұхбатымыздың басында айтып еткендей, «Америка бұрышының» ізгі нәтижесін іс жүзінде көрдіңіздер. Соның арқасында АҚШта да болдыңыз. Алдағы уақытта осы бағытта қандай жұмыстар атқармақ ойларыңыз бар?

Мәселен, онда кәдімгі кітапхана оқырмандары мен ақын-жазушылардың кездесулерін биік лауазымды шенеуніктердің, губернатордың жұбайы немесе қалталы бай әйелдер үйінде өткізетіндігін білгенде қалайша таңқалмайсың. Міне, мұның бәрі де біздің еліміздегі зиялды қауымға үлгі-әнеге іспетті.

тарапынан кітап оқуға деген ынтызарлықты арттыра түсетіндігі сезісіз. Соның бәрін дә қазақ елінен барған делегациялар болашақта өз қызметтері барысында жүзеге асырады деген сенімдемін.

Оны айтасыз, қайсыбір кітапханалар жастармен тығыз байланыста жұмыс істейтін көрінеді. Оларды толғандырып жүрген көкейтесті мәселелерге атсалысып, өздерінің жастардың жай-күйі де бей-жай қалдырмайтындығын көрсөтеді.

Жаңашылдыққа жанашырлық таныттайық

— Сіздің ол жақтан үмтүлтімас есермен оралғандығыңыз бізге аян. Сол көңілге түйгендеріңізден алдағы уақытта облыстық кітапхананың жұмысы барысында жүзеге асырсаң дегендеріңіз бар ма?

— Барлық мәселе қашанда көп жауапкершілікті қажет етеді. Ниет болса, жүзеге аспайтын іс бар

— Бұл айтқандарыңызben толық кепісемін. Жалпы мемлекет басшысының үш тұғырлы тіл жөніндегі тұжырымдамасын күнделікті қызметтімізде басшылыққа ала отырып, алға қарай үмтүла бермекпіз. Осы бағытта жасалып жатқан тың ізденістер дә аз өмес.

Жыл бойы кітапханада ағылшын тілінен курстар, пікір-талас турнирлері өткізіледі. Сол тілден кинолекторийлер де болады. Ағылшын тілінде өлеңдер фестивалі де үйымдастырылып тұрады. Сайып келгенде, мұның бәрі де ағылшын тілін өз бетімен оқып-блуге талпынғандарға бәрі мол деп есептеймін.

Сондай-ақ оқушылар каникулға шыққаннан кейін жаз айларында біз де оларға арналған ағылшын тілі курстарын барынша жандандырық. Оқу — тегін. Бұған жергілікті университеттің оқытушылары мен волонтерлер дөріс береді.

— Америка нағыз өркениетті ел екендігі бұрыннан белгілі. Ке-

шелерден, жеке үйлерден абаттандыру, көгалдандыру мәселелерінде байланысты қандай бізге үлгі-әнеге болар жайларды байқадыңыз?

— Оларда көшеде түрғындардың жүріп-тұруына ыңғайлы болу үшін жол жиегінде гүлдер, гүлзарлар есіруге айрықша көңіл бөлөтіндерін байқадым. Сол елде жүртшылық кебінесе жеке үйлерде яғни, коттеджерде тұрады. Аула-лары қандай жап-жасыл Қездің жауын алады.

Сонан соң тунде тротуарлар жуылып, айналаны айнадай тазартып тастайды екен. Басы артық жатқан затты көрmedім. Сондықтан халықтары да ете кірпияз, артық ауыз сөз, жағымсыз жайлардан өздерін аулақ ұстауға тырысады.

— Эр жердің өз ерекшелігі барғой. АҚШ секілді өлемдегі өркениетті өлдердө қаңғыбастарды кере алдыңыз ба? Қазір онда ауа райы қалай екен?

— Көшөден бірде-бір қаңғыбасты көрmedім десем, шыңдықтан алыстаған болар едім. Олар мәнің пайымдауымша барлық өркениетті деген елдердің өзінде кездесетін секілді. Бірақ табиғаттары ете көркем, сулы-нулы, қиялышында қияндарға шарықтады.

Біз барған көзде күн ете ыстық болып тұрды. Бірақ олар кондиционерлерді тиімді пайдаланады. Өзіміз болған кітапханалардың іші де қоңыр салқын. Сондықтан ыстықты онша сезбедік.

Өзіміздің өмін-өркін жүріп, демалуымызға барынша жағдай жасалды. Цирктерде, мұражайларда болып, жан дүниеміз рақат сезіміне бөленді.

Эңгімелескен
Оразалы ЖАҚСАНОВ

Гүлнар ШАЙХАШЕВА,
Атыраудағы № 1 қалалық орталық
кітапхананың директоры

Жуықта Атыраудағы №1 қалалық орталық кітапханада «Бір ел – бір кітап» – 2012» акциясы аясында белгілі жазушы, драматург Оралхан Бекейдің «Қайдасың, қасқа құлышым» повесі бойынша оқырмандар конференциясы өткізілді.

ТӘРБИЕ ТАМЫРЫ – *кітапта*

Бұл күні ұлы қүйіші Құрманғазы атындағы Медениет үйіне де 300-ден астам оқырман жиналып, «Бір ел – бір кітап» тақырыбындағы кітап көрмесіmentанысты. Осы көрmede жазушы Оралхан Бекейдің әр жылдары жарық көрген еңбектері, баспасөз бөттерінде жарияланған шығармалары қамтылды. №1 қалалық кітапхана маманы Ж. Суханова О. Бекейдің еңбектерінде библиографиялық шолу жасап, «Атау кере», «Мұстау», «Кербұғы» мен «Бастау» тәрізді тың туындыларын талдап көрсетті.

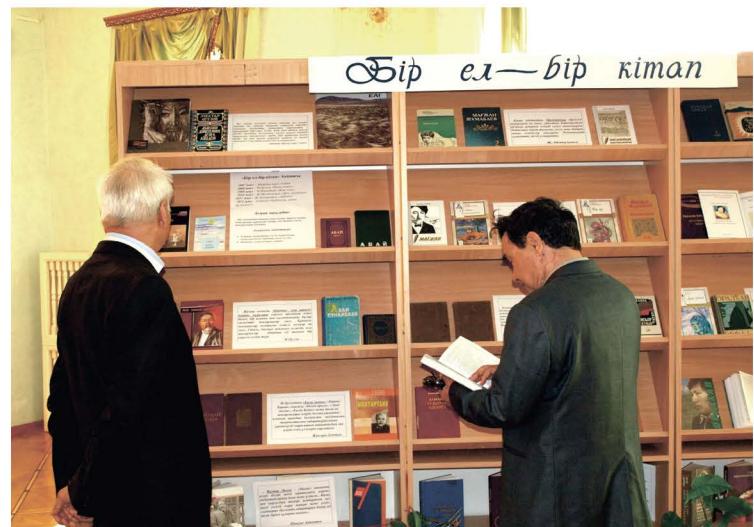
Х. Досмұхamedов атындағы Атырау Мемлекеттік университетінің профессоры А. Тәжіғалиева «О. Бекейдің шығармашылық әлемі» тақырыбында тағылымды ой тарқатса, ақын Г. Ниетқалиева жазушының жұмбақ та шынайы шығармалары туралы тереңнен толғады.

Өз кезегінде, «Қазақ тілі» қоғамының тәрағасы Ә. Төлеуішов кезінде қаламгермен бетпе-бет кездесіп жүретінін жеткізіп, автордың әдебиет жайлы асыл ойларын күәгері ретінде әсерлі әңгімеледі.

Сондай-ақ Х. Досмұхамедов атындағы Атырау Мемлекеттік университетінің доценті Т. Жаңабаев жазушы шығармашылығын саралап сипаттаса, философ Ә. Бекежан «О. Бекей шығармаларындағы философиялық ойлар» атауымен өзекті ойды өздігінше өрістепті. Аталған университетінің «Актерлік өнер» факультетінің студенттері А. Мендіғалиева мән Г. Көшербаевалар қаламгердің «Қайдасың, қасқа құлышыным», «Қарқызы» повестерінен монологтар оқып, Оралхан ойларын жастар жүргегінде жалындағы Сүйікті жазушысының «Аламның астауы» повесінен үзінді оқыған Облыстық гимназияның окушысы Н. Лесов та көптің көңілінен шыға білді.

... «70-80 жылдары оқымысты елдер қатарынан көрінген Қазақстан бүгінде бұл тізімнен тыс қалып барады.

Конференцияға аймақтағы ақын-жазушылар, оку орындарының үстаздары атсалыса отырып, әдебиетсүйер жастар жиналған айтулы шараның нұктесін қоймай, жалғастыру қажеттігін ескертті. Ал, «70-80 жылдары оқымысты елдер қатарынан көрінген Қазақстан бүгінде бұл тізімнен тыс қалып барады. «Бүгінгі шараның мақсаты – кітапқа бетбұрыс жасау, тәрбие кілті – кітапта екендігін мойындуату. Расында, қай кезде де «білекti бірді, білімді мынды жығады» дейтін халық мақалы білімнің қадірі жоғары екенін дөлелдегендей. XXI ғасыр – ғылым-білімнің ғасыры десек, «мынды жығар білімнің» нағыз керек көзі келді. Элем елдері алдына қойып отырган міндет те – осы. Бұл саладағы бүгінгі енбек, ертеңгі күннің – келешек үрпақтың қамы мен тағдыры үшін керек».

«Өмірдегі ең асыл дүние – *кітап*, көркем дүниеден жинаған мол білім»

A

лаштық ардақты азаматы, халқымыздың маңдайына біткен біртуар бейнесі – Шерхан аға биыл 80 жасқа толып отыр.

Жаратушы сый еткен ірі қасиеттері арқылы шаршы топта сөз бастап, кесімді ой айта білгендек кесек тұлға десек, Шер-аға тіл ұшына оралады. Сонымен қатар қазіргі заманның өзекті мәселелерін өткір қозғап, құнды шығармаларымен әдебиет көгіндегі жарқын жүлдyzдар қатарында самғап, жүрек түбінде жатқан ойды тайсалмай тарқатып, көңілдегі кірбінді қызыл тілмен шамырқана шалып түсетін де – ұлттымыздың шынайы жанашыры – Шер-аға!

Мерейтой құтты болсың, жан аға!

Құрметті оқырман, осынау торқалы тойы қарсанында мерейгерді өңгімеге тартқан едік. Халық жазушысы Шерхан Мұртаза жайлы жарияланбаған жазбалар сериясын да ұсынып отырмыз.

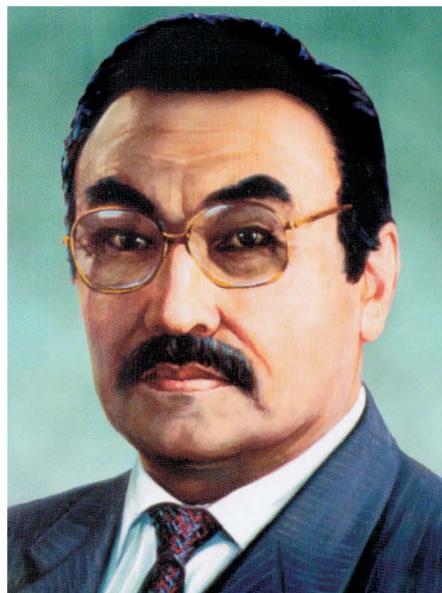
— Қадірлі Шерхан аға! Сіз се-
кілді руханият көгінен көріну
әрбір қазақ баласының арманы
емес пе?! Солай болып сан жыл-
дар жалғаса беретіндей көрінеді.
Алғаш оқыған көркем әдеби
кітаптыңыз есіңізде ме?

— Менің атыма айтып жатқан
жақсы ләбізіне раҳмет! Елден
ерен тұлғалар бұрында шыққан,
келешекте де шыға береріне
күмән жоқ. Бүгінгі әңгіме кітап
төнірегінде сияқты. Өкінішке орай,
ең алғаш оқыған кітабым жадым-
да жоқ. Одан бері жетпіс жылдан
асып кетті емес пе? Бірақ мектеп
қабырғасының алғашқы сыйнап-
тарында жүргендеге оқығаным
анық. Балалар жазушысының
әңгіме-хикаяттар жинағы болуы
керек. Менің алғашқы көркем
кітап оқуымнан гөрі, мектепке
қабылдануым қындау болған.

— Ол қандай қындық?

— «Халық жауының баласы-
сын», — дед алғаш мені Мыңбу-
лақтағы Талапты колхозына қар-
асты мектептің мұғалімдері 1-
сыныпқа қабылдамай таstadtы.
«Жаудың» баласын жолатпау
керек», — деді. Содан жылап,
себі жүргім жараланып үйге ке-
тіп бара жатыр едім, алдынан
колхоздың комсомол комитетінің
хатшысы Ноха ағамыз шыға кел-
гені. Ағайын еді. Менен жағдайды
білді де қолымнан жетелеп,
қайтадан мектепке алып келді.
Мені қабылдамай қойған мектеп
менгерушісімен оңаша сейпесті.
Қандай сөз айтқанынан хабар-
сыз қалдым. Бірақ мектеп бас-
шысы алғашқы райынан ай-
нып, мені 1-сыныпқа арналған
бөлменің ең соғыр партасына
отырғызғаны есімде. Бұл өйгі-
лі 1937-1938 оқу жылы еді. Са-
бакты соғыр партада отырып
бастағаныммен, үлгерім жағынан
сонында қалған жоқпын. Қөп

ұзамай, алдыңғы партада отырғандардан да озат атандым. Ке-
йіннен Жұалы ауданынан Жам-
былға (қазіргі Тараз) көшіп, Жам-
был атындағы орта мектепте
білім алдым. Мен мектеп сыйны-
бына әрөн-мәрән қабылданған
адаммын.

ниеден жинаған мол білім еке-
нін түсінімін. Жастарға кітап-
ты қолдан тастамай оқуға ке-
ңес берер едім. Ешқандай тех-
никалық даму деңгейі көркем
дүниенің орнын толтыруы мүм-
кін емес. Көркем дүние — ойды да-
мыту, тәрбие беру құралы. Ең
үлкен жеке кітапханам — Мың-
булақтағы үйімнің үлкен бір бөл-
месінде. Фылыми да, көркемдері
де — сонда. Сол Мыңбулақта
мыңнан астам кітабым середе
тұр. Бірқатары Таразда тұрса,
енди бір бөлігі — Алматыда. Мың-
даған кітаптарды жинап отырған
жағдайым бар. Елдің ойынан шы-
ғатын шығарма жазған қаламгер
булу үшін соншалық көп кітап
оқып, соншалық көп іздену қажет
болса, сол талапты орындағым
деп ойлаймын. Талаптыдан шы-
ғып, талаптың тұлпарына мініп
кеттік қой.

— Өзініз жазған кітаптың ұзын-саны қанша?

— Жеке кітап қорыңыз қанша көркем дүниені қамтиды?

— Кітаптарыма есеп жүргізген
емеспін. Бірақ өмірдегі ең асыл
дүние — кітап екенін, көркем дү-

— Жазғаным жүрттың көз ал-
дында. Бағасын да көпшілік бе-
реді. Журналистік зерттеулер,
публистикалық толғаныстар,
көркем шығармалар бар, ұзын-

саны жиырмадан астам кітаптың бар. Мөсөлө санында емес, сапасында ғой. Бұл жағынан да бақытты жазушының қатарына қосамын өзімді. Мұны оқырман қауым жақсы үғынады. Тараздағы менің атымдағы кітап дүкеніне бас сұгушылар ете көп.

– ТИГУ-деңг «Шерхантану» орталығымен байланысының қандай?

– Сирек байланысамын. Айнұр Қенбаева есімді директор қызы хабарласып тұрады, кейде өзі келеді. Шақырган жиналыс, кездесулеріне қатысамын. Кеп жұмыстарына деңдеп араласып жүргенім жоқ.

– Сіз республикалық үш бірдей ірі басылым – «Егемен Қазақстан», «Жас Алаш» (бұрынғы «Лениншіл жас»), «Қазақ әдебиеті» газеттерін жиынтығы жиырма жыл басқарған бас редакторсыз. «Жұлдыз», «Жалын» журналдарын, Қазақстан телерадиокешенін басқарғанының – өз алдына, бір тәбе. Қазіргі журналистикаға көзліңіз тола ма?

– Қазір техниканың қарқындаған ғасыры. Мұны жастар, жас журналистер де мәнгеріп жатыр. Бұл – әрине, қуаныш! Дегенмен, журналистикада қызы балалардың көбейіп бара жатқаның құлттай бермеймін. Сөзді семсер, қаламды қару еткен журналистердің ер азаматтан құралғаның қалаймын. Бұл – әрине, менің жеке пікірім. Ауыр жүкті ер жігіттердің көтергенін абзаз. Қарындастарымның, қаламгер қыздарымның көнілдеріне келмесе екен. Журналистикада адалдықтың болғанын жақтаймын. Қазір журналисті қолдау, қорғау жағы көмшін «Арқалаганы алтын, жегені жантак» журналистерге қашанда қолдау қажет.

– Қазіргі әдебиеттегі жастар жөніндегі айтартыңыз?

– Жас қаламгерлер ішінде таланттылары да аз емес. Бірақ көбін оқы бермеймін. Айтальық, Маралтайдың өз басыманық ақын ретінде мойындеймын. Өкінішке орай, бүтінде Жазушылар Одағының мүшеселері мыңнан асып кеттілті. Соның жүзеге жетер-жетпесін ғана таниды екенмін. Қалғандарының кімдер екені, қалай етіп кеткені маган түсініксіз, тіпті жұмбак. Бұрын талап қатты еді. Нағыз қаламгерлер ғана іріктеліп, 500-ден аспаушы еді. Бұл да ойланатын жағдай? Жазушылық – көремет қасиет! Қадір-қасиетіміз құнсызданбаса екен деген ниеттемін.

– Қоғамның ірі өкілі ретінде Өзінізді қазіргі қоғамдағы қандай месселелер алғандаатады?

– Елімізде шешілмеген мәселелер де жетеді. Десек те, қолжеткөн жетістіктерге шүкіршілік айтуға тиіспіз. Осы орайда, Елбасымыздың ерен еңбегін ешикім жоққа шығара алмайды. Тек ол кісінің төнірепінде жүргендердің ішінде үлтқа жана шырлығы жоқ, жемірліккіті көбірең жақтастындардың байқала бастағаны ойлантады. Сондықтан да Елбасымызға мық шөгөдей мықтылық керек. Бетон тасты тесіп өтетін мық шегені айтып отырмын.

– Шүкіршілік деп қалдыңыз. Имандылыққа көзқарасының қалай?

– Біздің заманымыздың басқаша болғанын білесін. Бірақ соңғыжырмажылда имандылық біздің елде көремет белен алды, жақсы көзқарасқа ие болды. Мен жақын күндерге дейін жұма намазына барып тұратынмын.

Қазір жүріп-тұруымның өзі күшке айналып барады. Алдымен, адамға имандылық қажет. Осы жолдағы кісілерге құрметпен қараймын, осы жолдағы жастарды қолдаймын. Өзім туып-есken ауылға Алланың разылығы үшін мешіт, балаларға арнап мектеп салдырттым.

– Оқырманға тағы да тартулатарының бар шығар?

– «Зеядан үшқан ақ тырналар» атты хикаяты жазып шықтым. «Бір кем дүние» атты ойтолғаның кітабымды қайта қарап, ендеп, толықтыру үстіндемін. Қалғанын уақыт көрсетер.

– 28 қыркүйек – сіздің туылған күніңіз. Мерейлі жастың мінберінде тұр екенсіз. Тойға дайындық қалай? Жалпы, Жамбыл облысы басшылығы жене жуалылықтар қандай жоспарлар жасауда?

– Мен зейнет жағдайында үйде отырган адамын Ешкім Шерханға қазір есеп бермейді. Әзірі біледі, ездері шешеді. Ешкімге ешқандай талабым да, қоятын міндетім де жоқ. «Мынаны өткізіндер, ананы қамтындар», – деп айттып жату лайықсыз. Халқым қаласа, істейді. Истемесе қояды. «Халық қаласа, хан түйесін сөяды» деген емес пе?

– Ауылықтың басын бұрып тұрасыз ба?

– Өзім туып-есken елге, ауылға сирек барамын. Біздің ауыл Тараздан қашық та емес. Оңтүстік бағытта құбылаға қарай кесілген жол Мынбұлаққа апарады. Соңғы апталарда Алматыдан оралдым. Емделіп, біраз уақыт жүріп қалыптын.

– Әңгіменізге рахмет!

СЫР-СҰХБАТТАР СЕРИЯСЫ

Ойықтағы ойлы

жүздесу немесе

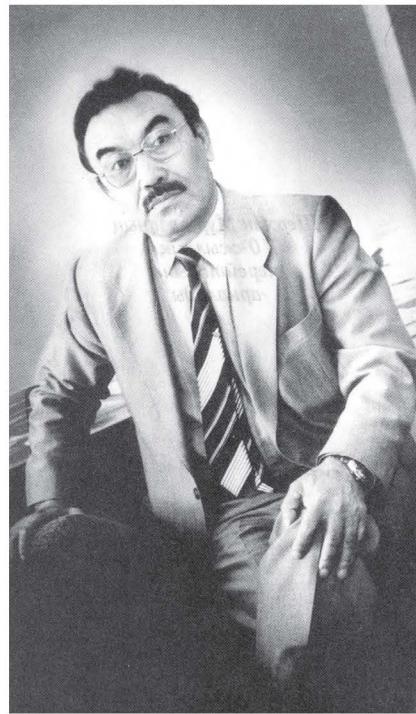
Дірінші кездесу

1999 жылдың қыркүйегі. ҚР Парламенті Мәжілісіне кезекті сайлау жүріп, жүрттың сабылып жатқан кезі. Мәжіліс депутаттығына бір орынға – 8 үміткер. Ауылдық мәдениет үйінде, мектептерде екі күннің бірінде кандидат пен кездесу өтеді. Эр үміткердің жаңында үш-төрт нәкерлері жүреді. Сондай күндердің бірінде Ойық орта мектебінің мәжіліс залында ҚР Парламенті Мәжілісі депутаттығына үміткер Шерхан Мұртазамен кездесу өтетін болды. Біз ауыл орталығынан үш шақырым қашық Қектебе елді-мененінде тұратын едік. Сондықтан орталыққа күнде келіп жатқан кандидаттармен кездесуге бара да бермейміз. Ал енді Шерханның аты – Шерхан! Дабылын естігеннен жаяу жортып, жүртпен бірге орталыққа жеттік. Үлкен залда ине шашар жер жоқ. Кенет сахнаға қойылған үстелге екі кісі келіп жайғасты. Бірі – бәріміз асыға күтіп сөзін тыңдасақ деп тамсанып отырған Шерхан Мұртаза, екіншісі – Ойық ауыл аймағының сол кездегі әкімі Досмұрат Шахзадаев. Таңданғаным ҚР Парламенті Мәжілісіне депутаттыққа үміткер Шер-ағаңының қасында нәкер түгіл, жалғыз адам да жоқ. Өзіне соншалық сөнімді шығар. Елге құрметті екенін біледі. Кездесуді Досмұрат әкім қысқаша сөз сейлеп ашып, Шер-ағаңа сөз берді. Әкімді де Мұртазаұлының мысы басатын сијакты. Ауылбасшысының «Орныңызда отырып сейлей берсөніш!», – дегеніне қарамастан, Шерхан Мұртаза мінберге көтерілді де сейлеп кетті. Таныстырды өзін. Жүрт онысыз да білетін кісі ғой. Сонда да

жақсылап сөйледі бір көсіліп. Ол кісінің жас шағынан отандасқан зайдыбының өмірден қайтқанынан да жүрт хабардар еді. Арасында Шер-ағаң «Кенен атамыздың жас деуге сыймайтын, көрі деуге қимайтын бір қызын өмірлік серік еттім», – деп жүртты құлдіріп те қойды. Елдің айтқан мәселелерін де дәү қалың дәлтеріне бірін қалдырмаі тұртіп алып отырды. Ерінбеді, жалықпады. «Сұрақ қойыныздар, мәселе көтеріңіздер», – деп көпшілікке еркіндік берді. Шерханның ықпалынан шыға алмай ауыл әкімі әшейін отыр. Кенет мен қолымды көтердім. Шер-ағаңының қырағы көзі онымды байқап қойды. «Сөйле, балам!», – деді. Орнынан түрегеліп, сейлес жөнелдім. Қалай бастағаным қазір ойымда жоқ ауылдың бір мәселесін қозғап өткен шығармын. Соңынан өзімнің де жұмыссыз, оқусыз жүргенімді, бірақ Шер-ағаңдай кісілер Мәжілісте отырса, жолымыздың болатынын, еліміздің алға басатынын айтып үлгердім.

«Айналайын, балам! Сөзің дұрыс екен. Өзің де дұрыс боларсың. Алдында үлкен болашағың тұр! Жасыма, жасқанба! Ертеңнен үміт күттіретін жас екенсің. Өмірде Жаратқан жолынды онғарсын!», – деп Шер-ағаң атальқ тілегін айтты сол жолы.

Артынша Шерхан Мұртаза ағамыз сегіз үміткердің арасынан 97 пайызben таза жеңіп ҚР Парламенті Мәжілісіне депутаттыққа сайланып кетті. Ол кісіні Ойықтағы ойлы кездесуге қатысқандардың бәрі 100 пайыз қолдағаны анық еді. Менің сырттай болса да жоғары окуға түсім, алдымен, мектепке, көп үзәмай редакцияға қызметке алыным

содан кейін жүзеге аса берді. Эрине, олай жолымның болуына талай жақсы адамдар ықпал етті. Мүмкін, Шер-ағаңдай жақсының шапағаты шығар!

Екінші кездесу

Шер-ағаң – Тараздағы «Астана» ықшам ауданының тұрғыны. Ол кісімен екінің бірі сейлесе бермейді. Дұрысы, сейлесе алмайды. Әйтпесе, ағаның үйінің есігі өрдайым ашық қой. Менің де ағамен екінші жүздесуім женіл болған жоқ.

2010 жылы Тараздағы №5 Жамбыл орта мектебінің құрылғанына 75 жыл толды. Еліміздің көптеген қоғам қайраткерлері, ақын-жазушы, өнер шеберлері осы мектептөн түлөп үшқан-ды. Атапған мерейтойға базылыман бір бет арнайтын болып, мақаланы дайындау маған тапсырылды. №5 Жамбыл орта мектебінің директоры Рахия Есөевә екеуміз көп ақылдастық. Сейтіп, осы мектепті бітірген қоғам қайраткерлерімен хабарласып, қысқаша ләбіздер алуыда мен мойныма алдым. Шерхан

аға да – №5 мектептің түлегі. Жолығымыз қажеттілін айтып, ол кісіге хабарлассам, бірінші жолы Астанада жүр екен. Келесі хабарласқанымда Шер-ағаңның үні қатқыл шықты.

– «Қайда жүрсін, қайда жур-сің», – дейсіндер. Қызыдың қасында жатыр деп пе едің. Отырымын фой, Дөугаевтың кабинетінде».

– Аға, мен ... Өткендегі мәселемен фой...

– Келсөңші, ертең үйге...

...Ертеңіне үйіне бардым. Жақсы қарсы алды. Қөнілді екен. Ұзак-ұзак әңгіме айтқысы бар. Эрине, Шер-ағаңның сөзін сагаттар бойы тыңдасақ та еш жалықпаймыз. Бірақ журналистің уақыты шектеуі. Біраз кесіліп-кесіліп алды да, Шер-аға менің асырып тұрғанымды түсінді. Өзі оқыған мектебі туралы естелігін, жақсы тілегін айтты. «Мектепті бірге бітіргеннен Таразда Да-наев екеуміз ғана қалдық қазір», – деді. Мен қажетті дүниемді алғанымды айттым.

«Осы ғана ма, мені сонша іздегендегің. Мұны телефонмен-ақ ала салмадың ба? Әй, бірак, келгенің жақсы. Келіп тұр, балам. Жүр дәм ауыз ти», – деді.

Апамыздың шайы дайын екен. Бір-екі шыны шай ішіп, кетуге жиналдым. Аға өзі есікке

дейін шығарып салды. Ізеті, кішілігі, кісілігі.

Бұл ағамен алғашқы бетпебет әңгімелесуім, үйінен алғаш дәм татуым еді.

Үшінші кездесу

Тағы да Шерхан ағадан сұхбат алдым. Сол сұхбат Ерғали Сағат ағамыз басқаратын республикалық «Парасат» журналyna жарияланды. Журналды алып Шер-ағаңның үйіне асыра жеттім. Ол кісі сұхбатында журналистикада табанды журналист жігіттер көп болуын, билік басындағыларға мық шегедей мықтылық қажет екенін қадап айтқан еді. Нар көкем үйінде екен. Бізді дәмге шақырды. Журналдағы сұхбатқа көnlі толғандай болды. Жадырады.

– Әйтеүір, ешкімнің көнілін қалдырған жоқпыз ба?

– Солай сияқты.

– Онда дұрыс екен.

Кетүгө жиналдым. «Тоқтай тұр!» – деді Шер-аға. Бөлмесіне кірдік екеуміз. Шер-ағаң столда-рынан бірдене іздеді. Суырмаларын тұртпектеп жүріп бір жуан жаңа жазу дәптерін тауып алды. Сейтті де «Есет батырга!», – деп қолтаңба жазып, ұсынды маған. Әйгілі Шерхан Мұртаза

еэ қолымен қолтаңбасы жазылған жазу дәптерін ұсынып тұр! Сыртқы есікке дейін өзі ілесіп келді. «Қазір көлік келе-ді. Жуалыға барамыз», – деді Шер-ағаң. Сол сәт жүзінде қуаныш тұрды. Шіркін, туған жер қымбат қой. Шер-аға да туған жеріме барамын деп қуанып тұр. Менің кішкентай Көктебем де – өзіме қымбат!

– Келіп тұрсаңшы, – деді қазақтың Шерханы.

– Барып тұрамыз фой, аға!

Жертінші кездесу

Бірде «Баласағұнда» белгілі сатирик Көпен Әмірбектің концерті өтті. Концерт десе, дөлебен қозады. Бағасы да – қымбат. Жан жарымды ертіп барып, қолымдағы бір билетті екі адамға жеткізе алмай тұрғанмын. Кенет үлкен фәеде Шерхан ағаны көзім шалды. Барыпамандастым. Танып жатыр. Ақбілек апамыз да «Үйге келген бала фой», – деп қояды. Сәлден соң, Шер-ағаң кіру есігіне беттеді. Бір жағынан сүйемелдедім. Сейттім де сол сүйемелдеген күйі ішке кірдім де кеттім. Шер-ағаңның арқасында Көпеннің концертін тегін көргенім бар. Бұл да – Шерханның шапағаты фой! Қазір Шер-ағаңның үйіне оқта-текте ба-рып тұрамыз.

Қазақтың қазына Шерханы Таразда тұрады.

Есет ДОСАЛЫ

ҚР Президенті Н. Назарбаевтың «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» бағдарламасында

ҚазҰЭК қорын үлғайту көзделді.

Анығында «Ақпараттық Қазақстанды» ақпараттар провайдері – кітапханасыз елестету мүмкін бе? Кітапхананың кемел келешегі

ҚР Ұлттық академиялық кітапханасының Бас директоры Жанна Шаймұханбетованаң материалында баяндалады. Сондай-ақ бөлімде қазіргі сандық қоғамға қарай кітапхананың кескін-келбеті, технологиялық прогресстердің кітапханалық қызметтерді түрлендіру тәсілі сипатталады.

2

Моя жизнь - моя профессия

Каждый человек рождается для какого-то дела.

Каждый, кто ходит по земле, имеет свои
обязанности в жизни.

Э. Хемингуэй

Во все времена, у всех народов труд всегда был в почете. Труд сопровождает нас с самого детства. Ведь даже чтобы научиться ходить, говорить, есть, нужно трудиться. Он является основополагающим моментом в эволюции человечества. И труд в любом его проявлении - будь то физический, или интеллектуальный - дает людям удовлетворенность, можно даже сказать, умиротворение.

Именно трудолюбие, огромное желание быть полезной обществу помогли нашей сегодняшней героине заслужить уважение и признание коллег, друзей, стать высококлассным специалистом, умелым руководителем. Это Кама Газизовна Урмурзина, президент АО «Республиканская научно-техническая библиотека», президент Информационного консорциума библиотек Казахстана, а также главный редактор журнала «Кітапхана әлемі – Мир библиотеки».

Свои первые шаги в библиотечном деле Кама Газизовна начала в 1966 году с должности заведующей читальным залом районной библиотеки Алакольского районного отдела культуры Талдыкорганской области. Через несколько лет, окончив Казахский государственный женский педагогический институт по специальности «Библиотековедение и библиография», К. Урмурзина продолжила свою трудовую деятельность заведующей читальным залом Алакольской районной детской библиотеки в с. Учарал. Где бы она не работала, Каме Газизовне всегда были присущи высокая организованность, профессионализм, лояльность, стремление к достижению поставленной цели. Великому У. Шекспиру принадлежат слова о том, что труд, который нравится, перестает быть трудом. Именно любовь к своему делу, твердая вера в пра-

вильность своих решений помогают К. Урмурзиной уверенно шагать по жизни. Так, послужной список Камы Газизовны пополнился отметками о работе в областном управлении культуры в г. Талдыкоргане, заведующей районной библиотеки Капальского района, директором областной универсальной научной библиотеки им. С. Сейфуллина в г. Талдыкоргане.

Наша жизнь интересна тем, что порой размежеванный ход будничных дней «нарушается» тем или иным событием, которое несет в себе новые ощущения, знакомство с новыми людьми, перемена места жительства. Ее Величество Судьба, подобно художнику, одним лишь взмахом кисти вносит свои корректизы на холсте времени. Так и Каме Газизовне судьбой было уготовано сменить не один город, поработать за пределами Казахстана. Ведь кроме директора, она еще была женой, матерью. И как подобает верной спутнице жизни, вслед за назначениями супруга, переезжала с места на место, обустраивала семейный быт, создавала в новом доме тепло и уют. Но и в новом месте она не смогла сидеть без дела. Пока глава семейства учился в военной академии в Москве, К. Урмурзина работала в филиале ЦБС Брежневского района. После Москвы очередным местом назначения супруга был Афганистан, туда с сыном последовала и Кама Газизовна.

По возвращению на родину, К. Урмурзина была назначена на должность директора в областную научно-техническую библиотеку (ОНТБ) в г.Талдыкоргане.

Следующим этапом в жизни и трудовой деятельности К. Урмурзиной стала работа в Республиканской научно-технической библиотеке. Начинала с должности главного библиотекаря, затем стала заместителем директора, директором, генеральным директором, а по сегодняшний день все знают ее как президента АО «РНТБ».

С момента становления Камы Газизовны у руля РНТБ, в ее работе стали происходить качественные перемены. Так, в Республиканской научно-технической библиотеке и ее филиалах началось освоение информационных технологий. За короткое время были решены проблемы технического оснащения библиотек, программного обеспечения, приступили к обучению коллектива основам компьютерной грамотности. Сегодня РНТБ и ее филиалы в 12 городах республики предлагают своим многочисленным пользователям электронные ресурсы, доступ в Интернет и другие услуги, оказываемые на базе компьютерной и копировальной техники. Стремясь не отставать от динамично развивающегося мира, здесь совершенствуют технический парк, приобретают документы на электронных носителях, разви-

вают локальные сети. Наряду с процессом автоматизации президент решает и ряд других актуальных задач – это координация и кооперирование деятельности в корпоративных объединениях, кадровая политика, сервисная деятельность, управление производственными процессами и персоналом. Будучи опытным менеджером, К. Урмурзина большое внимание уделяет вопросу непрерывного образования библиотекарей. Именно по ее инициативе был создан при РНТБ Центр профессионального развития библиотечных работников Казахстана, где в свое время повышали квалификацию не только казахстанские библиотекари, но и их коллеги из Кыргызстана, Таджикистана, Узбекистана. Сегодня для внутреннего пользования в библиотеке успешно функционирует Школа профессионального развития, образовательная структура, воссозданная в новой более совершенной и современной форме.

Имея волевой характер, непоколебимую силу духа и огромное желание поднять престиж библиотекаря в обществе, Кама Газизовна не раз становилась идейным вдохновителем ряда проектов. Так, одной из реализованных ее идей стало утверждение еще в 1999 году Дня библиотек г. Алматы. Но, к сожалению, данная инициатива не получила должного развития и не переросла в День библиотек Казахстана.

Детищем Камы Газизовны является и Информационный консорциум библиотек Казахстана, который был создан под ее руководством и президентом которого она избирается вот уже много лет. Цель Консорциума - содействие свободному, равноправному доступу граждан к информационным ресурсам на основе использования современных компьютерных технологий, средств телекоммуникации и международной сети Интернет. Благодаря этому сегодня около 50 библиотек республики имеют доступ к онлайновым базам данных зарубежных компаний и издательств. Также в рамках Консорциума издается профессиональный библиотечный журнал - «Кітап-

хана әлемі - Мир библиотеки», главным редактором которого является К. Урмурзина.

Заслуги Камы Газизовны высоко ценятся не только в нашей стране, но и за рубежом. Член экспертного совета Фонда Сорос-Казахстан, вице-президент Международной ассоциации пользователей и разработчиков электронных библиотек и новых информационных технологий, участник конференций ИФЛА, Крымских конференций и ряда других форумов.

Многолетняя деятельность Камы Газизовны на благо развития казахстанского общества на раз отмечалась достойными наградами. Это Почетные грамоты Министерства образования, культуры и здравоохранения Республики Казахстан, Министерства образования и науки Республики Казахстан, Комитета культуры Республики Казахстан, нагрудные знаки «Почетный работник науки Республики Казахстан», «Почетный работник образования Республики Казахстан», «Заслуженный работник культуры Республики Казахстан», медаль «Ветеран труда», медаль от благодарного афганского народа. А также Указом Президента Республики Казахстан К. Урмурзина награждена медалью «Ерен еңбегі үшін», юбилейными медалями.

По словам Камы Газизовны, ее жизненное кредо - созидать вопреки всем препятствиям и трудностям и получать огромное удовлетворение от содеянного. Это слова человека сильного, амбициозного, полного оптимизма и творческих решений, которого впереди ждут новые победы и новые вершины.

Гулжанат ЖУБАНИЯЗОВА

Жанна ШАЙМУХАНБЕТОВА,
генеральный директор НАБ РК

Библиотекам до всего **есть дело!**

Каждый казахстанец, кому не безразлична судьба страны, прочитал статью Президента РК Нурсултана Назарбаева «Социальная модернизация: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда» и примерил ее к себе, к своему труду, к своей жизни в целом.

Поскольку для библиотекарей всегда была характерна активная жизненная позиция, я уверена в том, что каждый из нас обозначил задачи для себя и своего коллектива.

В целом статья затрагивает все стороны социальной жизни. А библиотека, как социальный институт, призвана откликаться на все события в местном сообществе. Если мы хотим и дальше существовать как государственные массовые библио-

теки – нам должно быть до всего дело!

Президент РК Н.А.Назарбаев инициировал разработку Государственной Программы «Информационный Казахстан - 2030» - крайне необходимое и важное решение. Библиотечная система Казахстана должна быть вовлечена в осуществление тех идей, которые будут обозначены в этом своевременном документе. Нам необходимо выработать достаточно обоснованные и четкие предложения для включения в Программу. Давайте думать

глобально! Не замыкаться на своих местнических проблемах, а думать в масштабе страны. В этом документе должно найти отражение решение таких стратегических задач информационного общества как:

- Повышение качества жизни граждан в информационном обществе
- Создание базовой инфраструктуры информационного общества
- Обеспечение свободного, равного и всеобщего доступа к информации и культурным ценностям (социальная защищенность)
- Развитие цифрового контента и сохранение культурного наследия
- Развитие казахстанского рынка информационных и телекоммуникационных технологий
- Преодоление высокого уровня различия в использовании информационных технологий регионами, различными слоями общества.

Реализация обозначенных задач должна полностью модернизировать библиотечное поле.

Глава государства в статье поставил задачу радикального расширения КазНЭБ. При этом обозначен путь – включить все книги, изданные по государственному заказу в КазНЭБ. Данное решение, безусловно, позволит качественно наполнить Электронную библиотеку. К сожалению, несовершенство законодательной базы по охране авторского права, действующей в Казахстане, не позволяет в полной мере обеспечить наполнение электронных библиотек. Здесь требуется более системная работа с авторами о необходимости участия в национальном проекте. Наша задача

– убеждать, показывать преимущества использования КазНЭБ, взывать к патриотическим чувствам авторов.

Именно общедоступные библиотеки могут стать оптимальными партнерами органов власти для предоставления услуг электронного правительства для казахстанцев, так как только библиотеки являются наиболее подходящими общественными точками доступа к информации. Важно доказать руководителям местных акиматов, что ваша библиотека – открытая бесплатная площадка для получения доступа к услугам е-правительства, место обучения населения.

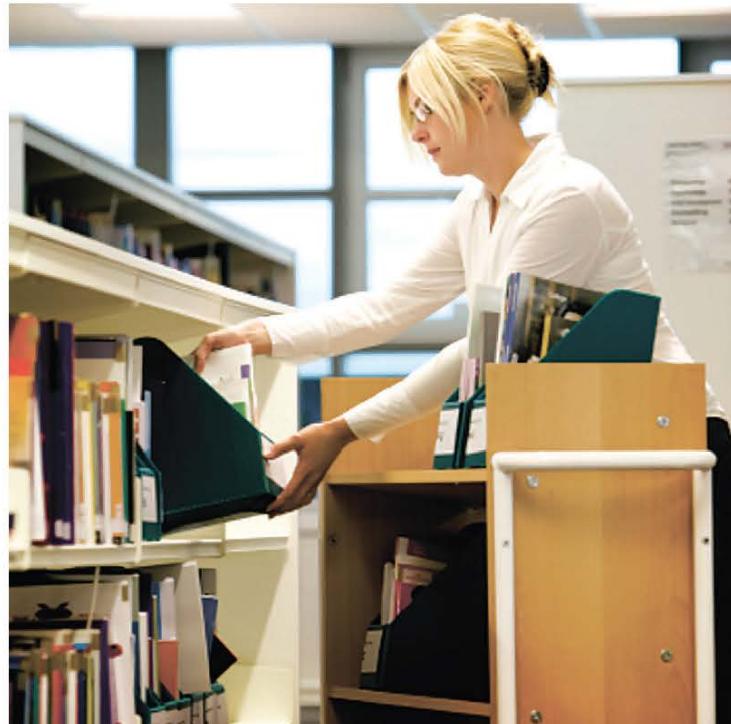
Пункты общественного доступа к порталу е-правительства были открыты и успешно функционируют в библиотеках Восточно-Казахстанской, Павлодарской и Карагандинской областей. Принимая участие в реализации такой важной государственной

программы как создание е-правительства, библиотеки должны продемонстрировать себя как главные элементы национальной политики в области информации.

К великому сожалению, число библиотек, имеющих доступ в Интернет, ничтожно мало – только 17%. Например, в Карагандинской области – 51% общедоступных библиотек, в Атырауской области – всего 3%. В данной ситуации не приходится говорить об электронной доставке документов, виртуальном справочном обслуживании, продление книг в онлайновом режиме. Т.е., такие библиотеки уже выпадают из круга обращения населения.

Осознавая вызов времени, библиотеки Казахстана должны быть готовы в перспективе решать следующие задачи:

1. Совершенствовать технологическую и материальную базу

с учетом развития Интернет-технологий и появления новых возможностей;

2. Развивать КазНЭБ как национальный электронный ресурс;

3. Создавать веб-сайты как инструменты продвижения ресурсов и услуг библиотеки;

4. Повышать информационную компетентность читателей и библиотекарей.

Вопросам формирования правовой культуры в Программной статье Президента уделяется большое внимание, что является подтверждением важности этой проблемы. Библиотеки как участники современного информационного поля, являются наиболее действенным каналом распространения правовой информации среди широких слоев населения. В опыте библиотек достаточно много примеров успешной работы: Центры правовой информации, публичные лекции, доступ к полнотекстовым юридическим базам данных и современному печатному

ресурсу, выставки и просмотры, службы юридической консультации в стенах библиотеки, участие в проекте «Юридические клиники». К сожалению, данную работу проводят небольшое количество библиотек, тогда как возможности есть у всех. Безусловно, реализация подобной модели отразилась бы на росте востребованности библиотеки в местном сообществе, возникновении интереса со стороны органов власти любого уровня.

Блок задач, связанных с вопросами социализации личности, в том числе, профориентация и профадаптация молодежи, в полной мере касаются и библиотек.

В частности, Президент затронул проблемы краеведения. Сбор, хранение и популяризация настоящего и прошлого – была и остается одной из приоритетных задач библиотек. Это решается самыми разными способами – путем сбора и хранения местных исторических доку-

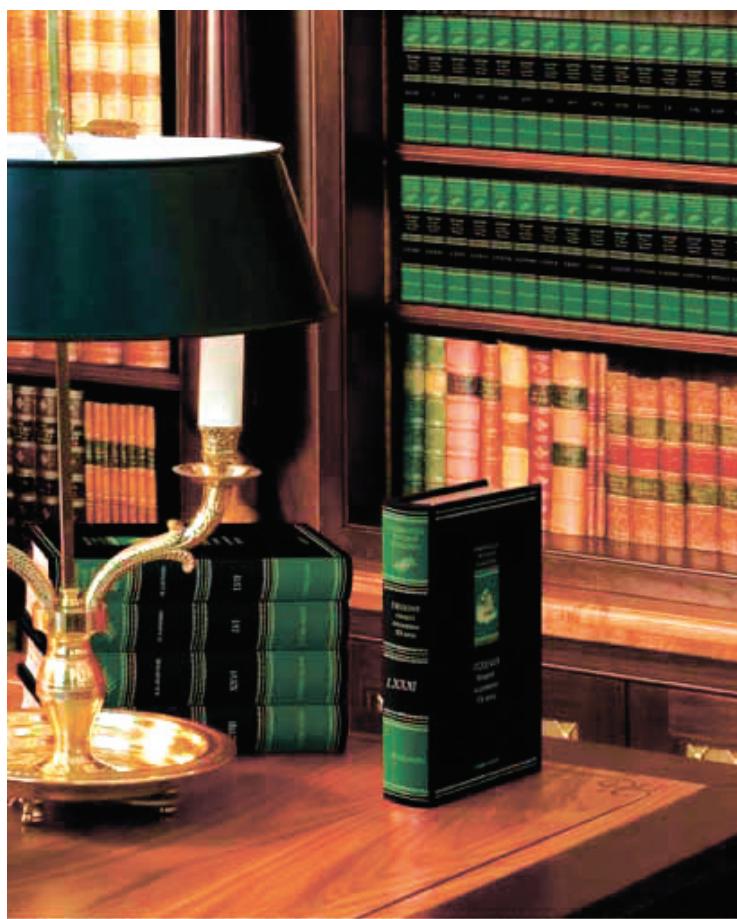
ментов, организации выставок, вечеров воспоминаний, публикаций материалов, созданий электронных ресурсов с последующим размещением в Интернет. Практически все библиотеки на местах участвуют в реализации региональных программ по сохранению местного культурного и исторического наследия.

Задача библиотек в будущем – популяризировать, особенно среди молодого поколения читателей, письменное литературное наследие казахского народа, изучать с целью выявления новых документов и сохранять для будущего поколения путем применения достижений цифровых технологий. Региональные библиотеки, располагая обширными информационными ресурсами, технологической базой, профессиональным опытом, должны возглавить эту важную часть деятельности.

Одной из приоритетных направлений должно стать расширение организационной и научно-исследовательской работы в области краеведения во всех регионах Казахстана, привлечение как можно большего числа партнеров в лице архивов, музеев, научной и творческой интеллигенции. Задача будущего – создать вокруг библиотек сообщество людей, заботящихся о сохранением исторической и культурной памяти народа для следующего поколения казахстанцев.

Президент еще раз обратил внимание на роль семьи, семейных традиций. Мы понимаем, что возрождение традиции семейного чтения как культурной нормы развития ребенка – одна из важнейших задач библиотек. И видим шаги ее реализации. Шаг первый – формирование

**Библиотекам
до всего есть дело!**

информационного ресурса в помощь семейному чтению (детская литература; справочная и научно-популярная литература по семейной педагогике, дошкольной и школьной педагогике, по детской психологии, по уходу за детьми, образованию детей, организации их досуга; издания «материнской» периодики; мультимедийные издания и нормативно-правовые документы). Шаг второй – активизация сотрудничества с родителями, заинтересованными организациями и учреждениями. Только в этом случае будет достигнут успех.

Елбасы также затронул в статье проблемы социальной защиты и адаптации различных слоев населения. Общедоступные библиотеки всегда осуществляли важную роль социального места встреч. Это особенно важно в сельской местности, где услугами библиотек в большинстве пользуются представители наиболее социально уязвимых групп населения: пенсионеры, члены семей с низким уровнем дохода, оралманы, люди с низким уровнем образования и т.д. Библиотекари могут направить свои усилия на повышение их компьютерной грамотности, организацию полноценного досуга, совершенствование их знаний и навыков. При этом привлечь к этой работе волонтеров.

Особое внимание необходимо уделять организации библиотечного обслуживания людей с ограниченными физическими и сенсорными возможностями. В системе Министерства культуры РК в стране функционирует 20 библиотек для незрячих и слабовидящих граждан и одна библиотека для обслуживания глухонемых. Но нужно учесть, что в

К сожалению, несовершенство законодательной базы по охране авторского права, действующей в Казахстане, не позволяет в полной мере обеспечить наполнение электронных библиотек. Здесь требуется более системная работа с авторами о необходимости участия в национальном проекте. Наша задача – убеждать, показывать преимущества использования КазНЭБ, взывать к патриотическим чувствам авторов.

стране есть и другие инвалиды. Поэтому массовые библиотеки должны взять на себя выполнение не только культурно-информационной, но и реабилитационной миссии. Приобщая своих пользователей к чтению, увлекая их интересными мероприятиями, содействовать их активной общественной жизни. Одна из популярных форм – организация клубов, кружков, творческих коллективов по интересам.

Есть определенные проблемы, которые библиотеки испытывают в организации обслуживания этой категории читателей. Например, в специализированных библиотеках для незрячих и слабовидящих граждан недоста-

точно литературы рельефно-точечного шрифта (по Брайлю). Подобные книги издаются в России (Москва, Санкт-Петербург). Только РБНСГ располагает записывающей студией «DAISY», соответствующей международным стандартам для записи и оцифровки «говорящих» книг для незрячих и слабовидящих граждан. Есть трудности в физической доступности библиотек: большинство библиотек не оборудовано пандусами, лифтами для свободного перемещения по библиотеке. Организация мобильных (передвижных) библиотек для этой категории граждан было бы самым лучшим решением.

Опыт библиотек подсказал, что наибольшая эффективность в работе с молодёжью достигается при сочетании различных методов и приемов, дифференцированном подходе к участникам мероприятий, последовательности и широте освещения тем. Молодые люди юношеского возраста развиваются как самостоятельные личности, имеющие собственную культуру. Библиотекарям необходимо с пониманием относиться к их нуждам: приобретать именно те информационные ресурсы, которые представляют молодежную культуру, например, модные молодежные романы, музыкальные записи, DVD-диски, компьютерные игры, комиксы. Многие библиотеки уже начали привлекать к отбору материалов молодых людей. В некоторых библиотеках созданы специализированные залы для обслуживания этой возрастной категории. Подобные меры дают почувствовать молодым читателям, что библиотека создана именно для них, и это помогает преодолеть чувство отчужденности.

Со всей ответственностью библиотеки могут выполнить Поручения №18 и 19, касающиеся непосредственно культуры.

Предложения Национальной академической библиотеки Республики Казахстан в «План модернизации отечественной социально-культурной продукции, формирующей позитивное отношение к труду, честному профессиональному успеху, служению Родине, высоким патриотическим помыслам» включают мероприятия, важные для библиотек страны:

1. Разработка и принятие нормативно-правовых документов:

- Закон «О библиотечном деле»;
- Типовые штаты библиотек системы МКИ РК;
- Государственный норматив сети общедоступных библиотек МКИ РК;
- Правила пользования библиотеками системы МКИ РК;
- Программа модернизации библиотечной системы Республики Казахстан на 2013 – 2017 гг.;
- Государственные стандарты качества библиотечной услуги.

2. Обеспечение доступа к Интернет в каждой общедоступной библиотеке системы МКИ;

3. Развитие сети мобильных библиотек (библиобусы);

4. Создание в общедоступных библиотеках

Библиотеки как участники современного информационного поля, являются наиболее действенным каналом распространения правовой информации среди широких слоев населения. В опыте библиотек достаточно много примеров успешной работы: Центры правовой информации, публичные лекции, доступ к полнотекстовым юридическим базам данных и современному печатному ресурсу, выставки и просмотры, службы юридической консультации в стенах библиотеки, участие в проекте «Юридические клиники». К сожалению, данную работу проводят не большое количество библиотек, тогда как возможности есть у всех. Безусловно, реализация подобной модели отразилась бы на росте востребованности библиотеки в местном сообществе, возникновении интереса со стороны органов власти любого уровня.

системы МКИ РК «Точек общественного доступа к услугам электронного правительства»;

5. Создание Открытых центров правовой информации на базе общедоступных библиотек системы МКИ РК;

6. Создание региональных лабораторий по оцифровке краеведческих документов;

7. Проведение Форума сельских библиотекарей и Форума молодых библиотекарей;

8. Дальнейшее проведение Дней региональных библиотек в НАБРК. Считаем, что данная форма профессионального общения логично вписывается в Поручение Главы государства об обмене опытом между регионами.

Таким образом, каждая общедоступная библиотека, несмотря на проблемы, может работать по принципу «библиотека должна быть всем для всех». И тем самым она будет и привлекательна, и востребована.

Мы, библиотекари, хотим и можем изменить многое!

**Библиотекам
До всего есть дело!**

Знать прошлое, устремляясь в будущее

Валерий СТАРОДУБ,
краевед

Сновательность в суждениях о жизни выдающихся людей должна полагаться на безукоризненность исторических фактов, архивных данных. Вместе с тем зачастую, вследствие разного рода факторов, воспользоваться достоверно проверенными данными не всегда удается. Чем глубже по времени, тем чаще встречаются «белые» пятна, когда нет нечто определенного, установленного с впечатляющей точностью.

Там, где академическая наука, в чьем арсенале архивы, документы и другие атрибуты установления исторических фактов, бессильна, часто простое любопытство краеведов вкупе с систематичностью и длительностью поисков, может, если не установить нечто неизвестное, по крайней мере, повернуть к пониманию многих событий, установить сопутствующие факты, побуждающие к познанию, казалось, незыблемого или неизвестного.

Не утихают споры, вспыхивающие вокруг места рождения Чокана Валиханова. Казалось бы, все очевидно, ведь в одном из формуляров сам Ч.Валиханов написал: «Я родился в крепости Кушмурун». Это утверждение тиражировалось многими изданиями, попало в академические издания, указано все всех энциклопедиях.

Академик А.Маргулан первый обнаружил несоответствие: к моменту рождения Ч.Валиханова, крепости Кушмурун просто не существовало. Она была построена гораздо позже в 1840 году (ЦГАРК, ф 374 папка1, дело 1083).

Естественно, что и ранее к моменту избрания отца Чокана Чингиза Валиханова султаном Аманкарагайского округа, основанного в 1834 г (ЦГАРК ф.338, дело 31,74) семья Валихановых быть там не могла.

«... мы вправе требовать от историка если не таланта, то добросовестности в трудах и осмотрительности в показаниях»

А.С.Пушкин

Академик Маргулан, изучая хроники того времени, показал, что они указывали на местность Кунтимес как наиболее вероятное место рождения Ч. Валиханова. Обратившись к академику М. Козыбаеву, мы получили от него письмо в 1993 году, в котором ученый тоже указал на Кунтимес как место рождения Ч.Валиханова.

Но прямых доказательств этим утверждениям не было, что породило множество различных толкований. Однако в народе мы встречали множество устных свидетельств о пребывании семьи Валихановых в Кунтимесе, о торжествах по случаю рождения сына Канапии, впоследствии названного Чоканом, строительстве дома и мечети в Кунтимесе, дружбе Чингиза Валиханова с местными жителями.

Методологической основой наших поисков явилось простое сопоставление устных преданий о пребывании семьи Валихановых в Кунтимесе с тем, что могло остаться, и в соответствии с этим попытаться найти материальные остатки свидетельства, подтверждающие все, что донесла до нас стουстая мольва.

Если была домовая мечеть, которую построил Чингиз Валиханов, как утверждали предания, построенная приглашенными умельцами

татарами, то должен быть, по крайней мере, фундамент ее.

Приезд академика Султангазина в 1992 году, в то время президента АН РК, живо интересовавшегося установлением места рождения Чокана, вызвал новую волну интереса. Она дошла до 90-летнего аксакала Аскарова, чьи предки и он все время проживали близ мест, прилегающих к Кунтимесу.

Он вспомнил, что его отец показывал ему место, где была мечеть, но с тех пор прошло несколько десятков лет, местность неизвестна изменилась, отступил далеко сосновый лес, из-за чего сама местность получила свое название – Кунтимес – «не пропускающий солнца». Да и возраст аксакала был более чем почтенный. Однако он, внимательно оглядевшись, вдруг уверенно указал: «Копайте здесь!» В местности, прилегающей к Кунтимесу, нет камня, нет выхода материковых пород, все покрыто толстым слоем чернозема. Но в указанном месте практически сразу лом ударился о нечто твердое: сняли небольшой слой земли, и обнаружился ряд камней явно искусственного происхождения. Таким образом, было обнаружено место, где была мечеть, а заодно и добыто подтверждение верности устных преданий. Камни были выпечены в ямах, которые до сих пор сохранились, материалом служили песок, глина и известняк. Стены были сложены из сосновых бревен.

Можно понять причину, по которой Чокан указал на Кушмурун как на место своего рождения. К моменту переезда в Кушмурун, Чокану было 4-5 лет (Потанин вообще считал годом рождения Чокана 1836 год.). Ребенок начинает позиционировать себя с местностью, местом проживания с 6-7 лет, в связи с чем и соотносит место проживания с местом рождения.

К своему отъезду из Кунтимеса Ч. Валиханов по преданиям сблизился с крупным скотовладельцем Осыпом, чей аул Карпигалы находился недалеко.

Знакомство переросло в крепкую дружбу и даже намерение породниться – выдать дочь Чингиза за сына Осыпа. Что впрочем, было сомнительно вследствие разницы в положениях: Чингиз – прямой чингизид, Осып сейбан. Как бы ни было, но отъезжая в новую ставку Кушмурун, Чингиз оставил в пользование или подарил Кунтимес своему другу Осыпу. Прожив после этого 30 лет, Осып умер, и как утверждает молва, Чингиз при-

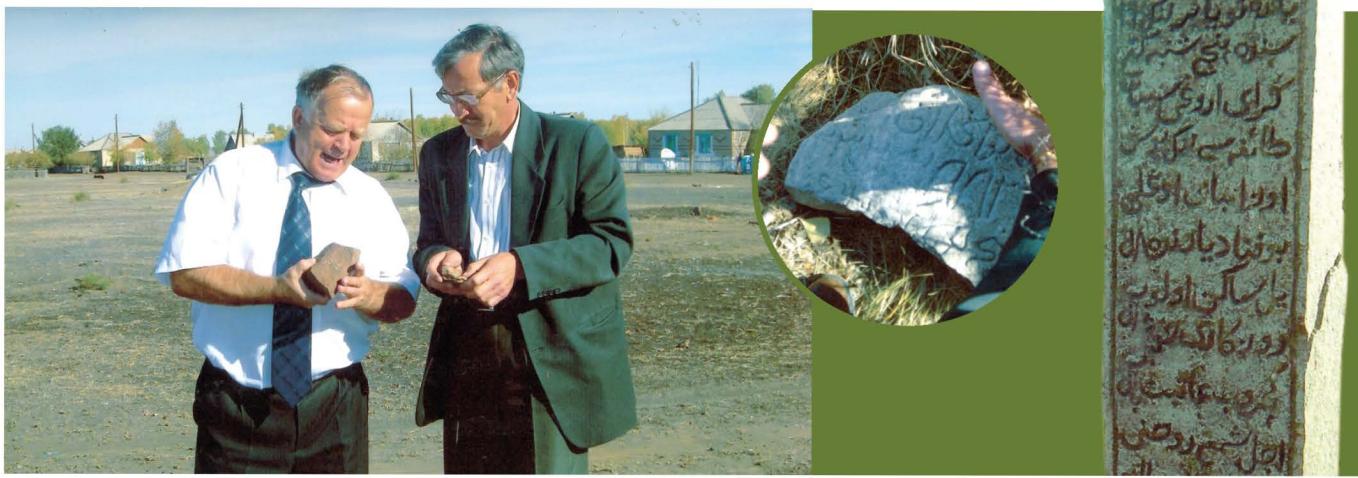

ехал на похороны, заказал надгробный камень и построил мавзолей на могиле своего друга. Но в 1940 году местные вандалы разобрали мавзолей, хотели выдернуть и каменный столб, но усилия маломощного «Фордзона» оказались недостаточными, и каменный столб с арабской вязью устоял.

По преданиям, Осып умер в 1871 году. Безусловно, всю правоту утверждений могло подтвердить только прочтение арабской вязи.

Прочесть ее долго не удавалось, и лишь знание арабской грамоты учителя Джанабаева Х.Д. позволило это сделать. Вязь гласила: «Двадцать второго ноября 1871 года по историческому летоисчислению, в четверг Юсуф, сын Оманбая из рода киреев, подрод сейбан, в возрасте 58 лет покинул этот бренный мир после тяжелой болезни».

Надпись сделана на татарском языке с вкраплениями арабизмов и фарси. Учитывая особенности транскрипции и произношения, имя «Осып» трансформировалось в «Юсуф» на татарском. Завершается надпись обычным мусульманским пожеланием опеки Всевышнего над душой усопшего.

Вновь устная молва подтвердилась, теперь уже письменами, сделанными более 140 лет назад.

Надо отметить, что месту, где стояла домовая мечеть, удивительным образом повезло. Рядом был построен клуб, еще десяток метров и по нему прошла бы улица, однако одно отодвинули, другое не получилось, даже навоз складировали в стороне, общественная баня, построенная поблизости, сгорела, а само место осталось чистым. Может мистика, может случайное и фатальное совпадение, сложно понять.

Таким образом, фундаментально и в прямом и переносном смысле подтвердились два узловых события о пребывании семьи Валихановых.

Внимательно изучив топонимику местности, мы обратили внимание, что наряду с названиями, определяемых приметами, положением, рельефом и другими мотивами названий, одно из них выбивается из этого ряда.

Недалеко от Кунтимеса есть урочище Тайсанган – «зарезали жеребенка», имеющее явно событийное значение. Предание свидетельствует, что именно здесь Чингиз Валиханов устроил торжество по случаю рождения своего сына – будущего Чокана Валиханова. Когда на общем фоне названий, четко и определенно имеющих понятное происхождение, появляется название местности с указанием произошедшего события, пусть косвенным образом, данный факт тоже свидетельствует в пользу утверждений рождения Чокана в Кунтимесе.

Есть еще немало других подтвержденных свидетельств, которые, выстраиваясь в цепочку, довольно недвусмысленным образом, опосредованно добавляют ясности в поиски. В частности, во время переезда в Кушмурун, матери Чокана, привыкшей к благодатной местности Кунтимеса, было жаль покидать ее, но,

понимая неотвратимость предстоящего отъезда, она часто повторяла слова, сохраненные и донесенные молвой: «Где мы найдем такую землю как Кунтимес, и найдем ли мы таких достойных сородичей как кереи и уаки?».

Это достаточно вольный перевод, но на казахском языке эти слова звучат всегда одинаково и воспринимаются как горестное и жалобное ощущение предстоящей разлуки с любимым краем.

Собранное в своем сочетании дает достаточно серьезное обоснование в пользу утверждения о Кунтимесе как месте рождения Чокана.

Впрочем, есть еще одно обстоятельство совершенно иного рода.

Я часто бываю в Кунтимесе, и всякий раз на меня нисходит то особое чувство сопричастности, хотя бы по месту пребывания, когда ты осознаешь, что здесь когда-то бывал Чокан. Когда смотришь на места, выбранные для ставки его отцом, понимаешь логику его выбора, то непроизвольно выстраивается внутреннее убеждение, с каждым новым визитом приращиваемое узнаваемым. Это становится частью мироощущения, причем такого накала, в своем сознании, и с таким частым повторением, что все узнаваемое кажется давно знакомым и разумеющимся.

Вероятно, чувственное становится шире, глубже познанного, построенное на его волнах воображение, раздвигает границы и разворачивает, в сочетании с местом нахождения неповторимые картины давно ушедших времен. Они так красноречивы, убедительны и даже реальны, что становятся наваждением, как будто ты был здесь или дух, сидящий в тебе – неважно, но что-то от тебя было здесь тогда, когда родился и познавал мир Чокан.

M

ұрагат – тарихи маңызды құжаттар сақталетін мемлекеттік мекеме. Мемелердің есқі құжаттарын сақтайтын белгі немесе жеке тұлғаның өмірі мен қызметінә байланысты жөдігерлер жынытығы осы мұрагатта сақталады. Әркениетті елдер әдерінің тарихи жадын сақтауға барынша көніл беледі. Қазақстанның Тәуелсіздік алып, дербес сыртқы саясатын жүргізуі жөне нарықтық экономикаға көшуі жылдан-жылға мемлекеттік осы бағыттагы қызметінің нәтижесі ретіндегі сан алуан құжаттар мен материалдардың көбеюіне екалуде. Оларды жүйелеп, сұрыптау жөне тілсті орындарда сақтау қоғамымыздың ілгері дамуы үшін де аса маңызды. Құжаттама мұрагатының қызметі жеке қорындағы материалдарды көздің қарашыныңдай сақтап, үрпақтан-үрпаққа жеткізуде аса қажет.

Қазақстан тарихында езіндік бет-байнесі қалыптасқан құжаттама орталығының ақпараттарды жүйелеп, талдауда, мұражайлар мен кітапханаларда қажетті материалдармен көрме үйімдастырып, нақты деректермен ақпараттандыруданы орны белек.

ЗАФИЯ МАҒАУИНА,
Абай атындағы Шығыс Қазақстан облыстық өмбебап кітапханасы Ақпараттық-библиография белімінің менгерушісі

БИБЛИОГРАФИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДЕГІ МҰРАГАТТЫҢ РОЛІ

Мұрагат пен кітапхананы бір-бірінен беліп қарастыру мүмкін емес. Өйткені, екеуі де мемлекеттік рухани байлығын сақтаушы, жеткізуші, меселелері де, мақсаттары да – ортақ. Құжаттарды, маліметтерді, кітаптарды жөнне басқа да рухани қазыналарды сақтауда екі мемеменің ролі зор. Құжаттар мен кітаптарды сақтау – бүлінгі күннің нағізі мақсаты. Әлемдегі ең ірі кітапханалардың қолжазбаларды сақтайтын белгімі, ал мұрагаттарда естеліктерді қолымен жазып қалдырган жеке адамдардың қағаздарын сақтайтын белімдері бар.

Абай атындағы Шығыс Қазақстан облыстық өмбебап кітапханасы 130 жылға (1883 жылы ашылды) жуық гүмірында езінің 4,5 мындағы сирек кітаптар қорын күтіп сақтал көледі. Көнеш кітапханалар қатарында көрініп, XIX ғасыр аяғындағы сирек басылымдар қорының алтын қазынесын сақтай отырып, Остан тарихындағы жөнне елке тарихындағы әлі де жарияланбаған материалдарды іздестіруде зерттеу жұмыстарын белсенді жүргізуде. Баспа материалдарының арқасында мемлекеттік мұрагаттар қоры толықтырылып, елкетану библиографиясының нағізі қалыптасуда.

Елкетану библиографиясы – қазақстандық кітапхана тарихында елі толық жетіле қоймаған бағыттардың

бірі. Аймақтагы ейгілі тұлғалар, тарихи оқынапар тұралы материалдар тізімін жинақтаган елкетану библиографиясы – көн, аукымды зерттеуді қажет ететін ғылым саласы.

Сондықтан да бұл бағыттагы жұмыстарды орындауда кітапхана мұрагаттарының атқаретін қызметті ерекше. Елкетану библиографиясының қалыптасуы кітапхана мұрагаттарының қомегімен жүзеге асады.

Алдымен, күндері мен жылдарын анықтау, құжаттар мен деректердің айғақтығына көз жеткізу қажет, тарихи жылдардың статистикасы мұрагаттардағы анықталады.

Елкетану жұмыстары – кітапханадағы басымдардың бірі болғандықтан, Шығыс Қазақстан облысы Семей аймағында атаулы күндер күнтабесі жыл бойынша құрастырылады. Осы құжатқа сейкес зерттеу, жинақтау жұмыстары жүргізіліп, тізбег бойынша ұсынылған материалдар мен едебиеттер тізімі, асиресе, жергілікті жердің әйгілі жеке тұлғалары туралы көбіне аймақтық басылымдарда жариялатындықтан кітапхана мұрагатынан алынады. Күнтізбелі кітапхана мен жаңа құжаттар тарихи орталыны бірлесіп шыгаруда. Айтапық, кітапхананың сирек басылымдар мұрагатындағы елкетану қорынан алынған Абай Құнанбаевтың қоғамдық қызметті туралы

тың материалдың табылуы зерттеудің нәтижесі болып табылады. Кітапхана мұрагаттарынан 1888 жылы құрылған «Семейдегі бастауыш білім беру қоғамы» – мәдени мекемесінің қызметі туралы дәлелді деректердің табылуы кітапхана мамандары үшін зерттеу жұмыстарының құндылығын дәлелдейді. Білім басқармасы қоғамының кезінде кедейлердің сауаттылықта оқыту үшін қаржылай және материалдық көмек сұраған үндеуі де шыққан болатын. Семей қаласындағы қамқоршылар қоғамына мүше болғандар кедей балаларына киім, оку құралдарын сатып өтпөрді, солардың қатарында 1893-1894 жылдары Абай Құнанбаев және оның ұлдары Ақылбай мен Мағаяуда да осы қоғамның тұрақты мүшесі болып жарна төлөп тұрган. Мұны «Отчет Совета Общества попечения о начальном образовании в г. Семипалатинске за 1893-1894 гг.» басылымындағы деректер нақтылайды. Ұлы ақын ері ағартушы Абайдың осы қоғамның мүшесі бола жүріп, қазақ балаларының да орысша білім алушына, олардың орыс мектептеріне қабылдануына қамқорлық жасағаны жөнінде сирек басылымдар айғақтайды.

Ақынның аса білімдарлығы, оның орыс және батыс әдебиеттерін жетік білетіні орыс зиялымдарының да назарын аударған болатын. Эсіресе, орыс социал-демократы Н. Г. Чернышевскийдің шәкірті Е. П. Михаэлистиң ақынға айрықша назары түсіп, соны үлкен достықта айналған туралы мәліметтер сирек басылымдар қорының деректерінде бар.

Өлкө тарихында ерекше орын алғып, ғылыми зерттеу орталығына айналған қазіргі Семей, Шығыс Қазақстан, Павлодар облыстарына тарихи, этнографиялық, археологиялық және географиялық экспедициялар үйімдастырылып, қазақ халқының өмірінен көптеген құнды да қызықты материалдар жинақтаған «Записки Семипалатинского подотдела Западно-Сибирского отдела Императорского Русского Географического общества» атты ғылыми еңбектер жинағының 1925 жылға дейін 15 томы жарық көрді. Қазіргі таңда кітапхана мұрагатында осы ғылыми жинақтың оннан аса данасы сақталған. Кітапхана қорындағы жинақтың 1907 жылғы 3-басы-

лымында әдебиетші Ә. Бекейхановтың «Абай (Ибраһим) Қунанбаев» атты 8 беттік азанамасы жарияланып, орыс еліне қазақтың Абайдай ұлы ақынын алғаш рет таныстырган мақаласы шықты. Жергілікті өлкетанушы, Географиялық қоғамның белсенді мүшесі Б. Герасимовтың Абайдың жақын досы Е. П. Михаэлистиң өлімінә байланысты жазылған «Евгений Петрович Михаэлис» атты мақаласы да осы жинақтың 1913 жылғы 6-басылымында және «Евгений Петрович Михаэлисти еске алғанда» атты екі көлемді мақаласы 1914 жылғы 8-басылымында жарық көрді. Онда Михаэлистиң Абай ақындығына тигізген ықпалы сез болып, ұлы ақынның таланттына баға беріледі.

Өлкетануға байланысты кітапхана қызметін пайдаланушылардан сұрақтар толассыз келіп, анықтамалар дер кезінде жеткізіледі. Біздің өлкеміз туралы акпараттар тек Қазақстан оқырмандарын ғана емес, Қазақстаннан тыс жердің тұрғындарын да қызықтырады. Мысалы, Ресейден, Қырымнан, Германиядан Семей қаласының тарихы, Абай Құнанбаевтың шығармашылығы, ядролық полигон туралы сұраныстар жиі түседі. Семейде тұрып, еңбек етіп жатқан американцы әзамат Гиффорд Пол біздің кітаханамыздың оқырманы болып, Семей тарихы туралы қажетті мәғлұматтарды кітапхана мұрагатынан тапқанын зор қуанышпен жеткізді.

Семей тарихында ерекше маңызға ие қаланың елтаңбасы, тарихи ескерткіштер, қала көшөлөрінің тарихы туралы анықтамалар да кітапхана мұрагатынан табылып, зерттеушілердің көкейінен шығуда.

Қазіргі техниканың дамыған үақыттыңда, дәстүрлі басылымдармен қатар электронды мәліметтер қоры да өлкетану библиографиясының дамуына ғылыми негіз болып отыр. Кітапхананың акпараттық-библиографиялық аппарат жүйесі электронды жүйеге көшті. Осыған байланысты өлкетану әдебиеттерінің ретробасылымдары мән жаңа басылымдары электронды түрге ауыстырылды. Сирек басылым қорынан 476 дана кітаптың сандық нұсқасы жасалды.

Оқырмандарға арналған «Семей», «Сирек басылымдар», «Абай», «М.Әуезов», «Шекірім», «Қ. Мұхамедханұлы» электронды мәлімет қорлары биыл 17 436 жазбаны құрады. Ұлылар мекендеген Семей өлкесінің тарихи тұлғалары туралы мәліметтер енгізілген электронды қордың пайдаланушылардың белсенді түрде жұмыс істеуіне және кітапхананың зерттеу қызметін әрі қарай жетілдіруде атқаратын қызметі ерекше.

Сонымен, тарихи-мәдени құндылықтарымызды үрпақтан-үрпаққа табыстаған Абай атындағы Шығыс Қазақстан облыстық әмбебап кітапханасы мұрагат қорының өлкетану библиографиясын маңызды материалдармен толықтыруға қосқан үлесі қомақты әрі бағалы деп сөніммен айта аламыз.

За знаниями и общением

Любовь САМСОНОВА,
руководитель инновационно-методического отдела
Северо-Казахстанской ОУНБ им. С. Муканова

Г

лавной приметой нашего времени стала модернизация во всех сферах казахстанского общества. Происходящие перемены оказывают значительное влияние и на библиотечную деятельность. Внедрение новейших информационных технологий во все библиотечные процессы, сочетание традиционных и инновационных форм и методов работы, направленных на удовлетворение запросов пользователей, значительно повысили требования к квалификации библиотечного персонала.

Это вызвало необходимость упорядоченного и систематического обучения в целях обновления теоретических и практических знаний для освоения современных методов решения профессиональных задач. С этой целью в 2009 году при инновационно-методическом отделе ОУНБ был создан Центр библиотечного образования «Профессионал». Современному специалисту сегодня необходимы знания и умения по обработке и анализу информации, удовлетворению информационных потребностей читателей, сохранению и управлению библиотечными фондами, маркетингу и продвижению библиотечно-информационных услуг, применению технологических инноваций в исследовательской и образовательной деятельности. Особенно это касается работников сельских библиотек.

Сельские библиотеки – самые многочисленные в нашей области, сегодня являются неотъемлемой и значимой частью социальной структуры региона. Они содействуют образовательному процессу, способствуют сохранению историко-культурного наследия села, а в условиях информатизации общества призваны обеспечить конституционные права граждан глубинки на равный доступ к информации.

Устранение разрыва между профессиональным уровнем сельских библиотекарей и задачами современной библиотечной практики стало основной целью нового проекта ОУНБ им. С. Муканова по созданию Летней школы сельского библиотекаря «Профи».

К разработке данного проекта мы приступили в прошлом году. Был изучен опыт работы летних школ Карелии, Усть-Каменогорска, проведено региональное исследование «Сельская библиотека: возможности и реалии» с целью изучения лакун в профессиональной подготовке кадров библиотек. Итогом кропотливой исследовательской и методической деятельности стала программа, где в качестве приоритетных тем в обучении библиотекарей определены «Организация, учет, систематизация и сохранность книжного фонда», «Библиотечно-библиографическое обслуживание пользователей. СБА библиотеки», «Современные технологии в обслуживании пользователей библиотек», «Формы массовой работы. Клубы и объединения при библиотеке», «Программно-проектная деятельность. Планирование и отчетность работы библиотеки», «Информационно-коммуникационные технологии в работе библиотек».

Программа получилась сложная, профессионально насыщенная и ориентированная не только на обучение библиотечных специалистов новым методикам и технологиям, но и в итоге, на изменение их профессиональной психологии. А в целях расширения общекультурного кругозора библиотекарей была предусмотрена организация экскурсий в библиотеки г. Петропавловска, посещение музеев и выставок, знакомство с театральными постановками. Культурная программа Школы включала и пешеходные экскурсии по городу.

Несмотря на то, что обучение специалистов предполагалось проводить за счет направляющей стороны, желающих среди специалистов сельских библиотек было много. Пришлось провести отбор слушателей в соответствии со стажем работы и базовым образованием. В итоге были выбраны 46 специалистов сельских библиотек Северо-Казахстанской области.

Четыре дня занятий были весьма насыщенными, лекции организованы в соответствии с информационными потребностями слушателей.

В завершении лекций и практических занятий каждый из участников школы заполнил анкету по проверке профессиональных знаний, состоящую из 25 вопросов. Анализируя данные ответов, мы отметили, что большинство вопросов не вызвали затруднений у слушателей и определили для себя на будущее те

темы, которые нуждаются в более детальной разработке.

Заключительным аккордом профессиональной программы явилось торжественное вручение слушателям Справок об окончании курса профессионального обучения в Летней школе сельского библиотекаря «Профи». Каждый участник школы получил комплект методологических и методических рекомендаций, информационные документы, а также электронные материалы всех прослушанных лекций и уроков.

Подводя итоги и планируя программу на будущий год, нам хотелось знать все плюсы и минусы, поэтому мы представили слушателям «Открытый микрофон», чтобы услышать их мнения.

Разнообразие тем, практическая значимость и доступность материалов, инновационные проекты и программы, свободный обмен опытом и мнениями, дискуссии и обсуждения, «живое» общение, профессиональные контакты и опыт партнерства, разнообразие культурно-творческой программы, доброжелательность и профессионализм областных коллег – вот неполный перечень достоинств и преимуществ школы, которые перечислили наши коллеги. Единственное замечание к организаторам – малое количество часов практических занятий.

Разумеется, мы учтем это и надеемся, что знания, полученные здесь, будут способствовать качественному улучшению работы библиотекарей, развитию их творческого потенциала, а также привлечению еще большего числа читателей.

Центр правовой информации – АРХИТЕКТОР ОБЩЕСТВА ЗНАНИЙ

Виктория ХОВАНСКАЯ,
главный библиограф Центра правовой
информации ОУНБ им. С. Муканова

Научно-техническая революция, раз-
витие и совершенствование демократии
и политической активности граждан
обуславливают строгое соблюдение
требований новых социально-экономи-
ческих политико-правовых отношений,
организованности и дисциплины, усиле-
ние внимания к удовлетворению и охране
законных интересов личности, развитию
творческой инициативы людей.

В обеспечении организованности и дисциплины большая роль принадлежит упрочению правовой основы государства, совершенствованию законодательства, укреплению законности правопорядка, развитию и обеспечению прав и свобод человека, достижению высокого уровня правовой культуры личности. Необходима систематическая работа по усилению и совершенствованию правового воспитания и правового просвещения. Только образованное большинство с высокой нравственностью и развитым правосознанием, обладающее юридическими знаниями, может составить костяк зрелого гражданского общества.

С этой целью в 2001 году в ОУНБ им. С. Муканова был создан Центр правовой информации. Его открытие было продиктовано самой жизнью, а также нашим желанием предоставлять пользователям исчерпывающую правовую информацию. Главные принципы работы центра – это общедоступность, демократичное обслуживание всех групп населения, конфиденциальность и доброжелательность. Любой человек, независимо от гражданства, прописки и других формальностей может воспользоваться его услугами.

Посетителям центра предоставляются 2 компьютера для работы с базами данных правового характера, а также 8 компьютеров - с электронным каталогом библиотеки. В сложных правовых ситуациях помогает разобраться штатный юрист библиотеки. В зале каталога для посетителей центра оформлена выставка, на которой представлены новинки правовой периодики, а также новые книги по праву. Специализированный фонд ЦПИ составляет 900 экземпляров и включает сборники нормативно – правовых документов казахстанского, зарубежного и международного права, в том числе справочные издания юридического характера, комментирующую литературу и периодические издания. Центр правовой информации в своей работе использует Справочно-правовую систему «ЗАң» - колоссальный банк правовой информации, располагает информационной системой Параграф с комплектом «Юрист», «Медицина», «Бухгалтер». Справочно-поисковая система Параграф – это крупнейший систематизированный и оперативно обновляемый банк данных по законодательству Республики Казахстан на государственном и русском языках. ЦПИ также использует в работе базу

юридической информации по правам человека.

Центр правовой информации выписывает такие периодические издания, как «Ведомости Парламента РК», «Правительственный бюллетень», «Бюллетень Верховного суда РК» и другие. Фонд постоянно пополняется электронными версиями

В обеспечении организованности и дисциплины большая роль принадлежит упрочению правовой основы государства, совершенствованию законодательства, укреплению законности правопорядка, развитию и обеспечению прав и свобод человека, достижению высокого уровня правовой культуры личности.

журналов «Правовед Проф», «Специалист ВЭД» ... Обслуживание в Центре носит комплексный характер, что позволяет удовлетворять все потребности, связанные с получением необходимой правовой информацией. На сайте библиотеки действует виртуальная регулярно обновляемая выставка новой правовой литературы.

В своей работе мы используем общедоступные ресурсы Интернет. Есть электронный почтовый ящик centrounb@mail.ru, действует Виртуальная правовая справка. Центр правовой информации имеет страничку в социальных сетях, что дает возможность делиться опытом работы с аналогичными центрами республики и ближнего зарубежья, раскрывать проблемы центров. Также для этих целей используется еще один, набирающий в последнее время большую популярность, информационный ресурс, блог ЦПИ.

В прошлом году сотрудники центра правовой информации инициировали и провели виртуальную конференцию с библиотеками Актобе, Атырау и Орска. На обсуждение были вынесены следующие вопросы: как давно у них функционируют подобные центры, с какими организациями они сотрудничают, какие категории читателей пользуются ЦПИ, какими программами руководствуются в работе и т.д. Все участники отметили необходимость такого виртуального общения и запланировали еще одну встречу на просторах интернета в конце 2012 года.

Центр правовой информации ОУНБ им. С. Муканова является участником Общероссийской программы по созданию сети публичных центров правовой информации на базе библиотек, реализуемой Министерством культуры и массовых коммуникаций Российской Федерации, Федеральным агентством по культуре и кинематографии, Спецсвязью ФСО России и Российским комитетом Про-

граммы ЮНЕСКО «Информация для всех», при поддержке органов государственной власти, субъектов Российской Федерации и органов местного самоуправления, под эгидой Программы ЮНЕСКО «Информация для всех».

Следует отметить, что интерес к правовой информации в обществе возрастает. В настоящее время запросы по праву составляют 40 % от всех запросов. В 2011 году обращений было 1020, по запросам выдано 1645 справок. В 2012 году за первое полугодие в центр правовой информации обратились уже 753 посетителя. Анализ обращений выявил многочисленные насущные правовые проблемы граждан, связанные с жилищно-коммунальным обслуживанием, пенсионным обеспечением, военной службой, правами молодежи, предпринимательской деятельностью и др. Это свидетельствует, во-первых, об огромной востребованности центров гражданами Казахстана, не только социально незащищенными слоями населения, но также предпринимателями и даже профессиональными юристами и, во-вторых, о целесообразности дальнейшего развития и укрепления сети ЦПИ.

Центр правовой информации ОУНБ им. С. Муканова ведет большую просветительскую работу по различным аспектам права. Проходят Дни информации «Права личности – основа правового

государства» (для преподавателей экономики и права школ области), «Владейте юридической информацией» (знакомство с информационными ресурсами библиотеки) для студентов юридического факультета СКГУ, консультации, тематические выставки с обзорами (в том числе на страницах газет) по темам «Новое в трудовом законодательстве», «Новинки периодики по юриспруденции». Передвижная тематическая выставка юридических изданий «Для служителей правосудия – новая юридическая литература» была открыта в областном суде. День правовой информации является эффективной формой воспитания правовой культуры у будущих юристов. Он включает в себя выставку новых поступлений по теме, лекцию специалиста, консультацию по различным юридическим вопросам.

В начале года работники центра провели заседание круглого стола, посвященное нравственному воспитанию подрастающего поколения. В дискуссии приняли участие представители Департамента по защите прав детей СКО, председатель молодежного объединения «Молодежный маслихат СКО», лидеры молодежных школьных организаций, педагоги, психологи. Участники мероприятия обсудили ключевые задачи, поставленные перед образовательным сообществом страны Президентом Республики Казахстана Н. Назарбаевым в очередном Послании народу Казахстана. Как очень верно отметил Глава государства, по-прежнему «важно усиливать воспитательный компонент процесса обучения – патриотизм, нормы морали и нравственности, межнациональное согласие и толерантность, законопослушание, физическое и духовное развитие должны прививаться во всех учебных заведениях».

Кроме этого Центр правовой информации занимается информационной поддержкой предпринимательских инициатив граждан. Это расширяет рамки ЦПИ до уровня центра не только правовой, но и деловой информации. В настоящее время целесообразно ориентироваться на малый бизнес, частных предпринимателей, т.е. развивать личную инициативу граждан, способствовать их кооперации и взаимодействию. В планах работы ЦПИ – информационная поддержка и практическая помощь пользователям в вопросах по защите прав потребителей. Так, в августе текущего года была организована акция «Потребительские знания в каждую семью», которая прошла в формате общественной приемной. Консультации давали юристы

общественных организаций по защите прав потребителей.

Одной из важных категорий пользователей центра являются ветераны войны и труда, чьи законные интересы порой остаются вне поля зрения других социальных институтов. Круг проблем, с которыми они обращаются к нам, чрезвычайно разнообразен. И все же лидируют вопросы, связанные с разрешением споров имущественного характера (раздел общей собственности, возврат

Самые сложные запросы – это запросы от рядовых граждан, связанные с обеспечением социальных прав: о пенсиях, предоставлении пособий, субсидий, льгот, компенсационных выплат и многие другие. Для них чаще предоставляются источники печатных публикаций документов, а также имеющиеся разъяснения, комментарии для последующей работы в читальном зале, так как работа с печатным изданием более удобна.

имущества, возмещение убытков, устранение препятствий к пользованию имуществом), вопросы начисления, расчета, перерасчета пенсий, предоставление льгот. Эта категория граждан находит в нашей библиотеке реальную помощь в решении своих проблем.

Для посетителей ЦПИ действует «Картотека быстрого реагирования», где собирается информация по актуальным вопросам налогообложения, льготам и компенсациям.

Самые сложные запросы – это запросы от рядовых граждан, связанные с обеспечением социальных прав: о пенсиях, предоставлении пособий, субсидий, льгот, компенсационных выплат и многие другие. Для них чаще предоставляются источники печатных публикаций документов, а также имеющиеся разъяснения, комментарии для последующей работы в читальном зале, так как работа с печатным изданием более удобна. Для пенсионеров с 1 по 30 октября, к Дню пожилых людей, была проведена акция «День добра», в течение этого времени копирование документов из электронной базы «ЗАН» осуществлялось бесплатно.

Посетители Центра – в большинстве взрослые, зачастую пожилые люди. Но мы стараемся повысить правовую культуру и подрастающего поколения. Для этого в ЦПИ есть специальная программа «Школа правовых знаний для подростков», ориентированная для детей из коррекционных интернатов и школ города. Темы мы выбрали «подростковые», в соответствии с их возрастом. Например, «Я - гражданин Казахстана», «Скажи наркотикам

нет!», «Ты имеешь право...», «Не только права, но и обязанности». Мы проводим четыре урока в год для разных групп детей. В качестве педагогов выступают специалисты по делам несовершеннолетних, представители департамента по защите прав детей СКО, детские психологи и врачи.

Центр правовой информации ОУНБ им. С. Мукарова является методическим центром для ЦПИ центральных районных библиотек области. Работники центра областной библиотеки проводят

мастер-классы, семинары, тренинги, практические занятия для руководителей ЦПИ районных и сельских библиотек области.

Центр оказывает следующие услуги пользователям: предоставление ПК для работы с правовыми базами данных, сопровождение поиска документов консультацией библиографа, выполнение библиографических запросов, прием и выполнение запросов по телефону или электронной почте ВСС, регулярное информирование абонентов о новых поступлениях правовых документов по запросу ...

Основным направлением работы ЦПИ является информационная работа. Центр занимается индивидуальным и групповым информированием. 34 абонента получают информацию по 36 темам: развитие экономики в РК, защита прав детей, профориентация, борьба с наркоманией и т.д. Среди абонентов - Департамент по защите прав детей СКО, Общественное объединение «Центр поддержки женщин», ЕС колония 164/3, Коновалов И.А. (оказание консультаций инвалидам, защита их прав) и многие другие. Все материалы они получают на свой электронный адрес в виде информационных листков и списков, либо срочную информацию по телефону.

Центр правовой информации — это динамично развивающаяся структура, которая стремится соответствовать вызовам времени и специфике местных потребностей, правовое просвещение граждан, содействие защите их прав и свобод является приоритетным направлением работы центра.

Куралай АЛТЫНБЕКОВА,
Алматинская областная
библиотека им. С.Сейфуллина

Библиотека – центр духовной жизни Жетысу

Областная универсальная библиотека им.С.Сейфуллина является главным культурно – информационным учреждением Алматинской области. Ежегодная посещаемость библиотеки составляет свыше 100 тысяч читателей, которых обслуживают 5 специализированных залов, объем книговыдачи превышает 300 тысяч книг. Сайт библиотеки Bibseyfii_tald@mail.ru обеспечивает организацию доступа к информационным ресурсам.

Стратегическими приоритетами в деятельности ОУБ являются комплектование фондов и обеспечение сохранности фондов; качественное библиотечно – информационное обслуживание читателей; развитие и внедрение новых информационных технологий и т.д.

В Программе «Читающий Казахстан», рассчитанной на 2010-2013 годы, определены основные задачи приобщения населения к чтению, как к одному из важных составляющих духовного и интеллектуального прорыва нации. Это развитие традиции семейного чтения; расширение репертуара чтения путем ориентации издательской отрасли на выпуск привлекательной для чтения литературы (занимательной, научно-популярной, художественной, интерактивной и др.); вовлечение СМИ в процесс привлекательности чтения; использование новых технологий в популяризации чтения и т.д.

В рамках реализации программы по приобщению к чтению библиотека одним из приоритетных направлений работы определяет активное включение в процессы автоматизации и информатизации общества. Создание отечественных программных продуктов автоматизированных библиотечно – информационных систем и объединение библиотек республики в единую компьютерную сеть – казахстанскую автоматизированную библиотечно – информационную систему (КАБИС) способствует обеспечению читателей наиболее полной и оперативной информацией.

На сегодняшний день в библиотеке данная программа работает в модулях: КАБИС «Каталогизатор», КАБИС «Регистрация читателей», КАБИС «Поиск и заказ» и т.д.

Организация и проведение книжно – иллюстративных выставок является одной из важных услуг, предоставляемых читателям. Опыт работы библиотеки по организации выставок отражается на содержательности и оформлении. В выставочной работе значительное внимание уделяется актуальным проблемам социальной, политической, экономической и культурной жизни страны.

В ОУБ проводятся тематические и календарные выставки. В 2012 году были организованы выставки «Ұлы Дақаның ұлы тұлғалары», «Мәдени мұра – асыл қазына», «Әзендер өрнектеген Жетісүйім», «Әлем тынысы», ряд выставок, приуроченных к Дню Независимости «Арманы асқақ қазақ елі», «Қазақстан. Тәуелсіздік. Бірлік». К 100-летию Д.А.Конаева проведен вечер памяти на тему «Заманыңң заңғар тұлғасы», развернута книжно – иллюстративная выставка «Тұғыры бік тұлға». Издания, экспонировавшиеся на выставках, активно использовались посетителями. В читальном зале отраслевой литературы организован открытый доступ к книгам, изданным по программе «Мәдени мұра». В целях информирования читателей о новых поступлениях в отделах ОУБ действуют выставки новых книг.

Мероприятия, проводимые областной библиотекой, освещаются в областных газетах «Жетісу», «Огни Алатау», в программах областной телекомпании «Жетісу». Совместно с Жетысуским государственным университетом имени И.Жансугурова проведена презентация книги С.Нургисаева «20 жыл – Тәуелсіздік қызыметінде», которая является первым изданием, посвященным развитию государственной службы Алматинской области.

Сотрудники библиотеки приняли участие в презентации фотовыставки «Редкие фотографии Мукагали», посвященной гению казахской поэзии Мукагали Макатаеву. Автор фотопортретов, талантливый фотограф, фотокорреспондент газеты « Жетісу» Женис Үскабай отметил, что любовь к творчеству М.Макатаева стала основным моментом в претворении идеи организации выставки. Целью

ее автор считает раскрытие посредством фотоискусства созидательной силы творчества поэта и стремление проследить за биографией становления и роста поэта, как личности и гражданина. По инициативе организаторов просмотр фотопортретов был озвучен «живым голосом» поэта. Особенно искренне и трогательно зазвучало слово Мукагали в исполнении юных чтецов - победителей конкурса «Мұқагали оқулары» Макпал Кадылбек, Жамили Жаксылыковой, Мадины Оспановой.

Мероприятия ко Всемирному Дню книги и авторского права проводятся с участием специалистов областного управления культуры, с привлечением издателей, в том числе издательских центров высших учебных заведений, выпускающих труды и монографии преподавателей, и книготорговых организаций города. В рамках мероприятия читатели встретились с А.Жаксылыковым, известным широкому кругу читателей, как автор популярного романа - трилогии «Сны окаянных». Также в этот день состоялась презентация журнала «АМАНАТ» с участием главного редактора журнала, известного писателя Р.Сейсенбаева. В фонд библиотеки были подарены журнал «АМАНАТ», книги «Книга Мудрости», «Сүйінбай», «Асыл Қазына». В ОУБ заключаются авторские соглашения о предоставлении библиотекам права создания электронных копий книг, внесении их в электронный каталог и на сайт библиотеки. Известные жетысуские авторы А. Үскабай, К. Кайранбаев, А. Арин, Т. Гумар одними из первых представили свои произведения для создания э-копий и размещения на сайте.

Современные информационные технологии, новые вызовы времени предъявляют современные требования к организации библиотечно – библиографической работы, расширяются функции библиотек, меняется их роль в обществе. Изучая опыт коллег через публикации в профессиональных изданиях, создавая систему для обмена идеями и опытом, принимая активное участие в мероприятиях, мы работаем для повышения продуктивности деятельности главной библиотеки Жетысуского края.

Библиотека

СКВОЗЬ ПРИЗМУ ВРЕМЕНИ

Салима АЙТМАНОВА,
директор научной библиотеки
Кокшетауского государственного
университета им. Ш. Уалиханова

«Библиотека – необходимое дополнение к университету.
Более того, обучение – только ключ, которым открывают
двери библиотеки».

А. Моруа

Ж

аша библиотека, которая является не только хранительницей книг, но и источником знаний, информационным центром, отмечает свой 50-летний юбилей. 50 лет – относительно не большой отрезок, тем не менее, даже краткий экскурс в историю библиотеки дает представление об ее социальной значимости. Это не архивные изыскания, не результаты научных исследований, а живые, воплощенные на бумаге слова, услышанные из уст ветеранов, воспоминания, ранее опубликованные в печати, материалы из отчетов. Невозможно представить жизнь человека без книги, но особенно велика ее роль в жизни людей, которые получают в стенах университета высшее образование, впоследствии становятся специалистами и трудятся во благо и процветания нашей страны.

Открытие в 1962 году Кокчетавского педагогического института имени Ч. Валиханова имело большое значение как для республики в целом, так и для города в частности. Призванный содействовать удовлетворению потребностей региона и страны в профессиональных кадрах, Кокшетауский государственный университет сложился как классический вуз, где велась подготовка специалистов по некоторым специальностям дневной и заочной форм обучения. История создания библиотеки также началась с 1962 года. Книжный фонд в первые годы открытия состоял всего из четырехсот книг, были отдельные помещения для абонемента и читального

зала. Литературу собирали по крупицам. Учебники приходилось выдавать по талонам. Поэтому основной задачей первой заведующей Кульяш Мынбаевны Мынбаевой, которая возглавляла библиотеку с 1962 по 1966 гг., было активное пополнение фонда.

Первые сотрудники библиотеки Иконникова Галина Павловна, Егорова Элеонора Иосифовна, Тассова Сифат Серикаевна, Жагипарова Казиза Жагипаровна комплектовали фонд, обслуживали читателей, проводили массовые мероприятия.

С 1967 по 1983 гг. библиотекой заведовала Зосименко Татьяна Степановна. В это время были открыты отделы обработки литературы и библиографии. Штат сотрудников библиотеки увеличился. С 1963 по 1989 гг. заведующая «Домом учителя» Якушова Клара Ивановна оказывала помощь в обеспечении литературой учебного процесса в студенческом общежитии.

В 1984 году библиотечный фонд перевели на десятичную классификацию таблицу ББК. В 1996 году при объединении трех высших учебных заведений: Кокшетауского педагогического института, филиала Целиноградского сельскохозяйственного института и филиала Карагандинского политехнического института была создана единая Научная библиотека КГУ им. Ш. Уалиханова. Добрый словом вспоминаем тружеников библиотеки, которые способствовали становлению и развитию учебной библиотеки. Это Зосименко Татьяна Степановна, Жагипарова Казиза Жагипаровна, Егорова Элеонора Иосифовна, Бобровицкая Лидия Алексеевна, Мукашева Жанат Кокешевна, Сеилова Баян Тельмановна, Шайкенова Майнур Ескендировна.

Особый вклад в развитие библиотеки вложила Кусанова Мадина Каримовна, проработав библиотекарем, заведующей библиотекой более сорока лет. За многолетний труд и добросовестное отношение к библиотечной деятельности в системе образования не раз была поощрена почетными грамотами. 1996 год - это год присоединения к библиотеке педагогического института библиотек вышеназванных филиалов. До соединения с нашей библиотекой филиал Карагандинского политехнического института передал свой фонд в свою учебную библиотеку г. Караганды. Библиотека КФЦСХИ – сейчас это библиотека агротехнического института им. С. Садвакасова, где функционируют три отдела: абонемент, читальный зал и электронный читальный зал.

На сегодняшний день библиотека университета расположена в 4-х учебных корпусах и в 2-х общежитиях, всего 11 пунктов выдачи: три абонементных отдела, шесть читальных залов, отдел комплектования и обработки литературы, информационно-библиографический отдел, электронный зал. Библиотечные фонды для обслуживания пользователей максимально приближены к месту обучения студентов: в каждом корпусе университета имеется учебная библиотека или читальный зал.

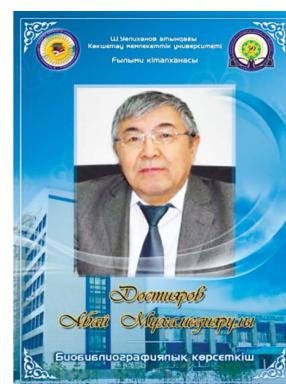
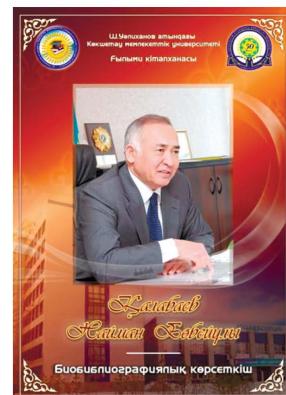
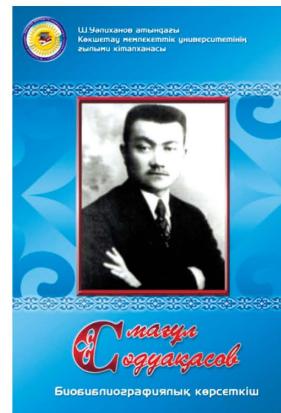
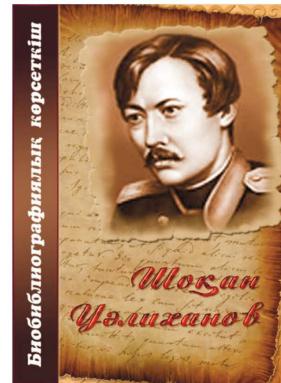
Библиотека КГУ им. Ш. Уалиханова сегодня – это более 750 тысяч экземпляров книг, из них 225 тысяч книг на казахском языке, около 70 тысяч экземпляров периодических изданий. Ежегодный прирост фонда составляет 7%. Пользователями библиотеки являются 7000 студентов и преподавателей университета. Кадровый потенциал нашей библиотеки очень высок: 90% сотрудников имеют высшее образование, в штате 29 человек.

Основным приоритетом библиотеки университета является формирование книжного фонда. Ежегодно фонд пополняется более 18 тысячами книг, журналов, документов.

В связи с переходом на кредитную технологию обучения, регулярно поступают и учебно-методические комплексы. Система образования динамично обновляется: появляются новые формы обучения, внедряются современные стандарты. Модернизация образования требует перестройки многих сфер, в том числе и вузовских библиотек. Поэтому библиотека КГУ им. Ш. Уалиханова стремится постоянно повышать качество обслуживания читателей. Предлагает новые формы и виды информационных услуг, способствующих развитию инновационного образования: создание оптимальной информационной среды для пользователей; развитие собственных информационных ресурсов на государственном языке; расширение спектра всевозможных информационных и библиотечных услуг.

Работа библиотеки сегодня немыслима без автоматизации библиотечных процессов. Из предлагаемых программ мы выбрали автоматизированную библиотечную информационную систему «Кабис», которую установили в апреле 2012 г., и с первых дней автоматизировали такие процессы, как обработка и каталогизация документов, оформление подписки на периодические издания, информационно – библиографическая деятельность, планирование и отчетность. Отрадно, что студенты и преподаватели будут осуществлять поиск в электронных каталогах нашей библиотеки, не выходя из дома, из любого уголка нашей страны благодаря web-модулю, а также посредством системы началась организация работы по виртуальной службе и электронной доставке необходимых документов.

На Web-сайте научной библиотеки КГУ им.Ш. Уалиханова <http://www.kgu-library.kz>, который размещен на общем университетском сайте www.kgu.kz, наши пользователи имеют возможность получить любую информацию о библиотеке, воспользоваться электронными образовательными ресурсами, а также по ссылке выйти на электронный каталог библиотеки.

Зал электронных информационных ресурсов представляет:

- Электронный каталог фонда библиотеки: БД книг; БД периодических изданий; БД статей из периодических изданий; БД работ преподавателей и студентов КГУ им. Ш. Уалиханова;
- База данных, доступные через интернет;
- База данных на на CD и DVD;
- Полнотекстовая БД «Вестника КГУ им. Ш. Уалиханова».

Ведется аналитическая распись статей из периодических изданий. Ежемесячно электронный каталог пополняется примерно 100 записями.

В 2012 году библиотека университета КГУ им. Ш. Уалиханова приняла участие в Международном фестивале творческих проектов «Читающая Евразия», посвященной 100-летию ученого и мыслителя XX века Л. Н. Гумилева, в конкурсных программах «Лучшая творческая работа», «Лучшая библиографическая работа».

В рамках проведения 50-летия университета им. Ш. Уалиханова библиотекой проделана огромная работа. Так, в течение 2012 года были выпущены

рекомендательные библиографические указатели литературы «Шокан Уалиханов», «Смагул Садуакасов», «Научные труды ученых Кокшетауского государственного университета им. Ш. Уалиханова»; персональные библиографические указатели 23 докторов наук; мультимедийные методические пособия «Шокан Уалиханов: наследие и современность», «Пассионарий Лев Гумилев»; путеводитель «Научная библиотека Кокшетауского государственного университета».

КГУ им. Ш. Уалиханова совместно с библиотекой университета проводит немало мероприятий, среди них международные научно-практические конференции, ежегодные Валихановские чтения, литературно-музыкальные вечера, презентации книг, круглые столы, открытые просмотры литературы, беседы, обзоры литературы. Все мероприятия, проводимые университетом, не обходятся без библиотечных выставок.

Библиотека тесно сотрудничает со средствами массовой информации. Мы делаем все возможное, чтобы занять достойное место среди библиотек вузов.

Вадим СТЕПАНОВ,
Мәскеу Мемлекеттік Медениет және өнер университеті
Электронды кітапханалар, ақпараттық жүйе және тех-
нологиялар кафедрасының профессоры

ЦИФРЛЫ КОНТЕНТТИ РЕСМИ ТАРАТУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ КІТАПХАНАЛАР: ӘҢГІМЕМІЗДІҢ ЖАЛҒАСЫ (сын-ескертулерге жауап)

Мақаланы талдауға қатысқандарға (Библиотеки в системе легального распространения цифрового контента // Современная библиотека. – 2011. – № 6), «Современная библиотека» (http://sbiblioteka.blogspot.com/2011/09/blog-post_26.html) журналының блогына талдау-түсініктеме қалдышып, 2011 жылғы қараша айындағы Либком және ЕВА конференциясы аясында ұйымдастырылған дискуссияда, сондай-ақ 2011 жылғы 16 желтоқсандағы МУБИНТ өткізген «Шагреневая кожа библиотечного пространства» тақырыбындағы вебинар барысында (вебинар жазбасы – <http://connect.mubint.ru/p11915820>; талқылаулар – http://sbiblioteka.blogspot.com/2011/12/blog-post_16.html) пікір айтқандарға шексіз алғысымды білдіремін.

Бұл материалдың мақсаты – маңызды деген сын-ескертулерге жауап беріп өрі топтастыра отырып, талқылаулар нәтижесін шығару және кейінгі қызметті жоспарлау.

Талдау-түсініктемелер саны мен сұрақтардың көбеюі мениң мақалам мен баяндамамда көтерілген цифрлы ақпараттық коммуникация жүйесіндегі жылдам құрылған жағдайдағы кітапханалардың күнкөрісі тақырыбына көсіби кітапханалық ортада көніл бөлмегендердің көп емес екеніне көз жеткізді. Анығында, қазір ғана тыңдаған баяндамаға арналған блог пен талдау-түсініктемелер жанры да айтылған идеялар-

ІТ КІТАПХАНАЛАРЫ

ды нақты талдауға қарағанда көбіне эмоциональды қабылдауға негізделген, дұрысында спонтандық реакция деп шамалаймын. Сондықтан да ой-пікірлердің басым бөлігі талқыланған ұсыныстармен аса байланыссыз, эмоциональды бояулы мәлімдемелерге жиі қатысты болып жатады. Ал авторлары көбіне баяндаманы жете зерттемейді, сейте тұра жанқулерге қысынсыз қаһарын төгеді.

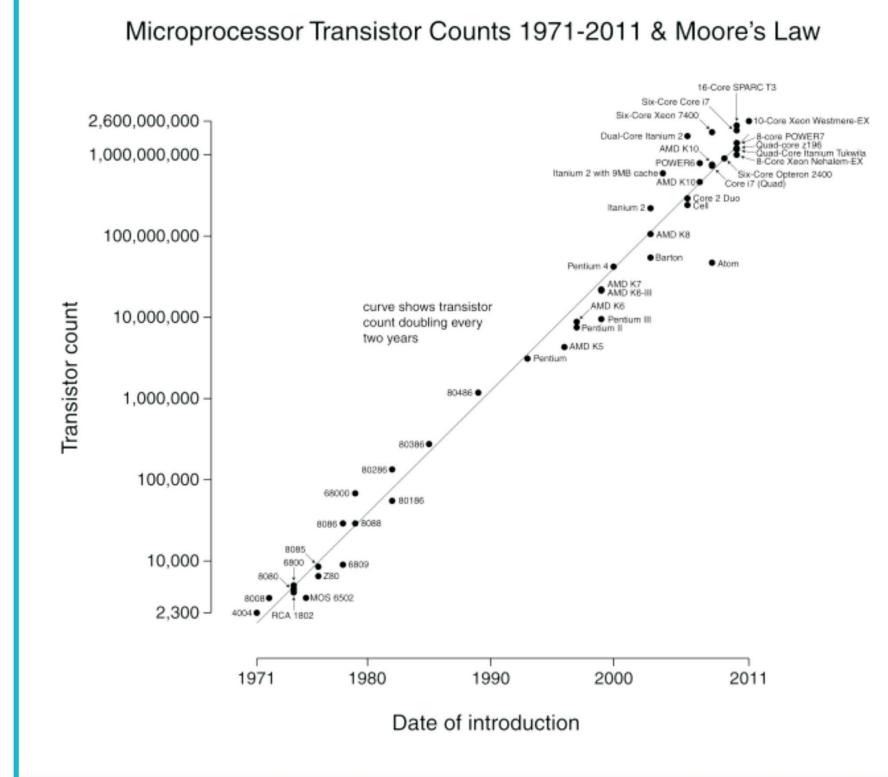
Бұларға өзгеше қарсылық көрсету түйікталған тілекті тез әшкерең, ақпараттық коммуникация жүйесінде жаппай даму шегінде кітапханаларды жоюға талпыныс жасау әрі орын алып жатқан техникалық өзгерістердің мән-маңызын азайту болып саналады. Сонымен, мәселен, «материалдық даму тенденциясын 100% рухани дамуға ауыстыруға болмайтынымен анықталады. Бұл салыстыруға келмейтін құбылыс, дегенмен кітапхана рухани өмірге қатысты мекеме – есептеуіш техникалар өндіретін зауыттарды дамыту заңына бағынбайды (мұнда және әрі қарай да түсініктеме авторларының орфографиясы сақталады)». Бұрынғы секілді, «бірінен екіншінен көшү, өзірге ... еліміз үшін, кітапханалар үшін жартылай электронды дәүірден басқасына, барынша жоғары деңгейге ауысу, он жылда ғана орын алмайтынымен» мәлімделеді. Сондай-ақ комментаторлар бас қаладағы және еліміздің алыс аймақтарындағы техникалық прогресске енү деңгейлерінің де айырмашылықтарын ескертеді.

Мәскеу мән сібірлік тайгадағы поселкенің, Ресейдің орта белдеуіндеңі штаттан тыс аудан орталығы мен қара теңіздің үлкен курортты қаласы тұрғындарының тіршілігі мен техникалық жарактандырылу деңгейінің айырмашылықтарын жоқа шығару орынсыз. Соған қарамастаң, мұндағылардың тұрмысы техникалық прогресстің кезекті жетістіктерімен көлетін өзгерістерге тендей бейім-

делген. Радио, телевидение, үялы телефондар, қазіргі – Интернетке енү мен электронды мәтіндерді оқуға арналған құрылғылардың таралуы мысалымыздың дәлелі болуы мүмкін. Шындығында, астанадағы және шет шалғайдың технологиялардың інгізу қарқыны әр алуан, айырмашылық ретінде түрлі аймақтағы құнқорғыс қарқыны мен кіріс деңгейі де саналады, алайда техникалық жаңалықтардың енгізілуімен келген зандалықтар мен зардалтар кез келген тілті аймақ орталығынан қашықтағыларға да ортақ.

Цифрлы технологиялардың таралу қарқының талдау барысындағы өте-мәте маңыздылық жүзеге асырылып жатқан өзгерістерге екіншілік-тің үдей түсіүмен түсініріледі. Бұл әр түрлі цифрлық құрылғылардың құндық сипаттамасы мен техникалық параметрлерін қоса алғанда бәріне де қатысты болады. Аса ірі трансұлттық корпорациялар ай сайын жылдам әрекет ететін, оперативті әрі ұзақ уақыттық жады, экранның рұқсаты, автономды жұмыстардың ұзақтығы және басқа да параметрлер бойынша көптеген көрсеткіштерімен қоса миллиондаған құрылғыны нарықта шығарады. Бұл таңғалатын жайт емес, өйткені барлық цифрлы приборлардың негізінде процессор жатады, мұның дамуы міні 45 жылдан аса «Мур Заңымен» айқындалады. Осы «заң», оның қолданысы көрсетілгөн кестемен суреттеледі, транзисторлардың процессорларын құраушылар қатарын бекітеді, орта есеппен әрбір екі жылда екі есеге көбейеді. Сәйкесінше процессорлардың келесі буынның қуаты да арта түседі.

Дереккөзі: Moore's law // Wikipedia
(en.wikipedia.org/wiki/Moore%27s_law)

Сәйкесінше, егер мәлім етілмесе төле-тендік тенденциялары өзге цифрлы құрылғылар көрсеткіштерін зерделеу барысында да байқалады. Теменде келтірілген кестеде жеке компьютерлердің ұзақ мерзімді жадын үлғайту (Гигабайттағы диски сыйымдылығы) жылдар бойынша сипатталады.

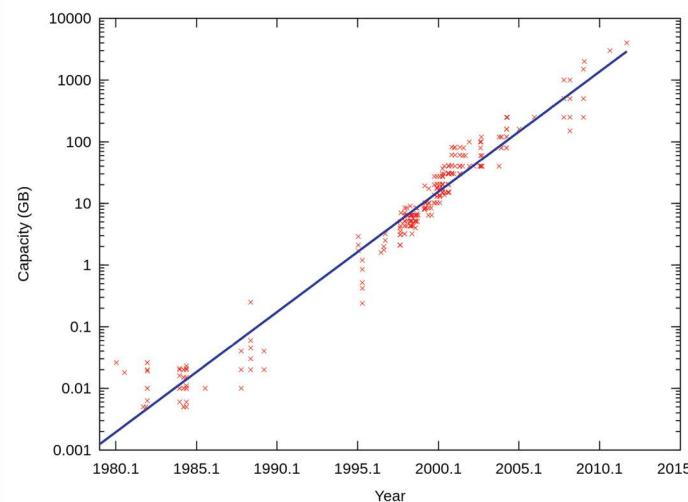
Дереккөзі: Moore's law // Wikipedia (en. wikipedia.org/wiki/Moore%27s_law)

Техникалық мүмкіндіктердің үдерісі толастамаған жағдайда, өнімдер құны өспейді; тұрақты болып қала береді, ал алдыңғы жылдардағы модельдерқатарынан есеге дейін түсіп кетеді. Кебінесе Азия аймағында орналасқан осы замандық өндірістік желілер, құрылғыны «мөрлеу» сезінің дәл мағынасындағы жағдайда, анығында, адамзатты арзан ақпарат құралдарымен жабдықтау жөнел әрі жылдам жүреді.

Даму қарқынының қүшесіндең ғаламдық компьютерлік желілер көрініс ала береді. Интернет-пайдаланушылар қатары қызу есімін жалғастыра береді. Ресейде бұлардың үлесі жалпы халықтың 45%-зын құрайды, бұл өсім, өн алдымен, шет аймақтарды қосу есебінен келіп шығады – бүгінде Интернетке қолжетімділік кешегі тұрақты телефон байланысы да болмаған елді-мекендерде пайда болуда. Кейінгі кезеңдердегі негізгі тенденцияга желісіз енудің кең таралуы жатады, ал басты үміт 2012-2015 жылдардағы желісіз байланыстың жаңа стандарты – LTE өнгіліумен байланысты, ал бұл ақырыңы тұтынушыны да секундына 30 км-ге дейінгі қашықтықта 20-30 Мбит шамасындағы тұрақты каналмен қамтамасыз етеді.

Сипатталған тенденциялар, сондай-ақ жоғары технологиялар индустриясындағы лабораториялық зерттеулер анализі адамзаттың еркениеттік революция табал-

Келтірілген цифрлар 2015 жылға қарай кез келген жеке құрылғыда 10 терабайттық жады пайда болады деп күтүте негіз береді. Бүгінде, салыстырар болсақ, мұндай жады мәлшеріне дата-центрлердегі (ақпараттарды сақтау орталықтарындағы – ред.) алып серверлөр ғана ие болып отыр.

дырығында тұрғанына көз жеткізуге негіз береді¹, мұның негізінде адамзаттық ақпараттық коммуникация желісінің толығымен қайта туындауы жатыр. Ақпараттық инфрақұрылымдардың жаңа құбылысы компьютерлік желілердің қолданыс аймағында пайдаланушылардың тұрақты табылуымен байланысты болып, сол арқылы әрбіреуіне қолданыстағы цифрлы құрылғыларды қарапайым әрі арзанға қайта өндіріп, таңдалған контент жеке-жеке трансляцияланады. Барынша айқын көріністің бірі ақпарат үйімдарының өзге де сапалы принциптеріне қарай болып жатады, мәселең, телевидение, радио және баспа түріндегі БАҚ-дағы толық конвергенция (өзара сіңісу): әрбір пайдаланушының нақты, жеке жаңалықтар арнасы болса, мұндағы

аудио-видео тасқындардың барлық түрі мәтін, графика және анимация біртұастықты құрайды.

Цифрлы технологияларды дамыту бағытын, үдерісі мен қарқының үғыну кітапханалардың «бірнеше онжылдыққа» емес, тіпті төрт-бес жылға да қоры қалмайтынына көз жеткізеді, ейткени нақ сол мерзімде жаңа ақпараттық инфрақұрылым біржолаға қалыптастырылған тиіс, мұндағы кітапханаларға, егер қазір ешқандай қамданбаса, орын да табылмайды. Сондықтан да «біздің ғасырымызға жеткілікті» деген стильде кеңіл жұбату тіпті жаралмайды және тереңдетіле жүргізіледі, бұлай болмаса кітапханалық жағдаяттарға оңай емес.

Талқылау барысында басы ашылып, кең таратылған екінші жаңсақтыққа кітапханалардың

ІТ КІТАПХАНАДА

бірыңғай баспа басылымдарымен тенденстірілуін жатқызамыз. Сипатталған ой-пікірлер мынадай: «Қағаз түріндегі кітап нысанға, затқа, артефактіге айналып, кітапхана музей болуы мүмкін», ал «мейлі кітапханаға кітапты шын сүйетіндер ғана келсін делік. Олардың қатары көп емес, бірақ бұлар болады гой». Бұл қарсылық тек эмоцияға негізделіп, алайда нағыз кесіби ортадағы кәдімгі кітаптың құндылығы туралы түсінікпен бірге әрі жалған жаздырылғаны түсінікті.

Мұндан жағдайда құрметті оппоненттер түгелдей тұрақты өзгерістер үйірған диалектиканың іргелі заңы, аз-кем де емес, мұлде қабыл алынбайды. Кітаптар тарихын айрықша зейінмен зерделеу мынадай нақты мәселені шешуге алып келеді: адамзаттың цифрлы технологияға қарай көшү кезеңінде басқаша болу мүмкін бе? «Кітаптың мәңгілігі» жайлы мәселенің дұрыс қойылуы мұның мазмұны мен түрінің де бөлінісін ұғындырып береді. Кітапта түр-түрпатқа қарағанда идея анағұрлым маңызды деп танылады; автордың ойы мен иллюстратордың шеберлігі, ал осылардың мазмұны мынадай материалдық жеткізгіштерде көлтірілген жәке компьютердегі немесе арнағы ридердегі қайта өндірілген электронды мәтінде, қағаз қолжазбада нө кітапта, пәрғамент паралында, жібек кездемеде, папирос шынышында, саз, балауыз немесе қорғасын тақталарда. Уақыт ағынына қарай кітаптардың кескін-келбеті де үздіксіз өзгеріске ұшырап, уақыт талабымен үнөмі үйлесім тапты. Қағаз кодекс түріндегі кітаптардың көптеген түрлері болған-ды, ал көлөшекте, деуір талабы мен мүмкіндіктеріне толық жауап беретін басқа да форматтар дүниеге көлөрі күмәнсіз. Бүгінде кітап (кеңірек алсақ – баспасаң) әткенге ғана сіністі болып санала-

ды. Кескін-келбеті де кезекті рет өзгеріске ұшырады. Адамзаттың ақыл-ойдың тенденсіз туындылары мәңгілік мән-маңызға ие, егер тұтастай тәуелділік болса, жеткізгіш түрлеріне қатыстылық кеміді. Осыған байланысты маңызды мәселе: кітапхана қоғамдық институт ретінде тек белгілі бір қалыптағы кітаптармен жұмыс жасауға бағытталған (бұл жағдайда – кодекс түрінде), немесе интеллектуалдық мән-мазмұн арқылы іс-қимыл жасауға қабілетті, анығында – сол білімді бекіту формаларының тарихи дамуының қазіргі кезеңіндегі өзектілігіне қатыссыз тұтас адамзаттық білім нәтижелерін үйімдастырумен айналысады. Егер өзінің өткен өмірін кітап қалыбымен бекем бекітсе – оның орны – қайғы-мұңсыз – тарих тасасында, пошта бекеттерімен, мұржа тазалаушылар артепімен, қауырсын қалам шығарушы шеберлермен және осылар төрізді мекемелермен қатар көріні үйінде.

Егер кітапхана жалпы адамзаттың интеллектуалды өлеуетін бірлестіріп, бағалайтын әрі пайдаланушыға ақысыз ұсынатын жағдайда болса – ол ақпарат жеткізу түрлерінің өзгергеніне қарамастан қажет болады.

Осы мәселедегі кесімділік – кітап – кітапхана қызыметінің негізгі нысаны саналатын дөл бүгінде өтепете маңызды болған – адамзаттық өркениет талаптарының жаңа деңгейіне сәйкесу үшін кезекті рет өз формасын өзгертеді. Статистикалық есептердің бәрі де кітаптардың көп-көптен арнағы ридерлік немесе планшеттік компьютерлерде қайта өндірілген компьютерлік файлдар формасына қарай

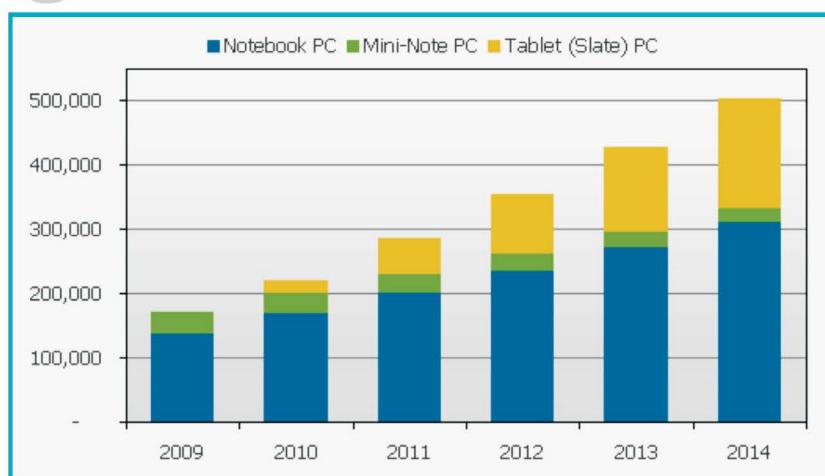
көшетінін дәлелдейді. Файлдар түріндегі кітаптар барынша маңызды болып табылатын күнның тәмендігі, сақтау ықшамдылығы, мәтін бойынша іздестіру мен көшіру мүмкіндіктері, шрифт мәлшерін өзгерту, мәтіннің айқын да көреғарлығы секілді бірқатар басымдықтарға ие. Оқырмандардың маргиналдылығы мен белгі қой қабілеттілігі іспетті қасиеттер үміт қалмайды.

Жыл сайынғы жеңіс электронды кітаптардың нарықтағы үлесіне тиіп келеді. Бұл жағдайда АҚШ үлгісі кең көрініске ие, мұнда 2011 жылғы ақпандарды Америка баслагерлері ассоциациясының мәліметтері бойынша АҚШ-дағы электронды кітаптарды сату көлемі түнғыш рет дәстүрлі кітаптарды сату мәлшерінен асып түсті әрі осы тенденция ай сайын есіп келеді.

Цифрлы формадағы кітаптар нарығының есімі толастамайды, ал айтартықтай деңгейде окуға арналған құрылғылар – ең алдымен, планшетті компьютерлер өндірісін үлгітүға жағдай жасалуда. Тәмендегі кестеде көлтірілгендей, алдағы жылдарда планшетті құрылғылар нарығының есімі еселеңе түседі деп күтілуде. Бұл шындығында 2014 жылға қарай аталған өнімдер нарығы түпкілікті тойызыатынына алып келеді, содан соң пайдаланушылардың басым бөлігі электронды мәтіндерді окуға көшеді, осылайша, қағаз түріндегі басылымды окудан бас тарта бастайды.

Айтылғандардан анықталатыны, егер сол уақытқа дейін алдыңғы баптарда ұсынылған шараларды қолданбасақ, электронды мәтіндерді окуға жаппай көшу кітапханаларға өтө кері өсерін ти-

¹ См. Карачинский, Анатолий. «Мы стоим на пороге цивилизационной революции» [запись интервью Евгения Альбац] // The New Times.- 2011.-№ 44-45 (229) 26 декабря.- (http://newtimes.ru/articles/detail/48459). Проверено 25.01.2012

DisplaySearch компаниясының 2011 жылғы 7 ақпандың жарияланған мобилді жеке компьютерлер нарығының дамуы жөніндегі мәліметтері. Тігінен миллион данамен көрсетілген (displaysearch.com/cps/rde/xchg/displaysearch/hs.xls/110207_displaysearch_forecasts_200_y_y_growth_for_tablet_pcs.asp).

гізеді. Ал егер нөрсөні өз атаямен атаса – бүл бұларды біржола тоқтатады, өйткені кітапханалар ақпараттық коммуникацияның жаңа жүйесіндегі қажетсіз бөлім болып шығады. «Экраннан оқу – ете зиян» түріндегі дәлел-дәйектер жөне парақ сыйдырының сиқыры мен «Воробьевинов ешқашан да қол созбаған» стилінде (дәл мағынасы – ешқашан да электронды мәтінге қол созбаған) соңынан қабылданған жаңа полиграфиялық бояулар ісін түсіну өрі қарай қарастырылмайды. Құрметті әріптестер, әдебиетті оқыныштар, планшетті құрылғылардың техникалық сипаттамаларын қарастыруда, олардың құнының эволюциясын қадағалауды, алдағы жылдардағы нарқын жете зерделеуді енбекке есептеменіз (<http://www.tablet-news.ru/novosti/v-2011-godu-ozhidaetsya-200-rost-proizvodstva-planshetnyx-pk.html>; <http://expert.ru/expert/2011/46/tonkij-podhod>; <http://pro-books.ru/sitearticles/9323>; <http://business.compuventa.ru/672490> және т.б.). Сайып келгенде, соңғы үл-

гідегі планшетті компьютерлерді қолда ұстай тұрындар. Елең-ескеруініз де мүмкін. Цифрлы неғізде оқуға жаппай көшудің орын алатынын аңғарамыз.

Вебинар барысында сұрақ қойылды, мұның жауабы кітапханалардағы дағдарыс жағдайы – аса курделі халықаралық құбылыс екендігін ұғынуға мүмкіндік береді. Мәселенің мәні АҚШ-дағы жөне европалық ең ірі елдердегі кітапханалар күнкөрісінің себеп-салдарымен қорытындыланды, ал бұларда ресейліктерге қарағанда барынша жоғары технологиялы бірлестіктер қызмет көрсетеді, бірақ, соған қарамастан, жабу жайлы ойға да алмайды.

Ең алдымен, АҚШ пен Еуропаны қоса алсақ, бүкіл әлемде кітапханалардың ұстанымы мен мән-маңызы тәмемдеп келе жатқанын елең-ескеру қажет. Мұның айқын мысалына 2012 жылғы қантар айындағы Америкадағы мектеп кітапханалары қауымдастырының бастамасымен Президент Обамаға жолдаған етініші жата-

ды, бұған мектеп кітапханалары бағдарламаларын сақтап қалу қажеттігі негіз болған, мұның шығының бірсыныра оқу орындарының кітапханаларын толығымен жаппай тұрып, өдөуір қысқарту қажет деп топшылануда.

Үлгі болатыны, 2011 жылғы 7 желтоқсандағы Business Insider сайтында жарияланған тұсаукесерлөр атауы – «1,6 миллиард себеп, Америка тағы не үшін кітапханаларға мұқтаж», (businessinsider.com/public-libraries-statistics-2011-11#public-libraries-experienced-159-billion-visits-in-2009-a-jump-from-their-150-billion-visits-reported-in-2008-1) (мұнда және әрі қарай аударма мен автор мәтіні белгіленеді). Тұсаукесерде 2009 жылы көпшілік кітапханаларға қатысуышылар құрамының алдыңғы жылдармен салыстырғанда 5,7%-ға ескендігі туралы баяндалады. Аса ұтымды айғақтар тұсаукесер авторларының кітапханалардың мән-маңызын сипаттауларына қатысты, 2010 жылы оқырмандар күн сайын кітапханадан орташа есеппен кино және ойындар жазылған 2,1 миллион DVD алған. Алайда, тұсаукесер авторларының айтуыша, «кітапханалар фильмдерден де көп ұсынады». Мәселең, ауылдық жерлердегі кітапханаларда 5000 тұрғынға орташа алғанда 6 компьютерден есептеледі. Бұдан бөлек, бірқатар оқырмандар кітапханаға жұмыс іздестіру мақсатында келеді. АҚШ халқының елеулі еңісі, ең алдымен, қара нәсілді бөлігі, егер шала сауатты демесек те, білімдері шамалы. Бұлар кітапхана пайдалаңушыларының басым бөлігін құрайды, кітапханада оларға рекрутингтік сайттарға түйіндеме толтыруға және орналастыруға көмек көрсетіледі, сондай-ақ жұмыс іздестіруге қатысты басқа да мәселеңдер бойынша кеңес береді. Бұ-

ІТ КІТАПХАНАДА

ған қоса ескертетініміз, АҚШ-да көпшілік кітапханалардың кітапты сатып алу кезіндегі тендер жүйесінің жоқтығы. Осының есебінен АҚШ кітапханалары, ресейлік кітапханалардың басым бөлігінен ерекшеленіп, оқырмандарға әдеби жаңалықтар ұсыну мүмкіндігіне ие болды, яғни оқырмандар сұранысын анағұрлым жақсы қанағаттандырады.

Дегенмен, авторлар презентациясын жалғастыра береді, кеңінгі онжылдықта АҚШ халқының жан басына қарай кітапханалар санының төмендеуі толастар емес. 2010-2011 қаржылық жылдары 19 штат ез кітапханаларында бюджеттің қысқарғаны туралы мәлімдеді. Соның ішінде шамамен төмендеу құрамы 10%-дан асты. Сонымен Америкадағы қала әкімдері алғашқы шаралар қатарында кітапхана қызметкерлері мен жұмыс уақыттарын қысқартуды қарастырады, бұл өлеуметтік қажеттіліктерге деген қараждатты өрі қарай қысқарту қажеттілігі туындаған жағдайда қабылданатын болады². Бұл фактілер цифрлы тәхнологиялардың нақты даму сатылары бойынша қызмет көрсететін қоғамдық жетістіктерге қарай дүниежүзі өлдерінің кітапханаларында кездесіп жатқаны және солай болатын проблемалармен сипатталып, ділмарлықпен дәйектеледі.

Талқылау барысындағы бірқатар мамандардың көзқарасына тоқтапсақ, соған сәйкес кітапхана ақпараттық қызметінен айрыла отырып, басқа көптеген міндеттерді қабылдайды, соның есебінен дербес дамуын жалғастыра береді. «Қалған» міндеттерінің жарым-жартылай тізбегінен жы-

рақта өзіне демалыс, мәдени-ағарту, білім беру, мемориальдық, коммуникативтік және өлеуметтендіру қызметтерін кірістіреді. Ақпараттар ауқымының айналысын үйымдастыру және қамту жөніндегі жұмыстарды «туркыру», сонымен, ойын-сауық, білім беру, оқу-ағарту және басқа да іс-шаралар қатарын кебейтүмен тәнгере рілетін болады.

Кітапханалық тәжірибедегі басқа да міндеттердің мән-мәңзызы арта түсті, сөзсіз, болашақта та орын алатын болады. Алайда, бұлар басты орынды иелей алмайды, ейткені әрбір қоғамдық институтта, кез келген құбылыста бір ғана негізгі қызмет болады (ол негізгі, жүйені құруши, имманент) және соның көпшілігі факультативтік. О. П. Коршуновтің келтірген үлгісі өте нанымды, библиографиялық ақпараттар қызметін талдау барысында (Коршунов О.П. Библиографоведение. Общий курс. — М., 1990. — С. 44-45.), автордың әділетті түрде көрсеткені, мәселен, үтікті пайдаланудың радикулитті емдеуін, шегелей қагу және жүк ретінде қолданылуын қоса алғанда көптеген нұсқалары болуы мүмкін. Алайда үтікті жетілдіру жөніндегі барлық күш нысанның негізгі қызметі – кездеме бүйімдарды үтіктөуді жақсылап атқаруына бағытталады. Басқа міндеттерді орындаға арналған өзге де бүйімдар бар.

Кітапханаларға кез келген міндетті тағы да тіркең қоя беруге болады. Алайда негізгі – ақпараттық міндеті – қоғамдық институт тоқтатылған кезде өзінің тікелей тағдырын жоғалтып, оны толығымен жою немесе басқа

өлеуметтік білімге енгізу жұмыстары жүргізіледі. Кітапханалардың қайта дүниеге келуі, өздеріне басқа да міндеттерді қабылдауды үйғарып, егер бұл мектеп және жоғары оқу орындары (білім беру және оқу-ағарту міндеті), клубтар (демалыс және мәдени-ағарту), музейлер (мемориальдық), картиналар галереясы мен көрме алаңы (эстетикалық және гедонистік) және т.б. түрлідегі тікелей бәсекелестікті тудыратында жағдайда ғана мүмкін болады. Цифрлы ортаның ықпалымен «бесекелестер» тағы да дербес қажеттіліктерін дәлелдей отырып, орындалған міндеттерінің қатарын көңеңтүгे талпыныс жасап, жеке күнкөрісі үшін күресіп, өзгерістерге үмтүлады.

«Современная библиотека» блогында жарияланған пікірлер ішінде Владимир Четверовтың талдау-түсінігі жан-жақтылығымен ерекшеленеді, мұнда, іс жүзінде, қолданыстағы кітапханалық желігে негізделмеген, өліміздің жаңа кітапханалық жүйесі нақты ұсынылады.

Егер бұдан өң негізгісін бөліп көрер болсақ, мұндай жүйе тек қанаттерриториалды-иерархиялық бөлгісі бойынша құрылуды және кітапханалық қорлармен қатар сыртқы сілтемелер (Интернет ресурстардың барлық жиынтығы ескеріліп отырған болуы мүмкін), сондай-ақ «оқырманның жеке жарияланымдары» (осы жолдағы автордың соғы терминінің мағынасы түсініксіз) бойынша да іздестіру жүргізу тиіс. В. Четверовтың ой-пікірінше, оқырман сұранысы кез келген жақын жердегі иерархиялық-территориалды бөлімге – мәселен, қалалық кітапханаға

² В США хуже библиотек дела обстоят только у городских парков, средства на содержание которых подвергаются еще большему сокращению.

емін-еркін жүгініп, сол сұраныс қанағаттандырылмаса, жоғарыға қарай сатылай (облыс, федералды округ, ел, бүкіл өлем, соны) жіберілетін болады.

Аталған идеяларды негізде талдау үшін мәліметтер, есіресе, мұндай жүйенің үйымдық-қаржылық құрылымының суреттемелері жеткілікіз. Сұранысын қанағаттандырыған үшін кім, қашан және қандай принцип бойынша төлемнің нақты кестесін қоса алғанда, талдап тексерудің жүргізілмеуі, осы тұжырымдаманы жанжақты қарастыруға мүмкіндік бермейді. Алайда қарсылық іспетті алдымен ойға оралатындардың бірі – ұсынылған территориалды иерархиялардың қажеттілігіне күдіктену. Құжаттардың цифрлы нұсқаларын сақтаудың бірегей үлттық қоймасын құру өлдекайда тиімді, осылайша еліміздің барлық азаматы сұрау салу құқығына ие болады. Осындай қойманың ролі Ресейде өндірілетін барлық цифрлы контенттің бірегей электронды міндетті данасына иелік етуші деп мезетте үйарылған Кітап палатасына жақын келеді. Сонымен, Кітап палатасының а'ла гипотезалық мекемесі еліміздегі барлық кітапханалық желінің орнын алмастыра алады, осы ретте барлық кітапхана қажетсіз болып қалады да еліміздің бюджетін мүқият үнемдей отырып, көп ұзамай жойылады.

Мұндай жүйе оптималдылық-қа жақын, алайда, қазіргі құбыльыстарды көп өскере бермейді, сол себепті өзге сарайын анық еске салады. Осы талқылауларды тудырган мақалада автор көрі мақсатты – бүгінгі және тіпті

ертеңгі күннің шындығын негізге ала отырып, оған қатысуышылардың өмірлік мүддесінің теңгеріміне негіздей, ақпараттық коммуникация жүйесінде кітапханалар құруды қөздейді.

Пікірталас барысында жасалған барынша маңызды техникалық анықтамалардың бірі «кітапханалық даналарды» көшіруден көрғау нақты оқырман мен ресурстың қолданылу мерзімінің етіп кеткендігі көрсетілген цифрлы «мердің» түр-түрін дереккезіне жазу жолымен кепілдік беру мүмкін еместігімен қорытындыланынды. Сол сәтте бірқатар мамандар толқынды қосымшаны қолданумен қорытылған кітапханалық қорлардың цифрлы қураушыларын толық альтернативті түрде «мерлөп шығуды» ұсынды. Бұл технологияға тән ерекшелік контент өзінің үдайы өндіріс сәтінде, нақты пайдаланушының компьютеріне емес, қашықтағы серверде-толқында жайғасумен қорытындыланады әрі қашықтағы «плеерде» жаңғыртылады. Пайдалануши нақты бір уақытта ресурстың шағын үзіндісіне ғана енүеге мүмкіндік алады, мәселен, мәтіннің ағымдағы беттеріне ғана (оқып отырған уақыттағы). Мұндай тәсіл, басқадан бұрын, мәліметтерді заңсыз тарату мәселесін шөшөді, ейткөн файл тұтастай қашықтағы серверде сақталады, сол клиettік жабдықтарға мәліметтер «сөніммен» ғана беріледі.

Толқынды сервистерді таратудың бірегей шарты – тұрақты сөнімді, тағы да маңыздысы, Интернетке мобилді қолжеткізуін болуы. 2012 жылғы мамырда Мәскеуде LTE (4G)³ хаттамасы бойынша кең белдеулі желісіз қолже-

тімділікті енгізгеннен кейін толқынды технологияларды дамыту нақты техникалық тірекке айналды. Алдағы екі-үш жылда толқынды қосымшалар бүкіл еліміз бойынша мәліметтермен жұмыс жасау барысында басты ағымға айналатындығымен топшыланады, соның есебінен көшіру және ресурстарды заңсыз тарату мәселесі көп жағдайда шешілді нәмесе ақырғы шарамен, шындала тоқтатылады.

Тәжірибе жүзінде талқылауға қатысушлардың барлығы да бірауыздан кітапхана қызметкерлерінің келешектегі өзгерістерге дайын еместігін атап көрсетті. Талдаутасында кітапханалар жаңа міндеттерді орындауға дайын еместігімен қоса, тіпті тіршілік етуі туралы да ойға алмайды». Екінши талдаутасында егер заң кітапхананың пайдасына қарай өзгерген әрі үйымдастыру-техникалық мәселелері шешілген жағдайда, «бәрі де кітапханашы туралы «аналогтық» және «монополиялық» ойлану арқылы ажыратылады».

Мамандарға арналған осы сөздердің туралығы дәлел-дәйектерді талап етуі екіталаі, алайда, бұл жағдайда оқиғаның өзгерісі толығымен кітапханашы қауымдастырының қолында тұр. Біздің күшіміз кітапханалық білім берудің барлық деңгейінде түбегейлі реформа жүргізу: көсиби орта білімнен бастап кадрлардың қайта даярлау жүйесіне дейін. Сонымен, анығы, кітапханалық кадрлар қарым-қатынасындағы ереже күшіне енеді, соған сәйкес еліміздегі кітапханашылардың жалпы саны қысқарып, есесінде бі-

³ 10 мая 2012 года компания Yota начала предоставлять доступ к Интернет с использованием протокола беспроводной передачи данных четвертого поколения для московского региона. Предлагаемая скорость доходит до 20 МГб/с для каждого конечного пользователя (yota.ru/ru/4g).

ІТ КІТАПХАНАДА

ліктілігі және ең маңыздысы, қалғандарының еңбек ақылары үздіксіз есіп отырады.

Пікірталас барысында айқындалған аса күрделі мәселелердің біріне кітапханалар жалпы не үшін керек... секілді сұрақтар жатады. Шындығында – кітапханалар шексіз. Анықты, гипотетикалық Кітап палатасының үлгісінде жоғарыда баяндалғандай техникалық, цифрлы кеңістікте бүкіл елімізге нәмесе тіпті барлық адамзатқа бір ғана кітапхана керек, мұнда әлемнің барлық тілінде цифрлы контент ұсынылатыны ескеріледі. Кез келген субъективті жағдайларға қарамастан әрбір жүйе өздігінше оңтайлануға талпының жасайды. Цифрлы коммуникация дәүірінде бәрі де цифрануы мүмкін – цифрланатын болады. Цифрлы формада тиімді жүргізілетін процесстердің барлығы да (яғни жайлы әрі үнемді) нақ сол қалыпты жүзеге асырылады. Бұл бірінші кезекте ақпараттық қызметке қатысты, мұндағы процесстердің барлығы да интенсивті түрде виртуалды өріске өтеді. Өздерінізге де мәлім, мұнда арақашықтық жоқ және бірегей ақпараттық орталық қиялдағыдан барлық адам баласына қызмет көрсетуі мүмкін.

Көптеген кітапханалардың күнкөріс қажеттігі ең алдымен жекелеген аймақтар мен мекемелердегі ақпараттық мұқтаждықтардың бірегейлігіне шарттасқан болуы да мүмкін. Кітапханашылардың міндепті – білгілі бір цифрлы контентке қолжеткізу жолымен дәл осы ерекше қажеттілікті топық қанағанттандыру әрі жіті зердеу. Сонымен кітапханалардың бюджеті өздері қызмет көрсететін субъектілер – аймақтармен нәмесе үйимдармен айқындалады.

Кітапханалық қызметті толығымен виртуалдандыру тәжіри-

бесінде кітапханалық ғимараттарды және кітапхана қызметкерлерінің міндептің белгілеу туралы мәселе туды. Бұл мәселе ете-мәте маңызды, алайда, мұны қарау жеке талқылауды қажет етеді, осы кезеңде цифрлы дәүірдегі пайдаланышылардың талап-тілегін жіті талдап, соның негізінде, кітапханалар бүгін және өртөнде, кітапханалардың қызметтерді анықтау қажет.

Пікірталас барысында көптеген сұрақтар қойылды, жауап ретінде маңызды зерттеулер жүргізу, соның ішінде, жан-жақты ғылыми болжамдар құрастыру жобалануда. Алайда, осы талқылау адамзаттық өркениеттің өзге қоғамдық құрылышқа көшуімен, азды-көпті, саламыза орын алған негізгі мәселелерге көсіби бірлестіктіктердегі озық ойлы тұлғалардың назарларын тоғыстыруға мүмкіндік берді. Талқылаудың негізгі нәтижесі – болашақта қандай кітапханага қажеттілік туатынын және цифрлы коммуникация жүйесіндегі кітапханалар қызметтің біртіндеп «қарастырылатынын» түсіну.

Алайда мән-жайды ежіктеп ұғындыру емес, оны қаншалықты өзгертуіміз маңызды. Алдағы жоспарларда – инициативті мамандар тобының талқылауының нәтижесіне қарай қалыптастыру, мұндағы мәлімделген мәселенің маңыздылығын әрі оны жан-жақты өндеумен айналысуға дайын екендіктерін байқаймыз. Құқықтық, үйымдастырушылық және технологиялық салалардағы жоспарлы шешімдерді іске ассыруға арналған нақты іс-қимыл кешенін анықтауға әрі ағымдағы жағдайды өділ де сауатты бағалауға анық қажетті болатын билік құрылымдарының тиісті сараптамалық қорытындыларын беруге тұра келеді.

Үшінші белімде
дінтанушы Еркінбек
Керімбекұлы Сәдуақас
қажы Фылмани жазбаларының
ерекшеліктерін талдап түсіндірсе,
астарлы да алмастай өткір тар-
мақтарды төгілткен адудынды
ақын Асылзат Арыстанбектің
«Өмір – кітап» атты өлең
теориясы тамаша тәсілмен
өрнектелді.

Сәдуақас қажы Ғылманидің дін ғұламасы болғанында еш - дау жоқ. Діндар ғана емес, дін үкімдері мен мәселелерін өзінің еңбектерінде іске асырып отырғанын да байқаймыз. Мысалы, Мұхаммед пайғамбар алайһи сөлем өзінің бір хадисінде: «Егер де, ақыл-есі орнында болған адам, әрбір ісін бисмилләмен (Алланың атымен) бастамайтын болса, оның ісі шолақ болады», – дейді. Осындағы мәшһүр хадиске негізделген діни тәлімді ақынның Мінежат және Зейін ашу бейіті секілді өлеңдерінен анық көрге болады. Ақын Мінежат өлеңінің басында:

Еркінбек КЕРІМБЕКҰЛЫ,
дінтанушы

Сәдуақас Ғылмани көлжәзбадарында көзде сезін хадис түсінілірмездерінің мәтіндерін ерекшеліктөрі

Бимиллә деп окуға,
Біз кірістік талап қыл.
Дін жолын біліп тоқуға,
Жардам сұрап я, Алла!
сол секілді Зейін ашу бейітінің бастамасында:

Бисмилләхи – сөз басы,
Салат, сөлем жолдасы.
Мұнан соғы айтарлық,
Келді оқырлық заманы – дейді.

Бұл өлең жолдарынан тағы да байқар бір жайт, ислам шаригатында Алладан тілеп дұға жасаудың өзіндік ережелері бар. Сол ережелердің негізгісі, ең алдымен, Алланы мадақтаған соң, міндетті түрде Пайғамбарға салауат пен сөлем яғни алғыс пен есендік тілеп, айтылу керек. Ақын сезідің басын Алланың атымен бастаган соң осы атаптыш ереже әдепті сақтап, «Салат, сөлем жолдасы», – деп отыр. Бұл ақынның шаригат әмірлерін терең менгерумен қатар, оны ерекше сақтағанын да білдіреді.

Сәдуақас қажы Ғылмани – діндарлығы және ақындығымен қатар, араб тілін жетік менгерген ғұлама. Қази болған ақынның араб тілін жетік

مَعَ

ПӘЛСАПА ТАМШЫЛАРЫ

تَهَّةَ وَالْآخِرَةَ حَسَنَةٌ
يُمَانٌ أَنْ أَمِنَ
يَا تَوْفِيقًا
نَارًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ
لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرَكَ
الصَّلَاةَ وَمَنْ ذَرَهُ
وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ
وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِي
حَمَّ . رَبَّنَا وَادْخِلْهُ
مَنْ أَبَاهُمْ وَأَزْوَاجُ
كَيْمٌ . رَبَّنَا بَصَرَنَا وَسِيمَ
قَنُونٌ . رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلَا
لَا جَعَلْ فِي قُلُوبِنَا غَلَّا لِلَّهِ
رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَانْ

менгеруі, арабша нақыл сөздер мән тәлім тәрбиелік мақсаттагы өлең жолдарын еркін аударып, өлең жолдарына туғырған. Ғылмани өз өңбектеріндегі араб тілінен аударып жазған өлең жолдарынан бұрын арабша екі нәмесе төрт жол өлең көлтіріп, «Арабтың мына өлеңінің аудармасы» деп тақырып қойып отырған. Жалпы, араб тілі грамматикалық ережелері күрделі тілдердің қатарына жатады. Сондықтан арабтардың өзі әрбір сөзде келетін харекет белгілерінің соңғысын көбінесе дұрыс қоя алмайды. Ал біздің ғұламамыз арабша өлең жолдарын жазғанда, әрбір сөздің харекеттерін толық әрі дұрыс қойып отырған. Біз ақынның мұнданай өрекшелігін Ғылманидің өңбектері мен өміріне өрекше мән беріп, зерттеп жүрген Дихан Қамзабекұлы ағамызбен бірге «Хамат нұсқасын» қарағанда мына бір өлең жолдарынан байқадық. Ақын «Жалқаға еш уақытта болма жолдас» атты өлеңінің басында:

Лө тасхаб өл кәслене фи халетиһи,
Көм мин салихин бифеседи ахара йұфседу.
Ғадуал бәлиди иләл жәлиди сәриғатун,
Көл жамри йудағу фирмамади файхмаду.

Бұл тармақтардың мағынасы: Қандай жағдай болса да, жалқаумен жолдас бола көрме. Қаншама жақсы адамдар, басқаның жамандығының кесірінен бұзылады. Жаман мінездің жұғуы құлғе тастарап өше қалған шоқ секілді ете тез болады.

Сондай-ақ «Тәжірибе етпей қорлама ерді көріп» деген өлеңінде тәмендегі арабша өлең жолдарын да көлтіреді:

Лө тахқиранна өл маръя қаблат тәжрибети,
Фаруббама қама инсанун мақама фиәтиң.
Әддәлу уәzzәлу фит тасуири уаҳидатун,
Әддәлу арбағатун уәз зәлу сабғумиәтин.

Бұл өлеңің мағынасы: Адамды сынамай тұрып кемсіте көрме. Мұмкін, бір кісі қауым кісінің орнын басар. «Дөл» мен «Зәл»-дің (әріп аттары) жазылуы бір емес пе? Бірақ «дәл» төртеу де, «зәл» жеті жүзге тең ғой.

Ақын бұл өлең жолдарында да араб тілінің ережелері мен харекеттерінің қоюлыу зандаулықтарын ете қатал сактаған. Сонымен қатар, соңғы өлең жолында әріптерді сандарға тендергені, араб халқының ежелгі әріппен санау тәсілі – «Әбжәд» жүйесін негізге алып отыр. Әбжәд жүйесі бойынша дәл әрпі төрт санын, ал зәл әрпі жеті жүз санын

білдіреді.

Мұхаммед пайғамбар алайһи сәләм өзінің бір хадисінде: «Сәрені ішіндер, себебі сәреде береке бар», – дейді. Сәре – ораза айында таң атпай тұрып ішілетін ас. Міне, осы қысқа да нұсқа айтылған хадистің мағынасы мән түсіндірмесін ақын екі шумақ өлеңмен өрекше етіп жеткізеді. Сахар назым өлеңінде:

Сахар тұру бір сұннет,
Бас басыңа жәй міндет.
Оразаңа күш, көмек –
Лә иләһа иллаллаң

Білгіл мұның қадірін!
Неден шыққан тамырын.
Тақатқа қуат барлығын,
Лә иләһа иллаллаң – деп айтады.

«Сәре асын ішу неге сұннет, оның сырьы неде жатыр?». Осы сұраққа жоғарыдағы өлең жолдары жауап беріп тұр. Сондай-ақ сәре – астың берекесі, ораза ұстаған адамға күш-қуат болып, бұл құлшылықты қиналмай орындаға көмектесетіндігін туғындағынде:

Ақынның шариғат үкімдерін жете менгеріп, оларды орындаға жіті мән бергенін «Құран уирд» деген үғымдардан тағы да байқаймыз. Ислам шариғатында уирд деген амал бар. Оның мағынасы әрбір мұсылманның Құраннан әр күні оқып отыратын белгілі бір мөлшері болу керек. Себебі бұл тұрасында хадис шәріріте: «Әркімнің Құраннан оқып тұратын хизбы (белгілі мөлшері) болсын, егер кімде-кім өз хизбын бір күн оқи алмаса, түнде болса да уақыт тауып оқып қойсын», – делінеді. Ислам ғұламалары хадисте келген бұл тәлімді «уирд» деп атаған. Ақын бұл тұрасында «Мінәжат мұн» өлеңінде:

Ордалы мекен еткен үйің қайда?
Мәз болып масаттанған күнің қайда?
Ұстаған қолда Құран уирд етіп,
Андаитын оқығанда миың қайда? – дейді.

Сондай-ақ С. Ғылмани бұл шумақта Құранды оқығанда жай ғана оқи салмай, түсініп, аңғарып оку керек екендігін ескерtedі.

Сәдуақас Ғылмани өңбектерінен Құрбан айтқа қатысты шумақтары көп, екі белімнен тұратын өлеңді көреміз. Осы өлеңмен ақын атамыз айт мерекесі қалай болу керек екенін толығымен айттып етеді. Сол заманда қазақ қоғамы Құрбан айтты қалай өткізгендігін де әңгімелейді. Пайғамбар алайһи сәләм

өзінің бір хадисінде: «Құрбан айт күні пенде үшін Алла тағала құзырында ең сауапты іс – қан ағызы», – дейді. Эрине, бұл құлшылық құрбан шалуға мүмкіндік бар пенде үшін. Тағы бір хадисте айт күні мешітке келे жатқанда және басқа да уақыттарда Алланы ұлықтап, тәкбір көп айтылу керектігі турасында да айтылады. Бұл күні мұсылмандар бір-бірімен амандасып, құттықтауы мустахаб іс-амалдардан болып есептеледі. Міне, осы керемет мағыналарды ақын өзінің ұлық мөрекеге арнаған өлеңінен тыс қалдырмай былай дейді:

Әлділер зор сауапқа кездестік деп,
Ағызып құрбан қанын төгетін күн.
Күнірентіп аспан жүзін тәкбірменен,
Топ-топ бол әр мұсылман келетін күн.

Бір жерден әмин даусын шыгарумен,
Шын мүмін көл ғып жасын төгетін күн.
Жұз көріп, бір-бірімен амандасып,
Сәлемді тұс-тұс жақтан беретін күн.

С. Ғылмани хадисте айтылған әңгімелер мен мәліметтерді пайдаланғанда түрлі тәсілді қолданады. Кейде тікелей мағынаны берсе, енді бір өлеңдерінде мұны «Пайғамбар осылай деді», – деп нақтылайды. Оның осы тәсілі әрбір исламды үағыздайтын ғұламаға тән саналады. Пайғамбар айтты деп келмей, тек хадистер мен Пайғамбардың нақыл сөздерінің мағынасы ғана айтылғанда ақын ғұламаның тараپынан өзінің үағызы ретінде келеді. Ал қашан хадистің өзі айтылуы керек болғанда Пайғамбар алайһи сәләм бірге айтылады. Мысалы, Қасас суресінің тәспірі мен аудармасы поэмасының «Қорытынды» белімінде ақын:

Екі өлсіздің ақысын арам қылдым,
Күненің бұ да зоры әбден білдім.
Біреуі – әйел, біреуі – жетім аты,
Оларға шариғатты қорған қылдым.

Деп айтқан Пайғамбардың әрнек сөзі,
Міндег қылған тағы да Құран өзі.
Жалғыз басың болса да пайдаң тигіз,
Әлсіздерге қастасса дүние жүзі.

Ақын хадистерді атай отырып, оған міндегі түрде қосымша түсіндірме келтірген. Түсіндірмені тек шаригат тұрғысынан ғана емес, өз заманындағы жағдайлармен де байланыстырып кеткен. Мұндай қасиетімен С. Ғылмани қоғамға дінді үйретіп, рухани тәлім беретін әрбір имам, молда, қарига діни тұлғаның қалай болу керектігін көрсетіп кеткендей.

Ақынның «Тағы да Пайғамбардың мынау сөзі» атты өлеңінің кейбір жолдары:

Тағы да Пайғамбардың мынау сөзі,
Ұққанға зор тамаша ұнау сөзі.
Келер деп бір заманды баяндаған,
Сахабаның болғанда сұрау сөзі.

Ол заманда көздейді құлқын жолын,
Толтыруға ынталы қарын тоғын.
Тамақ үшін арынан түгел безіп,
Асы барға телміріп артқан қолын – дей келе,
бірер шумақтан соң:

Күні бүгін қараңыз адамдарға,
Оларда адамшылық ұят бар ма?
Атқа мініп, шапқылап әкім болған,
Ой жібер іс құлқына сабаздарға.

Алдына тамақ қойсан ғасалады,
Таласып ең тәуірін қолға алады.
«Бисмиллә» жок, нә толғау, нә шайнау жоқ,
Ит кейпін қарап тұрсан құл алады – дейді.
Анығында, ғұламаның заманы хадисте хабары айтылған заманға үқсайды. Ал ақынның өзі адамдардың тойымсыздығына жиіркенішпен қарайды. Тіпті, құлқын қамын жегендерді итке теңеуге дайын түр.

Осындағы әшпес еңбектер қалдырған Сәдуақас қажы Ғылмани заманынан біздің дәуір де алыс емес. Бірақ сол кездегі қазақ қоғамындағы рухани медениет қазіргі кезден көп биік болғаны белгілі. Егер материалдық кезқарастармен және практикалық принциптермен өмір сүретін қазіргі қоғамды С. Ғылмани көзбен көрсе, иттеп де жиіркенішті теңеу табар ма еді?!

Сәдуақас қажы Ғылманинің еңбектері мен өнегелі өмірбаяны өзінен кейінгі әрбір мұсылмандың азаматына сабак болуы керек. Бүгінгі біздің заманымыз ислам атын жамылған ақиқат, тұра жол, Құран мен Сұннет секілді түрлі топтардың күесі болып отыр. Жастарымыз кімнің сөзі мен үағызына ерерін білмейтін жағдайға жетті. Міне, осындағы абдыраған жастар мен қазақтың әрбір азаматына С. Ғылмани атамызың нағыз мұсылман қазақтың жолын көрсетіп, дұрыс ұстанымындағы айқындалап кетті. Сондықтан, ақынның еңбектері ақықатты ізделеп, шынары мұсылманның жолын талап еткен әрбір қазақта зор пайдасы болары даусыз.

КІТАПХАНА – *макаббат* АЯЛДАМАСЫ

Айдана
БЕРГАЗДЕНОВА

іреулер үшін бұл көктемнің шуакты күні болса, ал Бауыржан үшін қазақ тілінен «Беске шықсам ғой» деген соңғы мүмкіндікке толы сабак еді. Бүгін бірқатар оқушылар қоңырауды тағатсыздана күтіп отырса, келесі бағалары даулы балалар ғана үстаздың әр сөзіне құлақ түруде. Мұғалім тақтаға үй жұмысының тақырыбын жазды да:

– Үйде тақтада жазылып тұрған тақырыпқа сай қысқаша мақала жазасыздар. Жұмысқа жайбарақат қарамай, ата-әжелеріңен сұрап, қызықты дүние шығарындар, – деп сөзін қоңыраумен бірге аяқтады.

Барлығы у-шу. Сөмкелерін жинап, сыйыптан асыға аттануда. Орталарындағы Бауыржан ғана тақтаға қызыға көз салып, мынаны оқи берді:

«Қазіргі қариялар, әткенің жастары, уақытты қайда әткізуді қалаған? Ал бүгінгінің жастары алтын сағаттарын қайда әткізеді?», – тақырыбына мақала жазу.

Қуанышы қойнына сыймай, көздөрі жарқ өтті. Жүргегіне үміт ұшқыны ұллады. Тебесі көкке жеткенше қуануы ауылдан кеше келген әжесінің келуімен байланысты еді. Үй тапсырмасына берілген тақырыпқа сай керемет мақала жазатынына күмәні болған жок. Үйіне кіріп үлгерместен:

– Эже, мен келдім. Қалыңыз қалай?

– Эу, балам, көліп қалыпсың ғой. Менің қалым қалай болушы еді, сол сендерді күтіп отырмын.

– Эже, маған сіздің көмегініз керек, мектепте мақала жазуды берді. Тақырыбы: «Қазіргі қариялар, әткенің жастары, уақытты қайда әткізуді қалаған? Ал бүгінгінің жастары алтын сағаттарын қайда әткізеді?». Екінші сұрақтың жауабын өзім жазамын, ал бірінші сұраққа жауапты сізден артық өшкім бере алmas.

– Балам, онда қаламыңды алып жаза бер. Мен жас болғанда қазіргі Мега сияқты орталықтар болған жок. Біз өр түрлі ойын-сауықтарды өзіміз үйімдестеріратынбыз. Біреудің үйіне жиналыш, тамақ әкеліп, билейтін едік. Бірақ өр адамның талғамы өр түрлі ғой, біз сенің атаң екеуіміз кітапханаға баруды жақсы көретінбіз, – деді де, әжесі көзінә жас алды.

– Эже сізге не болды? Ауырып отырсыз ба?

– Жоқ, бұл қуаныштың жасы ғой. Сенің атаң мен әжесін ең бірінші рет кітапханада көздескен еді. Сол кездер есіме түсіп кетті.

– Өтінемін айттып беріңіші. Қалай тақыстырыздар? Бөрі қалай басталды? Ол қай кітапханада болды?

– 1970 жылдың жаз мезгілі еді. Мен сол жылдарға ыбырай Алтынсариннің өмірін, шығармаларын зерттеп жүргенмін. Соған байланысты күнде кітапханаға барып, білімімді толықтыруға тырысатынмын. Күндердің күнінде кітапханаға бір сымбатты, үзын бойлы, қара торы жігіт келді. Мен оған бір рет кезімді салдым да, өрі қарай жұмысымды жалғастырудым. Бұл күн әдеттегідей тыныш өтті. Келесі күні кітапханаға барып, керек кітабымды алдым да, жан-жағыма қарамастан окуға кіріспін кетілпін. Солай отырғанда, біреудің мәні түртіп тұрғанын сездім,

қарасам, бағанағы жігіт маған күлімсірей қарады да, қолыма гүл шоғын ұстартты. Мен түсінбей, таңданған күйі қала бердім.

Келесі күні тағы да дөл осылай болды, бірақ әнді мен оған: «Гүлдеріңіз үшін рақмет, ал бұның себебі не? Танымайтын қыздардың барлығына осылай гүл сыйлайсыз ба?», – дедім, үйдің кенже әрі ерке қызы болғандықтан өшкімнің көңілінә назар аудармайтын әдетім болатын. Ал ол болса, тек былай жауап қайтарды: «Егер қыздың көңіл-күйін көтере алсам, неліктен жағымды сыйлық жасамасқа?». Мұндай жауапты күтпеген мен, тағы да таңданып қала бердім бердім. Ол 4-5 күн қатарынан гүл сыйлап жүрді, ал мен «әнді қанша күнге шыдайды екенсін» деп жүрдім. Алайда алтыншы күні-ақ келген жок, одан кейінгі үш күн бойы да оны көрген жоқпын. Танымайтын адамнан гүл алып үйреніп қалдым ба, әлде оның көркіне алданып қалдым ба, білмеймін, әйттеір оның көлмей жүргенінә алаңдай бастадым. Сөйтіп жүргенде, бір ай өте шықты. Осы уақыт араптыңда өзімे берілген тапсырманы толығымен аяқтадым. Енді тағы бір кітапты оқып, демалыс аламын деп шештім де кітапханага кірдім. Кірсем, менің орнында сенің атаң отыр. Оған байқатпасам да ішімдегі қуанышымды жасыру өте қыын болды. Дөл осы күннен бастап, біз екеуіміз өшқашан бір-бірімізден айырылмадық. Жыл сайын 20-шілдеде біз кез келген кітапханага барып, әткен күндерімізді еске түсіреміз. Осылай балам, біз үшін кітапхана тек қана білім ордасы өмес, сонымен қатар жастардың басын қосып, жүректерін табыстырған махабbat аялдамасына айналды.

– Эже, осындағанда оқиғаны бізден неге жасырып жүрсіздер?! Бұрын мән үшін кітапхана тек қана оқуыма қажет кітаптар жиналатын ғимарат болса, әнді бұл менің отбасымың пайда болуына септірін тигізген көрет өлемге айналды. Эр барған сайын сіздердің оқиғаларының есіме түсері сәзісіз. Дөл қазір екі адамға алғысымды айтқым келеді, бірінші осындағанда тақырыпты берген ұстазыма, ал екінші, әрине, өзімнің сүйікті әжеме, – деді де әжесін қатты-қатты құшақтады.

Келесі күні Бауыржан мектепке ерекше көтеріңкі көңіл күймән барды. Жол бойы екі езуі құлағына дейін жетіп, көктемнің таза ауасы көңілін көтеріп, жүзін одан сайын жадыратты. Ата-әжесінің ең үлкен сырын білген Бауыржан қазақ тілінен бескесе шығатындығына сенімді.

Асылзат АРЫСТАНБЕК

© MIP – КИТАП

Көп сұрақты тосады әкеп ми маған,
Кесіп алып қорытылмас құймадан.
Өмір деген ескі кітап сияқты,
Бір де бір сөз оқи алмай қиналадам.

Кітабы жоқ адам қандай бақытты,
Себебі олар таңдамайды бағытты.
Кейде біздер сол кітапты бостан бос,
Парақтаумен өткіземіз уақытты.

Бәлкім мұнда құпия бар киелі,
Түсінгенге шапағаты тиеді.
Енді бірі ұқласа да ештеңе,
Сол кітапты суреті үшін сүйеді.

Ол кітапты дей алмайсыз дерексіз,
Сол дерекке төуелдісіз демек сіз.
Түгелімен отқа жаға салғанмен,
Жырта алмайсыз парақтарын керексіз.

Болғанымен сезіміміз, санамыз,
Бір-ақ сөзбен аяқталар бар аңыз.
Өзімізге түсініксіз кітаптын,
Біз тек қана кейіпкері ғанамыз.

КІТАП ПАТШАЛЫГЫ

ғылыми-тәнымдық, әдістемелік журналы

Құрметті оқырмандар!

Сіздерді «Кітап патшалығы» журналына
жазылуышылардың қатарынан көруге қуаныштымыз.

Жазылу индексі:

«Қазпошта» АҚ каталогында - 74330

«Евразия Пресс» агенттігінде - 74330

Жазылу бағасы:

3 ай - 1038,22 тг. | 6 ай - 2 076, 44 тг. | 12 ай - 4 152, 88 тг.

Уважаемые читатели!

Мы будем рады видеть вас в числе подписчиков
журнала «Кітап патшалығы».

Подписной индекс:

в каталоге АО «КАЗПОЧТА - 74330

в подписном агентстве «Евразия Пресс» - 74330

Подписная цена:

3 мес. - 1038,22 тг. | 6 мес. - 2 076, 44 тг. | 12 мес. - 4 152, 88 тг.

